

*Harvard
Pen 6. coll.*

ACHILLIS

STATII ALE-

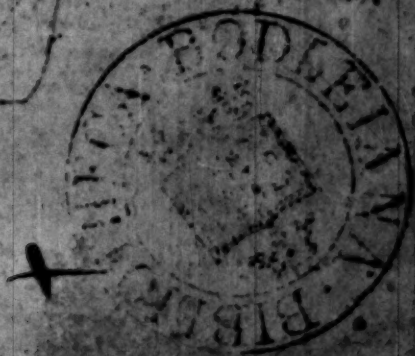
XANDRINI DE CLITO-

phontis & Leucippes amorib.

Libri VIII.

E Græcis Latini facti à L. Anni-
bale Cruccio.

*Molt
gan*

CANTABRIGIAE.

EX OFFICINA IOHANNIS LEGATI.

90. c. 15

LA NIBAL CRYSTAL

Penetration of Palatine Episcopate

Alcibiades 2. D.

VNO de hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

et hinc nono

L. ANNIBAL CRUCEIVS

Petro Francisco Pallavicino Episcopo

Aleriae S. D.

NNO ab hinc nono. Achillis Statii partem alteram è græco in latinum à me conuersam, absque auctoris nomine, ita enim in manus meas peruenerat, diuulgauit. Ac non ita multo post Roma pars altera cum auctoris nomine à

Philippo Archinto Salutiensi episcopo, quem honoris causa nomino, ad me missa fuit. Quod ut initio magnam mihi voluptatem attulit, ita nouum etiam imposuit laborem. Multi enim cum primum id rescitum est, & hortari & efflagitare cœperunt, ut, quibus dimidiatum opus latinum legere per me licuerat, ijs integrum quoque liceret. Ac quanquā omnes, quibuscum de prima mea editione sermonem haberi contigit, illam & se valde probare, & ab alijs magnopere probari auduisse contēdebant: ipsis tamē ut assentirer, mihi persuaderi nunquam potuit. Quin multa esse intelligens, in quibus tunc mihi minus satisfeceram, ab eo labore abstinendum prorsus esse censebam. Abstinuissēque profectō libenter, nisi quorūdam reprehensiones vitare satius duxissem: qui aut superbia, quod honesta petentibus

EPISTOLA

assentiri pernegassem: aut imprudentia, quod à mutilato libro edendo non temperans, integrum edere detrectassem, damnaturi me fortasse fuerant. Tota itaque tandem opus conuerti: & nunc publicè legendum propono. Tantum verò abest, ut crimine omni carere me posse credam, ut illud ipse sponte agnoscere velim: quod in primis obiectum iri mihi certò sciam. Nam cum duo sint, mea quidem sententia, latina ex græcis faciendum vitia (alteri enim fideles haberi cupientes, verbum pro verbo reddere student: quod ineptissimum est: alteri vitare ineptias, & splendorem orationis assequi posse putantes, liberiore quadam licentia utuntur, quod à sententia plerunque eos abducit) mihi que in altero peccandum erat, quia quod horum medium est, extra culpam positum ipse certè mihi non arrogo, in hoc postremo malui: præsertim cum licentia huiusmodi periculi nihil creatura esset. Neque enim de sapientum aliquorum placitis hic agitur, in quibus minimum quoduis erratum difficillimas questiones parere consuevit. Omitto, græci exemplaris deprauatione coactum fuisse me aliquando diuinare, ac nonnulla ex ingenio emendare, ne totus asteriscis liber deformaretur. Id quod cum alibi, tum in fistula descriptione tentavi: quam cum priore editione, utpote deprauatam & mutilâ prateriissem, nunc latinam feci, vel arbitrari potius meo descripsi. Quanquam autem quo tempore integrum librum edere constitui, pariter & illud constitui, ne-

miri

NUNCUPATORIA.

mihi ut nominatim inscriptum emitterem: tamen
 oblata mihi paulo post occasio, minimè illa quidem
 contemnenda, sententiam mutare compulit. Nam
 cum tu proxima superiore estate parua quadam
 aura rumoris commotus, me nondum de facie no-
 tum amare cœpisses, atque adeò ut amoris signifi-
 cationem non solum per nobilissimos viros absens
 absenti fieri curares, verùm etiam præsens præsenti
 dare velles: qui potui non ipse omneis animi mei
 conatus ad te, ut ita dicam, redamandum transfer-
 re? sanè posteaquàm tu me domi tua tam magnificè
 tamque humaniter Ticini accepisti, tuaque omnia
 mihi patère iussisti: non potui non omne meum stu-
 dium, diligentiam, operam, nedum amorem atque
 observantiam, tibi perpetuò debere. Quoniam verò
 ingenui animi est, cui multum debeas, ei plurimum
 velle debere: in beneficii loco à te peto, ut laborem
 hunc meum in nomine tuo apparere molestè ne fe-
 ras. Non sum nescius, ineptè atque intempestivè
 me facere, qui leuissimas nugas homini gravissimo
 nuncupare in animum induxi: sed cùm in eo sem-
 per elaborauerim, bonum, ut nomen existimarer,
 ab rebusq; aliis omnibus imparatus nunc sim, mu-
 nusculum hoc pro iis quæ debeo arrhaboni tibi da-
 tum volui. Tu pro tua incredibili humanitate, qua-
 lecunque illud est, boni consule: & quem semel apud
 te mihi locum dedisti, eum perpetuò ut obtineam,
 cura. Vale. Mediolani, XI I. Calend. Ianuar.
 M. D. LII.

ACHILLIS STATII VITA EX

Suidæ Collectaneis.

Achilles Staius Alexandrinus scripsit
historiam amatoriam de Clitophonte
& Leucippe Libris 8. Tandem factus est
Christianus & Episcopali dignitate insigni-
tus; scripsit præterea de Sphæra, de Erymo-
logia, historiam insuper miscellaneam, qui-
bus libris varias & admirandas multorum
magnorum virorum historias exequitur,
stilus & dicendi character idem planè in-
ibi, qui in amatoriis libris, agnoscitur.

ACHIL-

ACHILLIS STATII ALE-

xandrini de Clitophontis & Leucippes

amoribus Liber primus.

SIDON Phœniciaē prin-
ceps ciuitas , Thebano-
rumq; generis origo , in
Assyrii maris litore posi-
ta est . Geminum ea por-
tum amplo admodum si-
nu , verū aditu angusto,
maris aquam sensim accipiente , comple-
ctitur . Vbi enim dexterum sinus latus cur-
uatur , aditus illic alter patet: per quem a-
qua rursus illabitur : itaque portus portui
adiungitur , vt in illo hyeme , æstate in hoc
tutam naues habeant stationem. Eò cum ex
alto tempestatis vi reiectus fuisset , Phœ-
nicum Deæ Veneri (Astarten Sidonii vo-
cant) quæ pro recepta salute fieri solent, sa-
cra feci. Deinceps cū alia ciuitatis loca per-
lustrarem , ac in deorum templis munera
tholis suspensa contemplerer, tabulam ani-
maduertipictam, terram ac mare, nec non
Europæ fabulam continentem : ac mare
Phœnicum, Sidoniorum terra esse dignos-
cebatur: in terra pratum erat virginibus re-
fertum: in mari taurus natabat, formosam-

ACHILLIS STATII

que humeris puellā sustinens Cretam ver-
sus cursum tenebat. Pratum multa florum
varietate distinctum, arborumque & fruti-
cum copia interstitum erat: quarum rami at-
que frondes mutuo complexu ita sese ne-
ctebant, ut tecti usum floribus præstarent.
Umbram quinetiam sub frondibus pictor
effinxerat eo artificio, ut locis aliquot radii
solis modicè pratum illustrarent, tantum
scilicet quantum quidem contextas fron-
des patere voluit pictor. Cæterum harun-
dinum corona pratum vniuersum vndique
munierat; sub plantis narcisso, rosa, myrto-
que ordinatim sati puluini cernebantur:
sed & ima ex terra scatebat fons, qui medi-
um pratum, floresque ac plantas, hac illac
discurrens, irrigabat: nec deerat qui sump-
to ligone riuulo imminens, aquæ viam pate-
faceret. In ea prati parte quæ mare attinge-
bat, virgines pictor expresserat, vultu cum
hilaritatem, tum mœrorem indicantes; co-
rollæ iis in capite erant: crines per humeros
effusi, pedes vinculis exuti, crura vestibus
zona genutenus succinctis nudata, os pal-
lidum, genæ contractæ, oculi mare intuen-
tes, labia tanquam vocem præ metu emit-
tentium non nihil hiulca, manus taurum
versus protentæ: ad mare tamen eousque
processerant, ut pedis partem superiorem a-
qua

qua pertingeret : corporis totius status is erat, vt & ad taurum contendere velle, & vndis credere se vereri viderentur: mari color inerat duplex, terræ enim propinquior pars subrubebat, remotior verò & profundior, cærulea erat: illic scopuli etiam, è terra proiecti extabāt: quos è tumefcentibus & saxo allisis fluctibus facta spuma dealbabat. Medio in mari pictus taurus ab vndis vehebatur, montis instar attollente se vnda, qua bouis crura flectebantur: tauri dorso virgo infidebat, non equitum more, sed vtrisque dexterum in latus pedibus aptè demissis, leuaq; cornu (quomodo aurigæ habenas sollet) tenebat: manū enim taurus sequebatur. Virginis pectus ad pudenda vsque alba tunica, corpus reliquum purpurea læna contegebatur: omnia tamen per vestem cernere licebat: nam & profundus vmbilicus & planus venter, & angusta ilia, verū amplos in lumbos desinentia cernebantur, papillæ modicè tumebant, zonaque adducta vnā cum tunica, quæ corporis speculum erat, succingebatur. Manu altera cornu, caudam altera virgo apprehenderat, & vtrisque etiā capitis tegmen vtrinque circum humeros effusum sustinebat: cuius sinum depictus ventus ita implebat, vt omni ex parte intumesceret: puella, tauro infidens navis instar

star ferebatur, peplo veli usum præbente:
tauro delphini assultabant, illudebant amo-
res, quorum quidem motus etiam illic pi-
ctos esse dicerēs: sanè paruulus infans tau-
rum trahebat, alas interim expandens, pha-
retram gestans, faces retinens, atque ad Io-
uem conuersus ridebat, quasi eum, quod
sui causa in taurum mutatus esset, inide-
ret. Ego igitur cū alias picturæ partes
laudabam, tum Cupidinem taurum trahē-
tem accuratius intuens, ita mecū loque-
bar. En vt infantis iussa cælum, terra, mare
faciunt? cum adolescens, qui tum fortè a-
derat, meaue verba intellexerat, Huius e-
quidem, inquit, ego quoque rei testis esse
possum, cui tot amoris causa incommoda
eucenerunt. Tum ego, cuius-nam modi sunt
inquam, ô bone vir, quæ perpeſsus fuisti?
tuus enim aspectus ab huius dei misteriis te
non abhorrentem declarat. Tum ille: ad
permistam, inquit, confusamque rerum se-
riem commemorandam me reuocas: fabu-
lis enim ea omnia similia sunt. Tum ego: ne
per Iouem, perq; Amorem ipsum, inquam,
molestum tibi sit, hac me ratione magis iu-
uare, tametsi fabulosa videantur. Hac cum
dixissem, manu prehensum hominem vici-
num quoddam in nemus perduxi: vbi per-
multæ atque opacæ platani succreuerant,
per-

perspicuaque ac tanquam nuper liquefacta
 niue, frigida aqua dimanabat; illic cum hu-
 mili quædam in loco sedere hominem ius-
 sissem, ipseque pariter assedissem: tempus
 est, inquam, initium narrandi ut facias; de-
 lectionis omnino locus hic plenus, ama-
 toriisque fabellis planè dignus est. Tum il-
 le ab hoc principio exorsus est dicere: gen-
 tis mihi origo è Phœnicia est, patria Tyrus,
 nomen Clitophon, pater Hippiæ, patris fra-
 ter Sostratus, quod quidem ad patrem atti-
 net: nam matres duæ fuere, Sostrati Byzan-
 tia, Hippiæ Tyria: Sostratus Byzantii, prop-
 terea quod inibi matris hæreditatem sanè
 non exiguam creuerat semper commoratus
 est, pater meus Tyri. Matrem ipse meam
 nunquam vidi, ut quæ suum infante me o-
 bierit diem, itaque alteram sibi pater vxo-
 rem adiunxit, ex qua sororem mihi nomi-
 ne Calligonem genuit, quam mihi vxorem
 dare decreuerat, sed potèntiora hominibus
 fata mihi aliam seruabant. FREQVEN-
TER autem dii mortalibus futura in som-
nis prænunciare consueuerunt, non quo
mala præcauendo euitent, (neque enim fa-
to iri obuiam potest) sed quo æquiore cum
euenerint animo ferant: repentina enim &
inexpectata percussam improviso aduentu
mentem frangunt atque prosterunt: præ-
 uisa

uifa verò, & præcauta, dum ad eorum cogitationem animus pedetentim deducitur, longè minus affligunt. Itaque cum nonum & decimum agerem annum, nuptiasque non ita multo pòst pater facturus esset, fabulam fortuna inceptauit: nam cum me quieti dedissem, visus sum ita cum virgine coniungi, ut à capite ad vmbilicum vsque duo corpora essemus, deinceps verò in vnū coaluissemus: mulieremque aspectu horribili, magna statura, vultu agresti, sanguineis oculis, genis asperis, vipereis crinibus, falcem dextera, læua faculam tenentem nobis imminere: atque iratam extenta falce plagam, qua duo in vnum corpora coierant, imponere, virginemque à me abscindere: quam ob rem timore perculsus, ac ex somno excitatus, mala hæc nemini palàm feci: sed in eorum cogitatione solus vetfabar; interea Byzantio literæ ab eo, quem dixi, patris mei fratre hoc exemplo allatæ sunt.

SOSTRATVS HIPPIAE FRA-
tri S. D.

Leucippe filia, & Panthia vxor mea proficiscuntur ad te: bellum enim à Thracibus Byzantiis infertur: tu charissima pignora nobis ad belli exitum vsque custodi. Vale.

Cog-

Cognita literarum sententia consurrexit pater, statimque ad mare se contulit : atque haud multo post, magna cum seruorum, ancillarumque, quas cum vxore ac filia Sostratus miserat, turba sequente reuersus est : inter eas mulier erat procera, preciosamque stolam induta : in quam simul atque oculos conieci, sedentis in tauri tergo Europæ mihi venit in mentem : erant ei quadam cum iucunditate truces oculi, crines flaui crispique supercilia puro nigrore delibuta, genæ candidæ : nisi quòd earum medium rubore purpuram, qua Lydiæ mulieres ebur inficiunt, imitante suffusum erat : os rosæ foliorum labra aperire incipienti persimile : itaque statim, vt eam contemplatus sum, occidi. FORMA enim ad inferendum vulnus telo acutior est, per oculosque amatorio vulnere aditum patefaciens in animum penetrat : temporisque momento eodem & proceritatem laudare, & pulchritudine obstupesceri, & corde tremere, & oculis lasciuus intueri, ac ne deprehederer vereri coactus sum : saneque oculos à virgine auertere conabar : sed illi repugnabant, formæque suauitate pellecti eò sese referebant, & victoria tandem potiti sunt. Cæterum mulieribus intrò ad nos ductis, domusque parte quadam eis attributa, pater cenam parari iussit

iussit, ac quoniam tempus eius venerat, bini singulis mensis accubuimus, huiusmodi ab Hippia ordine adhibito, ut ipse & ego median, matres sinistram, dexteram virgines obtinerent: quod cum ipse animaduertissem, parum abfuit, quin ad patrem, propterea quod virginem exaduersum oculis meis collocauerat, osculandum procederem; verum enim vero quid in ea coena comederim, ita me Dii ament, dicere haud sciam, iis nimirum similis, qui cenare sese somniant, sed cubito mensae innixus, ac toto capite inclinatus puellam contemplabar, illius interim obtutus suffurans: atque hoc mihi coena erat. Postea quam finis edendi factus est, e pueris domesticis vnus cum cithara processit, ac primum nudis manibus fides tentans, exilem quendam sonum, digitis murmuradiuantibus, edidit: deinde sumpto plectro, cum aliquantulum chordas percussisset, citharae sono vocem ipse suam addidit, concinuitque ut fugientem Daphnen Apollo incusaret, simulque persequeretur, ut iam iam comprehensurus esset, ut puella in arborem mutaretur, cuius ille frondibus, coronam sibi demum fingeret, quae sane cantilena meo ardentiores faces amoris subiecit. AMATORIVS enim sermo vehemens quaedam cupiditatis incitatio est: ac quamquam

quam ad temperantiam aliquis comparatus est, exemplo tamen ad imitandum trahitur, eoque facilius, quo nobilius proponitur exemplum. Nam pudor, qui à peccando reuocabat, præstantioris alicuius dignitate loco pulsus, in licentiam commutatur. Hisce itaque verbis memet alloquebar: Annon Apollinem amore captum esse? & pudorem abiecisse? ut virginem palàm sequi vides? quid tu igitur desidia torpes, & pudore viduus alieno tempore continentiam prætefers? num tu Deo præstantior es? Caterum cum aduersperasset, primæ cubitū iuere mulieres, nec multo post nos, alii quidem cœnæ voluptatem ventri, ego verò oculis largitus: nam puellæ imagine, merisque obtutibus exaturatus, ac planè amore ipse ebrius, intra cubiculum, in quo cubare confueueram, me recepi: vbi somnum nulla vnquā ratione capere quivi. NATVRA equidē ita fert, ut cum alii morbi, tum corporis vulnera noctu molestiora sint, & quiescentibus nobis vehementius intendantur, & maiores efficiant dolores: quietem enim capientibus membris, vulnere ocium datur sauiendi: nec sanè alia est vulnerati animi conditio: nam dum motu corpus vacat, facius ille maiorem in modum excrucietur: oculi enim atque aures multis in rebus interdum occupa-

ta,

ta, solitudinum aculeos minus sentiunt, animumque distrahunt, ut dolendi tempus non supersit. quod si ocio membra teneantur, animus se ipse colligens assiduis malorum procellis iactatur: quæ enim eòusque sopita iacuerant, excitantur, & præsto sunt omnia: in luctu videlicet constitutis mœores, aliqua de re sollicitis cogitationes, in periculo versantibus metus, amore ardentibus ignes: tandem appropinquante aurora misertus mei somnus leuationis aliquantulum mihi attulit: nec tamen meo ex animo puella tunc abiit: sed omnia mihi de Leucippe somnia erant, cum illa loquebar, ludebam, cœnabam, ac maiora quidem tum, quàm interdiu, bona consequabar. Osculabar enim, veraque osculatio erat. itaque cum me famulus excitasset, importunitatē illius, quòd tam dulci me in somno interpellauisset, maledictis prosecutus sum. ac è stratis surgens, puellæ domum de industria ingressus, in eius conspectu deambulatum me contuli, allatumque mecum eo tempore librum demissa fronte legebam ita, ut quotiescumpue foribus appropinquaueram, oculorum aciem in eam conuerterem. factis denique aliquot spaciis, amorem videndo hauriens palàm discessi, animo miserè affecto. hunc in modū tres mihi dies consump-

ti

ti sunt. Erat consanguineus meus, utroque parente orbatus, cui Clinia nomen fuit. is duobus annis me natu maior, adolescentuli amore tenebatur: tantaque erga illum liberalitate usus fuerat, ut cum equum emitteret, visumque adolescens laudasset, eum illi statim sit elargitus. hunc ego cōuiciis infectari non cessabam, quòd tantum sibi à re sua ocii esset, ut amor operam daret, eiusque illecebris irretitus teneretur. ille autem me irridens, & caput quassans, futurum aliquādo est, inquit, ut tu quoque irretiaris. ad eum igitur statim cum venissem, ac data salute assedissem: iactatorum in te nunc, inquam, Clinia conuiciorum tibi pœnas luo, captus enim ego quoque sum. tum ille iactatis manibus plaudens, in risum sese effudit: con-surgensque amatorias vigilias indicantem faciem mihi suauitatus est: ac, Reuera, inquit, amore captus es: tui enim id oculi declarant. hæc vix protulerat, cum Charicles (id erat adolescenti nomen) introiit: ac, Vehemēter conturbatus adsum, inquit, ô Clinia, certio rem te ut faciam: atque hic vnà cum eo suspirans, Clinia, tanquam ex adolescentuli anima penderet, lingua titubante, perdis me tuo, inquit, isto cum silentio. quid est quod te excruciat? aut quicū pugnandum erit? tum Charicles, Vxorem, inquit,

quit, mihi pater dare studet, eamque deformem, duplici ut malo mulctet. nam cum magnum malum sit formosa mulier, qui poterit deformis non duplo maius esse? sed pater meus diuitiis inhians, affinitatem istam affectat. me miserum, qui pecuniæ trador, ut vxoris mancipium sim. Quæ Clinia cum audiisset, expalluit: atque in mulierum genus acerbius inuectus, adolescentem à re vxoria dehoratus est: tibi ergo vxorem iam dat pater? quidnam commeruisti, ut in vincula coniiciaris? annon Iouem audis ita canentem?

His ego surrepti precium ignis ab æthere pestem

Demittam: lata cuncti quam mente sequantur.

eiusmodi est quæ malis è rebus percipitur voluptas, Seirenum scilicet naturæ persimilis: illæ enim cantus suauitate mortales perdunt. mali autem magnitudinem ipso ex nuptiarum apparatu, tibiarum videlicet clangore, crepitu valuarum, funalium incendio intueri tibi licet. iam quis tantos tumultus videns, non eum miserum vocet, qui vxorem sit ducturus? mihi quidem certè in pugnam is mitti videtur. si ab humaniorum literarum studiis abhorreret, meritò tu quidem mulierum facta ignorare posses: verum cum

cum in iis tantum profeceris, vt aliis etiam, quot illæ scenis argumenta suppeditauerint, commemorare queas, quid est quod Eriphyles monile, Philomelæ mensam, calūniam Sthenobœæ, Aeropes incestum, Progenes in iugulando filio immanitatem obliuioni tradidisse videris? quòd si Agamemnonem Chryseidis, Achillem Briseidis forma pellexit aliquando, ambæ vtique in causa fuere, vt alterius exercitus pestilentia consumeretur, alter in squalore ac luctu diutissimè iaceret. formosam Hercule Candaules uxorem duxit: sed ab ea etiam necatus fuit. nuptiales Helenæ faces Troiam cremauerūt. Penelopes castitas innumeros procos leto affecit. ac Phædra quidem Hippolytum, cuius amore flagrabat: Clytemnestra verò Agamemnonem, quem oderat, è medio tolli curauit. O mulieres ad omne semper flagitium paratas: quæ iis quos diligunt, æque perniciosæ sunt, atque iis quos oderunt. quid verò causæ fuit, quam ob rem Agamemnonem interfici oporteret, cuius pulchritudo cœlestis erat,

Et caput, atque oculi similes magno altitonanti? & tamen viro huiusmodi, pro Iupiter, caput mulier abscidit. ac de formosis quidem mulieribus commemorari hæc possint: in quarum consuetudine mediocris

infelicitas inest: pulchritudo enim calamitatem aliqua ex parte leuat, vnūq; ipsa in malo bonū est. verū si, vt tu ais, deformis sit, duplo quidē certē maius malum fit. ac quo pacto quis ferre queat, tali præsertim ætate & formata bona? ne te, per deos, ō Charicle, in seruitutem tradas, neu florem ætatis tuæ ante tempus perditum eas. ad alia, quæ in nuptiis mala sunt, id etiam accedit, ætatis robur vt absumant. Noli, amabo te Charicle, noli, inquam, temet conficere, aut venustam rosam in uenusto agricolæ colligendam præbere. Tum Charicles, hoc diis, inquit, & mihi curæ fuerit: non enim nisi post dies aliquot, nuptiæ fient. multa verò & noctu agi possunt: ac nos per ocium considerabimus. nunc quod superest, ad equestre certamen abeo: neque enim equo à te mihi donato hætenus vsus sum: exercitatio hæc animi mœrorem leuabit. ita ille abiit, primum ac postremum curriculum confecturus. Ego verò Clinia, vt res meæ sese haberent, vt in amorem prolapsus essem, vt videndi mihi copia esset, narrare pergo: addo etiam diuersorium, cœnam puellæ pulchritudinem. tādē absurda loqui me sentiens, Dolori ō Clinia par, inquam, esse nequeo. Amor enim suum in me furorē omnem effundit, nullum somno locum omnino vt relinquat.

quat. Leucippe mihi perpetuò in oculis, animoque versatur: nec quisquam est, cui calamitas huiusmodi euenerit, malum enim mihi domi est. tum Clinia, Insani quidem certè hæc, inquit, oratio est, cum tam felici amore fruaris: neque enim alienæ tibi fores adeundæ, aut internuntii adhibendi sunt, ipsam tibi amicam fortuna nedum dedit, sed etiam in domo statuit. alteri quidem amanti satis esset, amatæ virginis aspectu frui: maximaque illi voluptas putaretur, si oculos videndo exaturare posset. Beatissimi verò illi existimantur, quibus colloquendi facultas tributa sit. tu autem & vides & audis semper, vnâque & es, & potas: & quanquam tam beatus es, còquereris tamen, atque ingrati in amorem animi crimine laboras. an nescis maiorem in exoptata virgine còtemplanda voluptatem esse, quàm in contrectanda? N A M dum sese oculi mutuò respectant, imagines corporum, speculorum instar, suscipiunt. pulchritudinis autem simulacra ipsis à corporibus missa, & oculorum ministerio in animam illabentia, nescio quam, seiunctis etiam corporibus ipsis, permissionem fortiuntur, corporum congressu, qui certè inanis est, longè iucundiores. tibi verò ego rem breui ex sententia processuram prænuntio: maximum enim ad persuadendum momen-

tum habet continuus usus : conciliatores enim amoris oculi sunt: atque ad gratiam comparandam assidua consuetudo maximum in modum conducit : cuius quidem tanta vis est, ut feras, nedum mulieres, mansuefaciat. iam verò aliquid etiam ad virginem illicendam æqualis amanti ætas potest. quod præterea in ipso ætatis flore ad ea impellit, ad quæ natura ferimur, si id etiam addatur, ut amari quæpiam se intelligat, mutuum amoré gignit : virginum enim vnaquæq; formosam se esse credi vult, atque amari gaudet, amatoremque tanquam formæ testem laudibus extollit. ac si qua est, quæ nondum se à quoquam diligere sentiat, sese minimè formosam arbitratur. illud vnum ergo in primis te hortor, ut omni studio enitare, quo se à te amari credat: ita enim te quamprimum imitabitur. at quonam pacto ea, inquam, fient, quæ prænuncias? agendum tu, quid agam, me mone: Amoris enim sacris ante me initiatus es, maioreque usu polles. quibus dictis, factisue utar? quo modo amatz virginis compos euadam? rationem enim inire ipse nescio. tum Clinia, Minimè, inquit, opus est ut id ex aliis discere labores. Deus hic ipse præceptor est. ac quemadmodum infantes comesse nemo docet, sed per se ipsi discunt, paratumque sibi esse in mamillis nutrimentum intelligunt: sic

sic adolescentes amore tum primū pręgnantes, haudquaquam magistro ad pariendū indigent. Site dolor stimulauerit, ac dies necessitatem afferat, quamuis primus hic tibi partus futurus sit, non tamen errabis: sed pariendi tibi facultatem Deus ipse dabit, quę autem vulgaria sunt, nec temporis opportunitate aliqua opus habent, ea percipe. virginem in primis ne de stupro appelles, caueto: sed vt negocium re ipsa conficiatur, silentio curato: pari enim verecundia pueri sunt, & puellę. ac quanquam venereorum cupiditate teneantur, non tamen de iis quę perpetiuntur sermonem secum haberi volunt, turpitudinem in verbis collocatam existimantes, quę viros expertę sunt, verbis etiam delectantur. virgines verò amantium pręludia tentandi gratia adhibita ferunt, nutibusque velle sese statim significant. Itaque si ad venerem verbis invites, aures eius oratione illa offendes, erubescet, auersabitur tua dicta, conuiciū sibi fieri putabit: ac quominus vel cupiēs promittat, pudore prępedietur: tunc enim ipsi se rei operam dare arbitrat, cum maioribus verborum illecebris ad eam inuitari se audit. Sin verò conatu aliquo alio sensim adhibito morigeram illam reddens promptē accesseris, multo tu quidem, seclusis vt in sacris fieri solet,

filentio vitior, ac paulatim appropinquans osculum dato. A M A N T I S enim viri osculatio apud volentem puellam tacitæ petitionis, apud nolentem precationis obtinet locum. iam verò etsi compacto, ac sæpe etiã sponte aliquæ obsequantur, vim tamen videri sibi allatam volunt, quo necessitatis opinione voluntariam turpitudinem excusent. licet itaque repugnantem videas, detineri tamen noli; sed quoniam modo in repugnando se habeat, observa: prudentia enim hac quoque in re opus est. ac si perstare in sententia cognoveris, vim ne adhibeto, sed nondum persuasam esse scito. tractabiliorem autem eam reddi si velles, dissimulato: neque tute tibi rem tuam perditum itor. rum ego, Magna mihi, ô Clinia, inquam, adiumenta suppeditasti: neque dubito, quin è sententia res procedat. verum enimvero metuo, ne maiorum felicitas hæc mihi malorum initium sit, atque ardentio rem me in flammâ coniiciat. quam ob rem si morbus hic incrementum capiat, quid mihi agendum erit? hæc quidem uxorem ducere non possum, propterea quòd altera mihi auctore ac suasore patre non iniusta volente, desponsa est, minimè illa quidem peregrina deformisue. nec verò me illi, quod de Charicle fit, pater vendat: sed filiam mihi suam dat omnium, excep-

excepta Leucippe, formosissimam. verum ego nunc, quod quidē ad illius formam spectandam attinet, oculis captus sum: neque omnino quicquam prater Leucippem cerno sanēque inter duo contraria versor. amoris vehementia, & patris pudor animum meum diuersē trahunt. quā controuersiam hanc diiudicabo? necessitas cum natura pugnat. mihi quidem secundum te pater sententiam dicere in animo est. Sed aduersarii potentia obstat. is tormenta iudici adhibet, adest cum sagittis, faces tenēs causam dicit. parebo illi pater: flammis enim circumuenior. hæc de amore Deo inter nos philosophabamur, cum repere familiarium Chariclis vnus ingressus est, aduersum nuncium vultu ipso pre se ferēs, ita vt eo viso Clinia vocem hanc statim miserit: Charicli certē mali aliquid euenit. quæ verba proferre nondum finierat, cum ille, Charicles, inquit, mortuus est. quo nuncio ita percussus est Clinia, vt tanquam fulmine ictum vox cum motusque defecerint. puer narrare pergens, ascenderat, inquit, Charicles tuum in equum Clinia, & leuiter primò cum impulit: dein verò cum duos très-ve cursus confecisset sustinuit, ac sudantem retraxit. ecce autem dum dimissis habenis in eo sedens madidam sudore sellam detergit, strepitū à tergo fieri: quo perterritus equus,

ac

ac sese in altum saltu dans, huc illuc incerto
cursu ferri coepit: frenum enim mordens, col-
lum intorquens, iubas quatiens, ac pauore
stimulatus in aerem sustollebatur: antero-
res pedes saliebant. posteriores primos asse-
qui festinantes cursum accelerabant, eumque
propellebant: qui huiusmodi pedum cōten-
tione sublatus sursum, deorsumque, promo-
do celeritatis eorum, instar fluctuantis na-
vis, dorso agitabatur. succussu hoc compulsus
infelix Charicles nunc ad caudam, nunc ad
collum reiiciebatur, fluctuationeque huius-
modi miserum in modum vexabatur. tandē
cum habenas moderari amplius nequiret,
fortunæ se flatibus totum permisit. tum verò
equus vehementer incitatus, atque à recto
tramite deflectens, in sylvam se coniecit, mi-
serumque adolescentulum arbori statim illi-
sit: qui tanquam tormento enissus, è sella
deturbatus est, facie tot vulneribus deforma-
ta, quot ramorum cuspides eiectum excepe-
runt. ipsum verò corpus habenis implicitum
in mortis semitam raptatum fuit. illius enim
lapsu perterrefactus equus, & ne currere po-
sset, impeditus, quod fugæ obstabat, calcibus
conculcavit, ut iam nemo illum agnoscat. his
cognitis rebus Clinia stupore oppressus ali-
quandiu tacuit: deinde tanquam impetrata
à dolore venia, maximos edidit eiulatus, ac
summa

summa cum celeritate ad cadauer se contrulit:
quem ipse quoque quibus poterā verbis con-
solando secutus sum. interea Charicles alla-
tus est, luctuosum sanè ac miserabile specta-
culū prēbens: totus enim concisus erat, ac la-
cer, adeò vt eorum, qui aderant, nemo lachry-
mas contineret. porrò illius pater lamenta-
tionem huiusmodi magno cum gemitu ac ac-
plangore cœpit: Qualis à me abisti fili? qualis
reuerteris? ò diram equitandi artem. tu Her-
cule consueta morte mihi ereptus non fuisti:
sed nequæ mortuo conueniat, imago tibi re-
lieta est, aliis in cadaueribus, siue lineamen-
torum vestigia depereant, siue vultus decor a-
beat, effigies ipsa tamen seruetur: quæ dormi-
entem imitata dolentium mœrorem leuet. a-
nimam quidem certè homini mors adimit,
verum in corpore hominis formam relinquit.
sed tibi hæc etiam à fortuna fuit erepta. mor-
te igitur duplici affectus es, corporis videli-
cet, atque animæ. ita imaginis quoque vmbra
commortua est. spiritus ipse quidem tuus a-
uolauit: nec tamen in corpore te inuenio. ec-
quando fili mihi vxorem duces? ecquando
imperfectè atque infelix eques nuptialia tibi
sacra celebrabo? tibi Hercule nunc pro cubi-
li sepulchrum, pro nuptiis mors, pro hymenæo
nænia, pro nuptiali cantu lamentationes pa-
rata sunt. alius medi tibi ego ignes, fili, accen-
dere

dere sperabam : sed inuida illos vnâ tecum
 fortuna extinxit, funebresque pro iis faces
 excitauit. ô diras faces, nuptialis flamma in
 sepulchralem tibi commutata est. ad hunc fa-
 nè modum pater conquerebatur. (linia ve-
 ro contrâ (lugendo enim pater, atque amator
 certabant) secum ipse solus, ego quidem, in-
 quit, hero meum periculum istud creauit. nam
 quid ego illi munus eiusmodi misi? annon mi-
 ni aureum poculum erat, quo sacra faciens
 biberet, meoque munere frui gauderet? ego
 miser belluâ formoso adolescenti dono de-
 di, eamque argenteis phaleris; aureis habe-
 nis, aliisque cum frontis, tum pectoris orna-
 mentis communiui. ego, me miserum, qui te,
 Charicle, perderet, auro insigniui. ô ferarū
 omnium immanissima bellua, scelestâ, ingra-
 ta, à pulchritudinis cognitione abhorrēs. hic
 tibi sudorem absterxit, largum pabulum pro-
 misit, cursum laudauit: tu verò laudibus affe-
 ctus eum peremisti. tu non solum eiusmodi
 equitis onere non es lætatus, sed etiam amo-
 ris sensu carens pulchritudinem humi deie-
 cisti. ô me infelicem: qui eum, à quo interfi-
 cereris, emi. Posteaquàm funeri iusta soluta
 sunt, ad Leucippem, quæ nostro in hortulo tū
 morabatur, conuolaui. nemus illic creuerat
 aspectu iucundissimo, maceriaque iustæ alti-
 tudinis circumcingēte: cuius latera quatuor,

(tot

(tot enim omnino erant,) tecto colūnis imminente operta viscebantur. pars interior plantarum multitudine confita erat, ramis florentibus & sese mutuo complicantibus. foliis autem fructibusque inter se permixtis: tanta erat plantarum densitas. Porro maioribus quibusdam arboribus hedera & similax adnatæ erant, atque hæc quidem è platano molli: ac densa coma pendebat, illa verò piceæ adherēs truncum amplexu teneriorem efficiebat. hoc pacto arbor hederæ vehiculum, hedera arbori corona erat. ex vtraque arboris parte luxuriabant harūdinibus alligatæ vites quarum racemi tempestiuos flores ab ipsis harūdinum foraminibus, tanquam arboris cincinnos quosdam pendentes ostendebant. terra autem, quam super impendentes frondes opacabant, modò hic modò illic illustrabatur, dum eæ ipsæ frondes vento impulsæ variantibus solis radiis aditum præberent. ad hæc varii suam quisque pulchritudinem flores certatim cōmonstrabant, purpureamque narcissus ac rosa terram efficiebant, quorum calathi, quod ad formam attinet, persimiles erāt, plantęque calicis vicem præstabant. foliorum rosę pars superior, quæ scilicet calathos extabat, sanguinis, ac violę, inferior verò lactis colorem præ se ferebat. narcissus nihil omnino ab ima rosę parte colore distabat. violę nul-

lus

lus quidem calathus erat, verum coloris, quem
 tranquilli maris aquam habere cernimus. in
 florum medio scaturiens fons quadrato al-
 uo, riuoque manufacto excipiebatur, specu-
 lique instar efficiebat, horti ut illic duo, alter
 re, alter umbra esse viderentur. in nemore a-
 ues aliae domesticae, humanoque cibo man-
 suetae pascebantur: aliae liberae in arborum
 cacuminibus ludebant, partim quidem pro-
 prio cantu iuvenes, cicadae videlicet, atque
 hirundines: partim vero pennarum fulgore
 praestantes, nempe pavo, cygnus, & psittacus
 cicadae Aurorae cubile, hirundines Terei me-
 sam canebant: cygnus prope fontis exortum
 pascebat, psittacum pendens ab arbore ca-
 uea continebat: pavo inter flores pennas
 explicans, cum florum ipsorum aspectu, cum-
 que volucrum colore splendore contende-
 bat: quinimo pennae ipsae flores erant. puellam
 igitur in amoris sensum inducere cupiens i-
 nitium loquendi cum Satyro, sumpto a pa-
 uone sermonis argumento feci: forte fortu-
 na enim cum Clione deambulans aduersus e-
 um constitit, caudae ornatu casu quodam
 pandentem: atque non equidem sine arte
 hoc, inquam, a pavone fit: sed cum ad aman-
 dum pronus sit, dilectam a se foeminam alli-
 cere cupiens, hoc sese pacto exornat, vides-
 ne (& manu indicaui) iuxta platanum foemi-
 nam

nam illam? einunc hic pulchritudinem suam,
pennarum videlicet pratum, spectādam pro-
ponit. saneque pavonis pratum hoc alio quo-
vis longè floridius est: in eius enim pennis
oculorum serie distinctis aurum omni ex par-
te purpura æqualiter conuestitur. tum Saty-
rus cognita orationis meæ sententia, quo
mihi esset, unde cœptum sermonem longi-
us producerem, tam latè nepatet, inquit, a-
moris vis, ut auibusetiam ignem immittat?
atqui non auibusetiam, inquam, sed etiam
serpentibus, et quadrupedibus, & plantis,
atq;, vt mihi quidem videtur, etiam saxi
ferrum enim magnes amat, & si modò vi-
deat, tangat ue, ad se trahit, quasi amatoriā
in se flammam contineat. id verò annon est
amantis saxi, atque amati ferri osculatio?
quòd ad plantas attinet, philosophorum sē-
tentia est, quam planè fabulosam putārem,
nisi ei agricolæ subscriberent, plantas alte-
rum alterius amore capi: atq; ex iis molesti-
orem eum palmam sentire: aiunt enim ea-
rum alterum marem, fœminam alteram
esse. marem igitur fœminę desiderio teneri.
ac si contingat fœminam procul ab eo con-
seri, marem amantem arescere. quam obrem
agricolam plantæ desiderium intelligentem
editiore loco inscensò dispicere quam in
partem se se inclinet (inclinatur enim ama-
tum

tam foeminam versus) & cognita illius egritudine medelam adhibere : foeminae enim furculo sumpto in maris cor inferere, itaq; eius animum recreari, corpusque mouens excitari, ac reuiuiscere amatae complexu delectatum. atque hae nuptiae plantarum sunt. aliud etiam est aquarum Alphei fluminis amantis, & Arethusae fontis amatae connubium. fluminis per mare non aliter, quam per terras iter facit: nec dulcem eius aquam falso fluctu mare imbuit: sed discedit, ac praeterlabenti fluminis discessus ille aluei usum praestat, eoq; pacto ad Arethusam Alpheus deducitur. in quinquennali aut Olympiae celebritate multi, alius alias res, in fluminis vertices immittunt: quas ille ad amatam statim defert, eaq; fluminis nuptialia dona sunt. in serpentibus non solum eiusdem, sed etiam diuersi generis, aliud amoris arcanum inuenitur. nam vipera terrestris serpens murenae in mari degentis amore deflagrat. est autem murena forma quidem serpens, usu vero piscis. ii cum congregari volunt, mas in litore consistens, ac mare versus sibilans, murenae signum dat. illa eo cognito ex undis egreditur: non tamen ad sponsum, cuius dentes mortiferos esse cognoscit, statim properat: verum scopulo aliquo conscenso, illic tantisper expectat, dum ille ore venenum eie-

eiecerit. interim continētis incola amator ,
& insule habitatrix amata mutuò sese contē-
plantur. cum primū igitur amans metu spō-
sam liberauit, illaq; venenum humi proiectū
videt, è scopulo in continentem delabitur,
amantemq; complectitur, osculationes eius
minimè amplius verita. hæc dum cōmemo-
rare, quò nam modo Leucippe amatoriā
hanc narrationē audiēdo afficeretur, obser-
uabā: quæ sanè non illibenter audire se sub-
indicauit. Cæterum pauonis eximiā illā for-
mam Leucippes vultus longè superare mihi
visus est: quippe cuius pulchritudo cū prati
floribus certabat: narcissi enim in fronte, ro-
sarum in genis color renidebat , oculorum
fulgor violarum splendorem imitabatur. ca-
pillorū cinnamini hederæ contortionibus im-
plicationes cernebātur. actale erat, quod il-
lius facies pratum referebat. non multo au-
tem pōst illa illinc abiit : pulsandæ enim ci-
tharæ tēpus eam inuitauerat: nec tamē mihi
non adesse videbatur, vtpote quæ meis in o-
culis imaginem suam discedens reliquerat.
Satyrus autem, atque ego nosmet ea ratione
mutuò commendabamus, quòd ipse fabulas
narrassem, ille narrandi occasionem præbu-
isset. paulo pōst cœnandi tempus venit. pri-
orem itaque in modum rursus accubuimus.

Liber secundus.

INTEREA dum nostrum alter al-
 terum laudaret, ad puellæ thalamum
 peruenimus, eam videlicet cithara
 canentem audituri, à qua contemplanda ne
 minimum quidem continere ipse me pote-
 ram. Illa descriptam ab Homero suis cum
 leone pugnam primum, aliud deinde molli-
 us etiam, rosæ scilicet laudes, cecinit. ac si
 quis verba sine numeris referre velit, huius-
 modi propemodum essent: Si regem flori-
 bus constituere Iupiter voluisset, non alium
 certè, quàm rosam eiusmodi honore digna-
 tus esset. hæc terræ ornamentum est, planta-
 rum splendor, oculus florum, prati rubor,
 flos omnium pulcherrimus. hæc amorem spi-
 rat, venerem conciliat, odoratis foliis luxu-
 riat, tremulis frondibus, ac zephyri afflatu
 ridentibus delectat. huiusmodi sane cantus
 illius erat. mihi verò in ipsius labris rosam
 videre videbar, ut si quis calathi ambitum
 corporis forma terminet. vix autem canendi
 finem fecerat, cum cœnæ tempus venit. ac
 tum fortè Protrygæi Dionysii festi dies ce-
 lebrabantur: quem deum Tyrii sibi ipsis præ-
 esse volunt: nam & Cadmi fabulam canunt,
 & celebritatis eius instituendæ originem
 huiusmodi quandam tradunt, nullum vide-
 licet

licet olim vinum mortales habuisse: nōdum enim nigrum, quod Anthosmiam vocant, non Biblinum, non Maronæum, non Chium, non Icarium repertum fuerat: sed à Tyriis ea omnia manasse: primamque illius procreatricem apud se extitisse. Fuisse enim illie pastorem quendam, hospitem, qualem Icarium Athenienses memorant, qui fabulæ auctor fuerit, ab Attica sanè non dissimilis. ad eum diuertisse aliquando Dionysium: cui quidem ille quæcunque terra gignit, ac boum plaustrum, apposuerit. potum verò ipsis non alium quàm qui bobus est communis fuisse, quòd viteus nondum apparuisset. pastoris benignitatem Dionysium laudauisse, hominemq; poculo vini pleno beneuolentiæ ergò inuitasse: illam cum haussisset, præ voluntate gestire cœpisse, atque ad Deum conuersum dixisse, Vndenam tibi hospes purpurea hæc aqua est? aut vbi gentium tam dulcem sanguinem reperisti? non enim ex eo est, qui per terrā labitur. ille enim minima cum voluptate in pectus descendit, hic autem nares prius quàm os delectat: cumq; tactu frigidus sit, in ventrem delapsus iucundum calorem excitat. Tum Dionysium respondisse: Aqua hæc ex vua, & sanguis è racemis prouenit, pastoremque ad vitem duxisse, acceptisque ac simul pressis common-

strata vitis racemis, dixisse: Hæc aqua est, hæc
autem fontes hoc pacto vinum mortalibus,
vt Tyrriorum sermo habet, datum fuit. Deo
igitur illi sacer ac solemnis ille dies institu-
tus fuit. Quen: cum pater meus celebrare
vellet magnificam ac lautam cœnā impera-
uit, Deiq; sacrum, & à Glauci Chii cratere
alterū poculū adhibuit. è calato id vitro e-
rat, eiusq; orā vites in eo ipso natæ corona-
bant: à quibus racemi passim pēdebāt, sicco
omnes poculo acerbi, immisso autem vino
paulatim rubentes, & maturi: quos inter
Dionysius, vt vitem coleret, effectus erat.
Cæterum gliscente potu, puellā impudenter
intuebar. A M O R enim ac Liber violenti
di animam inuadentes, eousque incendūt,
vt pudoris obliuisci cogant, dum alter con-
suetum ignem adhibet, alter igni materiam
vino subministrat: vinū enim amoris pabulū
est. Ex illo puella quoque accuratius intueri
me ausa est. atque ad eum modum dies no-
bis decē consumpti sunt: quibus nihil aliud,
præter oculorū cōiectus alter ab altero re-
cepimus, aut attentare ausi fuimus. Tādē
Satyro rem omnē patefeci: atq; vt mihi opē
ferret, obsecraui. ille autem, Omnia, inquit,
prius, quàm ex te intelligerē, cognoui: sed
iudicium facere distuli, quia id nescire cre-
di volebā. CLANDESTINVS enim amās,

si quis eius amorē indicet, indicē quasi maledicum aliquē conuiciatorē odio prosequi consuevit. Cæterum nostri curam fortuna sponte suscepit. etenim Clio, cui puellæ thalamus creditus est, me in amicitia recepit, atque amantis loco habet. ego breuitem inter vos ita cōponam, vt ad negotium cōficiendum ipsa opem præstet. verum de puellæ voluntate solis oculis periculum facere satis non est: sed efficacius aliquid loqui oportet, ibique machinam etiam alteram adhibere. itaque manū tange, digitos constringe, atq; inter constringendum suspira. si hæc agentem æquo te animo feret, neque facta huiusmodi aspernabitur, tum verò dominam appella, eiusque collum suauiare. Appositè tu quidem, inquam, ita me seruet Pallas, ad eam me rem instituis. sed vereor ne, qua sum animi imbecillitate, minus strenuus amoris miles sim. Tum Satyrus, Ignauiam, ô generose vir, Cupido, inquit, non sustinet. annon tu illū militari ornatu incedere, sagittasq;, pharetram, iaculum, ignē, virilia & audaciæ plena omnia esse prospicis? an tu tali Deo plenus obtorpeas & expauescas? caue ne falsò te amantem prædices. ego tibi rem inceptam dabo. Clionem enim simul ac tempus ad puellam remotis arbitris conueniendam idoneum perspexero, aliò dimittam.

Quæ cum dixisset, abiit. Ipse autem solus relictus, ac Satyri verbis extimulatus, ita me componere conabar, ut ne in puellæ conspectum veniens animo deficerem, mecumque, Quousque, inquam, effœminate obtumesces? quid tam potentis Dei miles tantopere obtorpescis? venturamne ad te illam expectas? non multo autem post contrariam in sententiam hæc addebam. Atqui cur non resipiscis infelix? quin illam potius, quam par est, virginem diligis? aliam domi habes non deformem, illam ama, illam contem- plare, illam te in uxorem habere ius est. itaq; mihi persuasus esse videbar. verum contra tanquam ex imo cordis Amor respondebat: An tu igitur tantum tibi sumis, ut contra me arma feras, mihi que resistere audeas? mihi ad volandum pennæ, ad vulnerandum sagittæ, ad exurendum faces datæ sunt. Quoniam te modo euasurum speras? ut sagittarum ictus declines, faces tu quidem certè nunquam euitabis. Quod si earum flammis temperantia scutum opponas, volatu profectò te cōprehendam. Hæc dum mecum solus loquerer, puellæ me obuiam improviso factum animi adverti, eaque visa statim expallui: mox rubore perfusus sum. Illa tum sola erat; recesserat enim etiam Clio. Quanquam igitur animo perculso & abiecto, quid dicere non habe-

habebam: tamen, Salve, inquam, hera. Tum illa suauiter ridens, & risu, quorsum ea saluatio spectaret, intellexisse significans, Tuá ne ego, inquit, hera? ah non æquum dicis. at qui Deus me, inquam, nescio quis tibi quemadmodum Herculem Omphalæ vendidit. Tum illa, Mercurium ne, inquit, ais? Siquidem ei, autionem Iupiter demandauit: simulque risit. Quem Mercurium, inquam, ais? quas nugas agis, cum probè quid dixerim, perceperis? interea dum sermones sermonibus texeremus, auxilio mihi casus quidam fuit. forte fortuna pridie eius diei circiter meridiem Leucippe citharam pulsabat (adeam verò & ipse) Clioque illi assidebat. ibi tum me deambulante apicula quædam aliunde improuísò aduolans Clionis manum pupugit: quæ cum eiulasset, puella surrexit, depositaq; cithara vulnus inspexit, ac bono animo esse iussit, dolorem se inquiens duobus verbis abstersurá: didicisse enim ab Aegyptia quadam muliere, vesparum apumq; morsibus mederi: ac subito excantauit: meliusculeq; sibi esse paulo pòst Clio confessa est. Tunc igitur casus attulit, vt apis, fortè verò etiam vespa quædam susurrans faciem meam volitando circuiret. Occasione itaq; inde arrepta, manuq; ori admota, vulnus accepisse, & dolorem sentire me finxi.

Quamobrem accurrens virgo manum re-
 mouit, & quæ pars læsa esset, rogauit. ego
 verò, labra, respondi: tu autem charissima
 Leucippe cur non excantas? tū illa tanquam
 excantatura os admouit. & labiorum meorū
 extrema cōtingens nescio quid immurmu-
 rauit. Interea ipse oscula furtim nullo edito
 sono dabam. sed & puella dum in pronūci-
 anda cantione labra nūc aperiret, nūc clau-
 deret, efficiebat vt cantio in basia commu-
 taretur. itaque tum ego eam cōplectens pa-
 lām suauitatus sum: illa verò retrocedens,
 Quid, inquit, agis? num tu etiam excantas?
 atqui, Cantionem, inquam, exosculor, quo-
 niam ea tu dolorem mihi omnem eripuisti.
 Quæ cum intellexisset, subrisissetq; animus
 mihi accessit: ac subitò, Hei mihi charissima
 Leucippe, inquam, rursum, atque acerbius
 pungor: aculeus enim ad cor vsque penetra-
 uit, excantationemq; tuam exposcit. apem
 certè tu quoque in ore gestas: nam & mellis
 plena es, & basia tua vulnus imponūt. quare
 iterum, quæso, excanta: sed tam citò cantio-
 nem absoluerè noli, ne vulnus recrudescat.
 atque inter loquendum manum inieci, li-
 beriusque osculatus sum. illa tametsi re-
 pugnare videretur, sustinuit tamen. interea
 procul venientem ancillam conspicati, alius
 aliò secessurus, ego quidem perhilitus, ac
 tristis

tristis: illa verò qua mente, haud fanè scio.
ex illo melius mihi esse ac spes augeri cœ-
pit: planeq; basium in labris meis, quasi
corporeum aliquid relictum residere senti-
ebam, & dulcedinem eius ceu thesaurum
quēpiam diligenter custodiebam. id enim
est quod primum amanti dulce accidit, cum
à formosissima, & præstantissima corporis
parte procreetur. Os enim instrumentum
vocis est: vox autē animi vmbra. labiorum
porrò contactus dum voluptatem in præ-
cordiis ferunt, animos ad sese mutuò sua-
uiandum trahunt. Nec verò talem vnquam
antea sensibus meis motum allatum fuisse,
nec me quicquam aliud, quod cum amatorio
suauio dulcedine contenderet, cognonisse
memini. posteaquam cœnandi tempus redi-
it, rursus accubuimus: Satyrusq;, qui nobis
vinum miscebat, amatorium nescio quid
tum præstitit. nam poculum Leucippes cū
meo, dum vtriq; ministraret, commutabat.
ego qua parte bibēs Leucippe labra scypho
admouerat, observans, tamq; ori meo inse-
rens, ac missum ad me osculum confingēs,
bibebam, simulq; poculum suaviabar. id
quod animaduertens puella suorum etiam
me labiorum vestigia osculari iudicauit:
cumq; administrator pocula nobis rursus
commutasset, illam factum meum imitan-
tem,

tem, eodemque modo bibentem animadu-
erti: coque maiorem etiam voluptatem ce-
pi. nec uerò semel factum id à nobis fuit: sed
tertiò etiam ac quartò, deincepsque diei re-
liquum alter alteri basia vicissim propinā-
tes consumpsimus. Absoluta cæna conueui-
ens me Satyrus, Nunc tempus est, inquit, vi-
rum ut te ostēdas. puellæ mater, ut nosti, mi-
nus bellè habet, ac sola cubitum iuit. puellâ
prius, quâ in lecto se collocet, unâ tantum-
modo cū Clione, quò vëtris causa consuevit,
se conferet, verum ego eam colloquendo
abducam. sub hæc verba ille Clionem, ego
Leucippem obseruabamus, resque è senten-
tia processit: nam & Clio abducta est, &
Leucippe in ambulatione remansit, ergo
vespertini temporis aduentu obseruato,
priore successu audentior factus, ad eam,
quasi miles iam victor, & pugnæ pericula ni-
hili faciens me contuli: multa enim erant
quibus armatus confidebā, nēpe vinū, amor,
spes, solitudo: tacitusq; quasi ex cōpactō ita
res ageretur, puellam circumplexus basiaui:
cūque præstabilius aliquid etiam facere ag-
gressus essem, strepitus quidā post nos au-
ditus fuit. quāobrem perturbati dissiluimus,
Leucippeq; intra cubiculū suū, ego aliam in
partem me recepi, sanèq; tristis, tã preclara
occasione amissa, strepitumq; detestatus
sum.

sum. interea lato vultu fit mihi obuiam Satyrus: qui mihi quæ à nobis acta fuerant, omnia vidisse videbatur, dum sub arbore quadam, ne quis nobis superueniret, obseruabat: quinimmo ille ipse venientem nescio quem conspiciens, strepitum ediderat. lapsis paucis post diebus pater, citius quidem omnino quam constituerat nuptiis meis operam dare coepit. multa enim hominem insomnia perterrebant. namque illas adornare sibi visus est, ignemque dum nuptiales faces accendisset, extingui, et nos, quæ res vehementius etiam illum angebat, abduci. nuptiis igitur, quæ tum secutura erat, dicta est dies. iam in sponsæ ornatum necessaria omnia comparata fuerant. monile scilicet variis lapillis distinctum, vestis purpurea tota, nisi quod ea pars quæ in aliis purpura constat, ex auro texta erat. porro lapilli de pulcritudine inter se contendebant. hyacinthus lapidea quodammodo rosa erat: amethystus purpurascens ad aurum propè colorem vergebat. in medio lapilli tres visebantur ita collocati, ut alterius colorem alter exciperet: in unum quippe omnes coaluerant: parsque ima nigra erat: summa, quæ in cuspidem surgebat, rubra: media alba cum esset, hinc nigro-ri, rubori illinc candorem communicabat, lapis ipse auro inclusus aureum

aureum oculum imitabatur. nec verò vulgari purpura, sed ea quam à pastoris cane inuentam Tyrii fabulantur, quaq; nunc etià Veneris peplum tingi consuevit, vestis illius color constabat. ac fuit quidem aliquando tempus, cum purpuræ decus mortales nesciebant, utpote quod intra parvæ testæ cavum occulebatur. prædam huiusmodi piscator quidam ceperat, & pisces esse crediderat: verum testæ asperitate perspecta, prædam detestatus est, ac tanquam maris fecem abiecit, quam canis cum advenisset, dentibus comminuit: sanguinisq; illius flos ab ore manans rictum iufecit, & purpureum labris colorem induxit. Tum pastor canis os sanguinolentum cernens, vulnus illud accepisse ratus est: atq; ad mare profectus, aqua consperxit. ibi verò sanguis ille splendidior euadebat, manusq; eius contrectando purpurascebant. hinc eam esse testæ naturā pastor intellexit, ut innatum pulcritudinis medicamentum in se contineret, atque ut rei totius arcana exploraret, accepto lanæ glomere in eius latebras demersit. lana, quomodo etià canis rictus, sanguine infecta est: ac tū purpuræ indaginē didicit, contritaq; saxis quibusdā medicamēti illius crusta purpuræ penetralia releravit, fullo-nicæq; thesaurū adinuenit, quā igitur ante
nuptias

nuptias fieri mos est, rem diuinam pater faciebat. quod simulatq; ipse persensit, perisse me iudicavi, cogitabamq; quo nā modo aliud omnia in tempus rejici possent. qua in cogitatione defixus dum essem, repentinus quidam strepitus à virorum diuersorio exauditus est, resq; ita habuit. Cum victimam fortè pater mactauisset, arisq; imposuisset, delapsa cœlo aquila eam rapuit, nihil iis qui submouere conabantur proficientib. auolauit enim cum præda. omē id bonum non esse iudicatū est: atque à nuptiis eo die cessatum. Accersitis autem auspicib. et coniecturib. rem pater exposuit: atque illi ad mare profiscisci ac Ioui hospitali sub mediam noctem sacra facere oportere dixerunt: eò enim aquilam volatum tenuisse. itaque statim cecidit res: nam volucris cursum mare versus dirigens nusquam amplius apparuit. ego euētu hoc delectatus, aquilā mirum in modū cōmēdaui, auiumque reginam meritō esse dixi. Quod autem omine portendebatur, breui tempore pōstēuenit. Callisthenes Byzantius adolescens, parentibus orbatus, diues, luxu perditus, ac sumptuosus fuit. is formosam Sostrato filiam esse audiens, eam quanquam non viderat, vxorem tamen habere optauit, ac sola auditione illius amore ardebat. Ea enim
homi

hominum intemperantium libido est, ut etiam fama ad amandum compellantur: & audientes æquè afficiantur, atque videntes. igitur antequam Byzantiis bellum inferretur, Sostratam puellam ut sibi desponderet, rogavit. ille autem intemperantem hominis uitam minimè probans non daturam respondit. Quam ob rem Calisthenes à Sostrato contèni se ratus, iracūdia exarsit: atque aliqui amans, puellæq; pulchritudinē sibi ipse cōfingens, & quæ oculis nondum aspexerat, mēte agitans, quam animo maximam conceperat, indignationē dissimulauit: & quo modo acceptā à Sostrato iniuriā vlcisci, ac suā ipsius cupiditatē explere posset, excogitauit. nam cum Byzantiis lex esset, ut si quis virginem rapuisset, vinque illi attulisset, is alia nulla pœna teneretur, quàm ut eam matrimonio sibi adiungeret: legi huic animo intentus Calisthenes, oportunum ad eam rem tempus quærebat. quanquam autem bellum ardere, puellamque domi nostræ commorari didicerat, non tamen insidias moliri destitit. in quo huiusmodi quiddā homini auxiliū tulit. editū fuerat Byzantiis oraculum hoc. Est ortum ducens plantæ à cognomine terra Insula: telluri quæ tramite iungitur arcto, Atq; eadē magno latē circumdata pœto est, Iungi vbi Vulcana gaudet Tritonia Pallas.

Amphi-

Amphitryoniadae hinc solenia reddite magno. dubitatibus autem ipsis quae ab oraculo insula designaretur, Sostratus (is enim, ut dixi, belli princeps erat) tempus, inquit, est ut Tyrum Herculi sacrificatum mittamus: nam ei loca singula oraculo edita conueniunt: plantae enim cognominem eam Deus vocavit, quoniam Phœnicum insula est: Phenix autem (ea vox palmam significat) planta est: de illa etiam mare ac terra contendunt: atque hæc quidem ad se trahit, illud verò utrinque abluit: in mari enim iacet, nec tamen à terra disiungitur: sed angusti cuiusdam callis beneficio continenti adnectitur, qui quasi colum insulae est, & maris fundo minimè adhaerescens, sed aqua subterlabente sustentatus, novum prorsus spectaculum exhibet, urbem scilicet in mari, & insulam in terra. quod autem ad Palladem Vulcano adiunctam attinet, de olea et igne intelligi debet: quæ duo apud nos coniuncta habentur: sacer enim ac muro circumdatus locus est: ubi olea latè sese defundenti ignis adnascitur, & magnam circum illius ramos flammam exuscitat: ex cuius cinere latiore etiam olea ipsa euadit. hac ratione ignis & plâta in amicitiam conspirant: Vulcanumque Minerva non auersatur. tum Chærepho Sostrati collega in bello, Sostrato ipso maior, quoniam patria Tyro erat, hominem miris laudi-

laudibus extollens: Pulchrè tu quidem, inquit, Dei responsum interpretatus es: verū ne solam ignis naturam admiratione dignā arbitrare: sunt enim sua etiam ipsius aquæ miracula, egoq; arcana huiusmodi vidi. fons in Sicilia reperitur permixtum aquæ ignem continens: in quo salientē ab imo ad summum flammam conspicias. aquam verò si tangas niuis instar, frigidam inuenias: neq; tamen ignem aqua exstinguit, neque aquā ignis calefacit: sed alteri cum altera pactæ illic induciæ sunt. in Hispania quoque fluvius est, quem primo aspectu nihil à fluminibus aliis differre iudicabis. At verò si paulo attentius auscultes, aquam resonantem audias: vbi enim vel modicus ventus vortices impulerit, aqua fidis in morem sonum edit: plectri siquidem ventus, citharæ verò aqua vsu præstat. sed & in Libya palus habetur Indicæ similem arenam continens. ac Libyæ ipsæ virgines aquam eius diuitem esse norunt. Porro diuitiæ sub aqua limo permixtæ adseruantur, auri fonte inibi scaturiente. illitam igitur pice perticam in aquam dimittunt, ac fluminis obices remouent: quod autem pisci hamus, id auro pertica est, illud enim apprehendit, dum escæ officio pix fungitur: nam quicquid auri ab ea contingitur, adhærescit, atque in litore expo-

exponitur, eoque pacto aurum ex fluuio Libyco extrahitur. hæc cum dixisset Charephon, Tyrum, qui sacrificarent, inisi, factum id ciuitate comprobante. Callisthenes igitur è sacrificii curatoribus vnum se fingens, Tyrum quamprimum ad nauigauit: ibique patris mei domo cognita, mulieribus quæ sacrificii pompam spectatum prodierant, insidias tetendit. magnifico enim apparatu, ingenti videlicet suffimentorum copia, magnaque florum varietate instructa fuerat. in suffimentis, casia, thus, crocus: in floribus, narcissus, rosa, myrtus erant: suauitasque è floribus afflata cum suffimentorum odore certabat: sublatusque cum aere vapor odores cõfunde-
bat, & ventum suauitate complebat. Sed & multæ ac variæ victimæ sequebantur: inter quas principem locum nilotici boues obtinebant. non solum autem magnitudine, verum etiam colore animal huiusmodi præstat. statura est eximia, ceruice crassa, humeris amplis, ventre magno, cornibus non vt Siculi boues depressis, neque vt Cyprii deformibus, sed quæ à temporibus altè cõsurgentia sensim vtrinque curuètur ita, vt summæ illorum partes tantum sibi mutuo appropinquet, quantum principia eorum inter se distant, & plenæ lunæ imagineam prope modum referre videantur: colore taliqua-

qypol

D I

lem in

lem in Thraciis equis Homerus laudat. in-
cedit autem taurus is ceruice sublata sic, vt
aliorum se regem esse ostendat. quòd si vera
sunt quæ de Europa traduntur, in Aegyptiũ
taurum Iupiter sese cõmutauit eo porrò tẽ-
pore accidit vt nouerca mea incommoda
valetudine esset. Leucippe verò morbum
causata (conuenerat enim inter nos, vt ita
fieret, quousque alii exiissent) domi remã-
sit. ex quo factum fuit, vt soror mea cũ Leu-
cippes matrem tantum prodirent. Callisthe-
nes, qui nondum Leucippen viderat, cũ pri-
mum Calligonem sororem meam obuiam
habuit, eã Leucippen esse credidit: Solstrati
enim vxorem probè norat: ac nemine ap-
pellato, quippe qui aspectu iam captus erat,
famulorum vni, cui quàm maximè fidebar,
puellam ostendit, latronesque ad eam rapi-
endam conuocare iubet, rapiendique mo-
dum præscribit, celebritatem instare, in-
quiens, qua virgines omnes ad mare profe-
cturas esse audierat. quæ cum locutus esset,
curandi sacrificii munere neglecto, abiit. e-
rat ei priuata nauis: quam priusquam domo
exiret, instruxerat, si fortè quod animo iam
agitabat, perficere posset. iam verò alii rei
diuinæ faciendæ curatores in altum inuecti
erant: Callisthenes autem non admodum à
litore abscedebat, simul vt multitudinem
sequi

sequi videret, simul ut necum Tyro vicina
 esset nauis, post raptum deprehenderetur.
 ac cum primum Saraptam Tyrionum vicum
 in marisitum peruenit, illic lembum instru-
 it, ac Zenoni tradit: id illi nominis erat: cui
 rapiendæ puellæ provinciam demandaue-
 rat. is cum alioqui robusto esset corpore, pi-
 raticamque à teneris facere didicisset, pi-
 ratas in vico illo piscâdi etiam peritos con-
 festim adinuenit, ac Tyrum applicuit. est vrbi
 Tyro proxima parua insula (Tyriæ illic na-
 ues stationem habent) quam Orodopes
 tumultum vocant. eo in loco lembum Zeno
 in insidiis collocauit. antequam autem cele-
 britatis eius, quam Callisthenes expectabat,
 dies aduenisset, quæ aquila portenderat, &
 quæ diuinatores responderant, omnia con-
 sequuta sunt. nos ut postridie Deo sacrum
 faceremus, noctu nosmet adornaueramus:
 nec eorum quidquam Zenonem latuit. ad
 multam igitur noctem soluentes prouehe-
 bamur, cum ille consequutus est. cômmodum
 autem exieramus, atque in extremo litore
 abluabamur, cum is, uti cōstituerat, signum
 sustulit, lembusque statim litori propior fa-
 ctus est. erant in eo iuuenes decem: expe-
 ctabant in terra octo alii in insidiis colloca-
 ti, muliebri ornatu, mēto raso. hi omnes gla-
 dium sub veste clām gestabāt: atq; ut quām

minimam in suspicionem veuissent, victimas
comitabantur, ita ut foeminas illos esse arbi-
traremur. postea quam pyram extruximus,
ii clamore sublato repente impetum fecerunt,
nostrasque faces extinxerunt: cumque nos su-
bito metu perculsi nullo ordine seruato
terga daremus, illi nudatis gladiis sororem
meam rapuerunt, nauisque cum ea cōscēsa, vo-
lucrum instar, cōfestim euolauerunt. ē nobis
alii ea re neque visa, neque audita, fugae sese
mandarunt. nonnulli & viderunt, & vocē hanc
simul miserunt, Calligonem piratae auexe-
runt. iam medium lembus mare tranauerat,
Saraptaque appropinquauerat, cū Callisthe-
nes agnito procul signo processit obuiam,
susceptaque puella in altum se recepit. mihi
verò disturbatis tam prater opinionem meā
nuptiis animus rediit, tamen si sororem tan-
tam in calamitatem incidisse non poteram
non dolere. paucis post diebus, quam haec ac-
ta sunt, Leucippem iis verbis affatus sum.
Quousque tandem charissima Leucippe ba-
siis insistemus? Speciosa quidem certē initia
haec sunt, verum aliquid aliud etiā ex iis quae
ab amantibus expetuntur, addamus. agē si
dei necessitatem mutuò nobis imponamus.
nam si Veneris sacris initiabimur, Deum al-
ium nullum ea meliorem inueniemus. his
cantonibus saepius repetitis, eam, ut me no-

in thalamo susciperet, induxi, Clione etiam
quæ cubiculi eius curâ sustinebat, adiuvante
porro thalamus ita ædificatus fuerat. ingens
aderat spacium, thalamos duos dextera, fini-
stra totidem continens, media interiacente
semita quadâ angusta: qua ad eosiri posset.
semitæ huius limen valuas, quibus occlu-
deretur, habebat. inibi degebant mulieres.
nam thalamos interiores, mutuò sibi oppo-
sitos, virgo, & eius mater obtinuerant. ex
aliis, qui Leucippes thalamo coniungeba-
tur, Clioni obtigerat. ultimus penui asser-
uando destinatus fuerat. Leucippen mater
cubitum semper comitabatur: ac non solum
valuas ipsa intus claudebat, verum etiam fo-
ris per alium claudi, custodiendasque sibi
per foramen claues reddi curabat. mane au-
tem circiter auroræ ortum aduocato eo cui
hoc oneris imposuerat, ac redditis clauibus
aperire ostium iubebat: iis igitur similes
alias quasdam cum Satyrus fabricari cu-
rasset, aperiendi periculum fecit: atque ut
rem è sententia procedere animaduertit,
Clioni, puella etiam conscia persuasit, ne
illi quoquo modo impedimento esset: id
quod arte minimè carebat. erat iis famulus
quidam, vir curiosus, loquax, ventri dedi-
tus, ac quouis alio simili nomine dignus:
quem Cynopem vocabant. is mihi quæcûq;

ageremus, procul obseruare videbatur. maximè verò suspicans, ne noctu aliquid tē-
tarem, ad multam noctem cubiculi fori-
bus apertis vigilabat ita, vt eum latēre per-
difficile esset: quamobrem Satyrus hominē
ad amicitiam attrahere volens, cum eo saepe
iocabatur, & Cynopem, quæ vox culicē de-
notat, appellabat, eiusq; nomen cauillaba-
tur. ille Satyri arte cognita, cōtrā iocari qui-
dē fingebat, verum infidum animū gerebat.
itaq; ad eum conuersus, Agedū, inquit, quo-
niam nomen meum irrides, fabulā quam de
culice sum narraturus, audi. Prometheum
leo multoties inculauit, quòd eū se magnum
& formosum effinxisset, maxillasq; dētibus,
vnguibus pedes armauisset, ac feris aliis ro-
busiorem effecisset, tamen dotibus tot præ-
ditus gallum gallinaceum timeret. cui re-
spondēs Prometheus. Quid temere, inquit,
me accusas? ego quæ præstare potui, omnia
tibi concessi: verum animus ipse tuus hac v-
na in re infirmus est. Quocircā fiebat leo, se-
que timiditatis damnans, mori omnino de-
creuerat. qua in cogitatione dum esset, in e-
lephantem incidit, quo cum, post datam sa-
lutem in sermonem delapsus, vbi aures per-
petuò mouentem illum vidit. Quid hoc, in-
quit, rei est? cur ne punctum quidem tem-
poris auribus quietem das? tum elephas,
cuius

cuius circum caput culex tum fortè volita-
bat, Bestiolam, inquit, hanc susurrantem
cerno: quæ si aures modò meas ingrederetur,
de me actum esset. Leo verò, Quid me
igitur, inquit, mori oportet? qui talis sim,
tantoque elephante beatior, quanto culici
gallus gallinaceus antecellit. vides ne quā-
tum culici roboris insit, quantum elephan-
tem etiam terret? Satyrus autem doli plenā
illius orationem cognoscens leniter arrisit:
Ac meam tu quoque, inquit, de culice ac le-
one historiam à philosopho quopiam rela-
tam audi. Habeo verò tibi gratiam, quod
elephanti me fabulam edocueris. Confi-
dentia igitur plenus aliquando culex leo-
nem allocutus, Næ tu, inquit, vehementer
erras, si mihi etiam, quemadmodum cæte-
ris animalibus, præpositum te credis, cum
neque pulchrior, neque fortior, neque me-
lior sis, tametsi robore quodam antecellas.
Tu quidem vnguibus laceras, & dentibus
mordes: at quæ muliercula pugnans non
hoc facit? quæ verò magnitudo te ornat?
quæ pulchritudo? amplum tibi pectus est,
& lati humeri: collum etiam densis inhor-
rescit pilis: at quanta posteriorum partium
turpitudine sit, non vides, magnitudo mea
est aer totus, quantum quidem alis circui-
re possum: pulchritudo pratorum viridi-
tas,

tas, quæ vestis etiam loco mihi est: quam,
cum à volatu quiescere lubet, induo. neque
verò dictu ridiculum fuerit robur meum:
totus enim bellicum instrumentum sum, nec
sine tuba, vnaquam in pugnam prodeo. mihi
enim os & tuba & iaculum est, eoque & tu-
bicen, & iaculator sum, sagittam quin etiam
atque arcum memet facio: per aerem enim
alæ me vibrant, vibratus ipse, tanquam re-
lum aliquod, vulnus infero: quod qui acci-
pit, subitum clamorem edit, vulnerisque au-
ctorem et inueniat, circumspicit. ego verò
& obsum, & adsum, eodemque momento &
fugio, & remaneo, alisque hominem obequi-
to, atque ob vulnera saltantem cernens ri-
deo. Sed quid verbis opus est? agedum pug-
nam ineamus. atque inter loquendum in
leonem impetum fecit, oculos, aliasque o-
mnes capitis partes pilis carentes appe-
tens, interimque susurrans, irascebatur leo,
seque huc illuc conuertens, aerem modò vo-
rabat. Culex maiorem ex illius ira volupta-
tem capiens, ipsa etiam labra innadebat.
atque ille quidem ad partem dolentem,
quæ scilicet vulnus acceperat, sese incur-
uans, declinabat: hic verò luctatoris vice,
contracto corpore per medios leonis den-
tes, os etiam clausum pertransiens, elabe-
batur. itaque præda frustrati dentes illius

mutuo

mutuo concursu resonabant. tandem inani
pugna defatigatus, ira; deuietus leo quie-
uerat, cum eius comam volitando circuens
culex, victoriæ signum cecinit. inde cum am-
pliore gyro volatum nimia insolentia elatus
produceret, in aranei telam improviso inci-
dit: atque ab eo statim deprehensus est. quā-
mobrem ubi nullum fugiendi locum sibi re-
lictum cognouit, suam ipsius dementiam
detestatus, Me miserum, inquit, qui leonem
prouocare ausus, tenuem aranei telam euade-
re non possum. Quæ Satyrus cum dixisset,
Vnde, inquit, ô Cynops, aranei tibi quoque
telas esse timendas: ac simul cachinnum su-
stulit. paucis autem diebus post cum ventri
deditum Satyrus Cynopem animaduertisset,
soporifera potione comparata, hominem
ad canam vocauit. Ille mali aliquid suspi-
cans primū detrectauit: sed postea quā-
suasor optimus venter pellexit, morem
gessit. cumque ad Satyrum venisset, ac cana-
tus abire vellet, potionem ei Satyrus po-
stremo in poculo miscuit. qua ille hausta non
amplius moratus, quā quantum ad se
intra cubiculum recipiendum satis esset,
potione cogente arte dormire cœpit.
me uerò conueniens statim Satyrus, Dormit,
inquit, Cynops: itaque Vlissis exemplo
strenuus fac sis. quo dicto, ad Leucippes
tha-

thalamū subito profecti, ille pro foribus remāsit, ego me furtim excipiente Clione intro-
ii, obiecto cum gaudio, tum pauore tremēs:
nā periculi metus animi spem cōturbauit asse-
quēdi autē spes metū voluptate perfūdebat.
ita quæ pars animi spirabat, timore angeba-
tur: quæ dolebat, gaudio gestiebat. Cæterum
paulo ante, quā puellæ cubiculum ingrede-
rer, matri eius horribile nescio quid in som-
nis oblatū est. latronē enim quendā districto
gladio armatū videre visa est: qui filiā ab-
duceret, ac supinā statuēs, vterū eius facto à
pudendis initio gladio secaret. quāmo brē
ut erat metu perculsa profiliit, Leucippesq;
thalamū (propē enim erat) citato gradu in-
gressa recta ad cubile perrexit, me vix in
lecto collocato. tū verò ego cardinū strepitu
audito statim exsurrexi: & quo in periculo
versarer intelligēs, extra thalamū quā o-
cyssimē cucurri. Satyrus tremētē perturba-
tūq; me accepit: ambo deinde per tenebras
euadentes, suum quisq; intra cubiculū se re-
cepit. puellæ mater uertigine primū cor-
repta decidit: mox recreata Clioni faciē to-
tis virib. pugnis contudit: ac suos sibi capil-
los cōuellēs, vnaq; ingemiscēs ita filiā allocu-
ta est. Leucippe tu spes meas omnes præci-
disti. heu miserā me ō Solstrate: tu Byzātii
pro alienis nuptiis bellū geris, Tyri autē filiæ

euz

tuæ rubile nescio quis expugnauit, ac polluit. heime! ô Leucippe, nō ego tales ut nuptias tuas viderem expectabā. utinā Byzāti remansisses. utinā belli lege contumeliā hāc passa esses: utinam te vel Thrax aliquis hostis victor iniuria affecisset: faceret enim vis illa, ut infortuniū istud dedecore careret. nunc (ô te infelicē) eius rei, quæ te miseram reddit, ad te infamia redūdat, neq; nocturna etiā visa me fefellerunt: neq; quod verius erat, in somniū vidi, nūc certe crudelē in modū dissectus tibi vterus fuit, atq; adeo, ut ne ferro quidem crudelius diuidi potuerit. quid, quod neque iniuriæ tibi factæ, neq; iniusti mihi doloris auctore cognoui. ô infortunia. nunquid verō seruus iste aliquis fuit? tum Leucippe animo confirmato, quod fuga elapsus essem, At tu mater virginitatē, inquit, meam probris incescere noli: neq; enim sermone isto tuo dignū quicquā admisi, neq; illud, quisquis tandē siue Deus, siue heros, seu etiam latro fuerit, agnoui. perterrita enim iacebam, ut neque vocem præ timore mittere possem: linguæ enim vinculum timor est: hoc tantum scio, virginitatem à nemine meam violatam fuisse. Itaque collapsa iterum Panthia ingemiscebat. interea nos, quid fieri à nobis oporteret, soli mente agitabamus, illudque optimum iudicatum est,

est, ut priusquam illucesceret, ac tormentis
coacta Clio rem patefaceret, solū vertere-
mus. hac sententia comprobata, cum iani-
tore ita egimus, ut ad amicas nostras ituros
nos crederet: atque ad Cliniam rectā per-
uenimus. erat tum media nox, ideoque non
nisi difficiliter à ianitore impetrauimus, ut
fores aperiret. Clinia, quod in editiore do-
mus parte cubare consueuisset, colloquen-
tes nos audiuit, perturbatusque omni cum
festinatione obuiam nobis processit. atque
haud ita multo post Clionos secuta est. fu-
gere enim ipsa quoque decreuerat. eodem i-
gitur tempore Clinia quid nobis euenisset,
intellexit. & nos Clionis, Clio autem nostrū
consilium cognouit: domum enim ingressi
nos primum Clinia, quæ acta fuerant, &
quemadmodum è patria excedere statue-
ramus, exposuimus. deinde Clio, Ego quoq;
inquit, vobiscum vna proficiscar. nam si quo
visque illucescat, tormentis coactum iri me
ad confitendum scio. at mihi mortem oppe-
tere, quàm tortorum manus experiri, leuius
futurum est. tum Clinia manu prehensum
me procul à Clione abducit: mihi que opti-
mum, inquit, consilium reperisse me videor,
hanc scilicet ut hinc amoueamus, nos dies
paucos expectemus: deinde, si è re ita fuerit
vnā abscedamus: quem enim deprenderit
puellæ

puellæ mater, nondum, ut vos dicitis, cognovit nec qui indicet, submota Clione, quisquam reperietur. ac fortè fiet, ut virgo ad fugiendum pelliciatur. seque ipse etiam fugæ nostræ focium futurum pollicitus est. Huic sententiæ assensum fuit, & Clio famulorum vni tradita, qui naui culæ impositam auheret: nos illic remansimus, quæ agenda supererant, procurantes. tandem puellam tentare placuit, eo consilio, ut si nobiscum proficisci vellet, eam abduceremus: sin minus, illic nos quoque remaneremus fortunæ arbitrio nosmet permittentes. quantum itaque noctis supererat, somno concessimus: ac summo mane domum reuenimus. tum verò exurgens Panthia Clionem, ut de ea questionem haberet, vocari iussit: quam cum nusquam inueniri cognouit, rursus ad filiam reuersa, Quid, inquit, causæ est, quam obrem facti huius seriem mihi non explicas? ecce ipsa etiam Clio evanuit. Tum Leucippe audentior etiam facta, Quidnam, inquit, tibi amplius dicam? aut quam aliam veritatis fidem maiorem afferam? si virginittatis periculum modo aliquo fieri potest, fiat. scilicet id etiam restat, inquit Panthia, ut infortunii nostri testes adsciscamus, atque hæc cum dixisset, statim exiit. Leucippe sola relicta, maternisque verbis satiata, varias in partes distra-

distrahebatur. dolebat, quod deprehēsa fu-
 isset: erubescēbat, quod se mater probis af-
 fecisset: irascebatur, quod sibi fides non ha-
 beretur. PORRO autē verecundia, mœror,
 ira, tres sunt animi fluctus. verecundia enim
 in oculos illa bens, eis libertatem adimit.
 mœror in pectus diffusus, animi ardorem ex-
 tinguit. ira circum cor adlatrans, rationem
 infantiæ spuma obruit. horum omnium pro-
 creator est sermo: qui tanquā telū ad metā
 dirigens, atque collineās variis animū vul-
 neribus afficit. nam cum tria sint illius tela,
 nēpe cōuiciū, calamitatis inuulgatio, & er-
 ratorum exprobratio, vulnera quoq; tria esse
 oportet, iram scilicet, mœrorem, verecundi-
 am. hisce omnibus telis peculiare est, ut
 profundas, at non cruentas plagas im-
 ponant: quarum medicina est eadem in-
 ferientem tela retorquere. sermo enim,
 qui linguæ telum est, sermone, linguæ scili-
 cet alterius telo, retunditur: eoq; pacto ani-
 mi cōcitata pars sedatur, & mœrore cōfecta
 exhilaratur. Quod si cui res cum potentiore
 sit, ita ut nec contra loqui, nec referre au-
 deat, tum verò profundiora tacendo vulne-
 ra fiunt. nam sermonis alicuius æstu concit-
 ati dolores, nisi spumam eiecerunt, sua ip-
 sorum mole magis ingrauescunt. His mole-
 stis conflictata Leucippe, animū desponde-
 bat

bat. interea Satyrum ad eam, an fugere uellet, sciscitatum misi: quæ sermonem illius auertens, Per externos, inquit, atque indigenas deos, quæso, è matris oculis ereptam me, quò vultis abducite: nam si me relicta discesseritis, laqueo mihi met animam intercludam. quæ cum mihi relata fuerunt, magna ex parte animi mei molestiam absterferunt. Biduum itaque commorati, siquidem demo aberat pater, quæ ad fugam opus erant, parauimus. eius autem potionis, qua Cynops consopitus fuerat, reliquum Satyrus cum asseruasset, id, dum nobis ministrat, postremo in poculo Panthiæ clā miscuit. quamobrem illa mensa relicta suum se intra cubiculum contulit, statimq; dormire coepit. erat virginialia etiam cubicularia: cui cum potionis eiusdem Satyrus partem dedisset, (illam enim ex quo thalamo præfecta fuit, adamare finxerat) ad ianitorem circiter horam tertiam venit, eumque medicamento eodem dormire compulit. interea curru instructo Clinia pro foribus præstolabatur, ac iam nos anteuerrens conscenderat. posteaquam sopiti omnes iacuerunt, circiter primam noctis vigiliam summo cum silentio discessimus, Satyro Leucippem manu ducente: fortè enim eo die Cynops, qui nos obseruare consueuerat, heræ causa domo abcesserat.

cesserat. aperta igitur à Satyro ianua. exiui-
mus: vehiculumque numero sex. ego scili-
cet, Leucippe, Satyrus, Clinia, & famuli Cli-
nia duo, conscendimus, ac Sidonem cursū
dirēximus. noctisque parte altera exactae-
am ad urbem. mox Byritum nulla interie-
cta mora, peruenimus, nauem istic aliquam
soluturam inuenire credentes. neque nos
opinio fefellit. nam simul ac Berytiorū por-
tum intrauimus, nauem iam iam soluturam
comperimus, in eamque prius, quā quō
cursum teneret, sciscitaremur, nostra omnia
contulimus, & paulò ante lucem ascendi-
mus: ac tum demum Alexandriam Aegypti
urbem celeberrimam petere illam cognoui-
mus. ibi verò ego mare tunc primum aspi-
ciens gaudio exultabam, nondum abrepta
in altum, sed in portu adhuc quiescente na-
ui. Postea verò, quā idoneus ad exeuendum
ventus flare visus est, ingens in navi discur-
rentium nautarum, attractorum rudentū,
gubernatoris hortantis strepitus exortus:
antenna obversa, velum factum, navis in al-
tum abrepta, sublata anchora, portus reli-
ctus est. terra à navi quasi ipsa nauigaret,
recedere paulatim videbatur. ibi tum plau-
sus excitatus, multaq; deis seruatoribus,
quo prospera nauigatione uti liceret, pre-
ces effusae sunt, interea uenti vis augeba-
tur

tur, velumque implebat, ac nauim propellebat. fortè autè ea ipsa in nauiprope nos iuuenis quidam sedebat: qui, quoniam cibi capiendi tempus venerat, perhumanè nos, vt vnà essemus, rogauit. Quam ob rem cum Satyrus què nobis parauerat, iam promere cœpisset, ea omnia in commune conferentes, prandio, colloquioq; nos mutuo participauimus. atq; ego prior, Cuias tu, inquā, adulescens es, quodue tibi nomen est? tum ille, Aegyptus, inquit, sum, ac Menelaomihinomen est. de vobis autem ecquid mihi respondetis? cui ego, Clitophon, inquam, vocor, hic autem Clinia, Phœnices ambo. si tu nauigationis tuę causam nobis recēsueris, nos nostræ contrā tibi aperiemus. tum Menelaus, Meæ, inquit, nauigationis summa est, amor ingratus, & venatio infelix. formosi enim adolescentuli amore ardebā. adolescētulus venationi deditus erat: à qua tametsi cumplerunque reuocabam, abducere tamē omnino nequibam. itaq; cum non obtēperaret, venantem ipse quoque sequebar. ac cum equestres ambo venatum semel exiuissemus, quamdiu quidem minutas feras persecuti fuimus, res è sententia processit: sed cum tādē aper improviso è sylua prodīisset, adulescens tantum abest vt obuiam prodeuntem extimuerit, vt in eum vtrò sese

intulerit, me etiam reclamante, atq; vt equū
sustineret, habenasq; adduceret, quoniam
immanis bellua esset, admonente. aper in a-
dolescētē magna vi cursum direxit, amboq;
alter in alterum impetum fecerunt. quod si-
mul ac vidi, equidem cohorrui, veritusq; ne
bellua eum assequeretur, & equū prosterne-
ret, iaculū, quod gerebam, minimē quò intē-
derem, præuidēs, conieci: factumq; est, vt dū
prætercurrit adolescens, ipse vulnus excepe-
rit. quē verò mihi animū fuisse tum putas? si
modò animi quicquam mihi omnino relictū
fuit, tale utiq; fuit, quale in vno aliquo ani-
mam efflāte esse consuevit. quod autē omniū
luctuosissimum fuit, manus mihi spirans ad-
huc porrigebat, amplexabaturq; tantūq; a-
best vt, à quo interfectus fuerat, me fontē o-
dio haberet, vt dexterā etiā vulneris aucto-
rem tenēs animam efflaret. hac me de causa
in ius adolescentis parentes vocarunt, sanē
non inuitum: sistens enim nō solum excula-
tione aliqua vsus non sum, sed etiam morte
dignum ipse me censui. verū tamen mise-
ricordia cōmoti iudices annos tres exulare
me iusserunt. quod tēpus cum effluerit, nūc
in patriam reuertor. hæc dum Menelaus cō-
memoraret à Patrocli casu non abhorrētia,
Clinia Chariclis recordatus non potuit quin
lachrymaretur. Quam ob rem Menelaus,
Meāne,

Meane, inquit, causa lachrymas istas profundis, an verò similis te quoq; casus aliquis exulare cogit? tū Clinia non sine multis suspiriis Chariclis & equi euentū narrauit: post quem meū ipse quoq; pensum abiolui: dein verò cum Menelaum rerū suarum recordatione valde tristem, Cliniam verò ob Chariclis memoriam etiam lachrymantē vidissem, nīcerorē amborū abstergere cupiens, sermonem amatoria voluptate perfusum excitavi: aberat enim tū Leucippe in occultiore navis parte somnum capiens. ac conuersus ad eos, subridensq;, Me quidē, inquā, Clinia plerunq; vincit: & id nūc etiam (in mulieres enim, vti mos suus est, inuchi peroptat) eo facilius faciet, quòd amoris socium inuenit. Quid autem in causa sit, quam ob rem tam multi puerorum amoribus delectentur, ipse sanè non video. Tum Menelaus, Annon hic, inquit, muliebri longè præstantior est? mulieribus enim simplices pueri sunt, corūq; forma ad mouendos iucunditate sensus vehementior. At quo pacto, inquam ego, vehementior? an quia, simul atq; apparuit, euanescit, nec amanti sui perfruendæ potestati facit? sed Tantali poculo similis videtur? sæpe enim etiam inter bibendum auolat, amāsque nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogitur. atque id etiam quod iam haustū est,

prius eripitur, quàm qui bibit, exaturetur: quid, quod fieri nequit, à puero amàs vt discedat, quin mœrore delibutam voluptatem sentiat: vtpote qui sitiens adhuc deseratur. tū Menelaus, At tu, inquit, nescis, ô Clitophon, quid in voluptate summum sit. illud quidem certè optandū est semper, quod nullā satieta- tem habet. nā quæ ad fruendū nobis diutur- niora sunt, ea delectationē satietatis, fasti- dio tollunt. quæ verò eripiuntur nonnūquā, recentia semper fiunt, & indies efflorescunt: eorum enim voluptas nunquam senescit: sed quantum iis tēporis breuitate demitur, tātū desiderii magnitudine accedit: proptereaq; plantis aliis rosa formosior iudicatur, quòd pulchritudo eius brevi deflorescit. sanè ve- rò duas ego inter mortales pulchritudines vagaricenseo, cœlestem alteram, alteram vulgarem: quæ quasi formæ largitrices Deæ sunt. cœlestis mortali formæ adiungi molestè fert, eoque ad cœlum quampri- mum euolare nititur. vulgaris humi serpit, corporibusque adhæret. quòd si pulchritu- dinis ad cœlum volantis testem poetam adhibere oporteat, Homeri versus hosce audi:

Incensi forma quem dii rapuere, Tonanti
Pocula vt ambrosio misceret plena liquore:
Exigeretq; fusi diis cū immortalibus æuunt.

nulla

nulla verò mulier pulchritudinis gratia in
cœlum vnquam ascendit, quamuis cum mu-
lieribus consueuerit Iupiter: sed Alcmena in
luctum incidit, ac fugere coacta est; Danaen
arca & mare suscepit: Semelē ignis absump-
sit: cum autem Phrygii adolescentis amore
captus esset, in cœlum eum sustulit, quò &
vnà secum habitaret, & nectar misceret, pri-
ore administratore, mulierem enim fuisse
puto, abdicato. Tum ego sermone arrepto,
Atqui cœleste, inquam, mulierum genus
mihi esse videtur, ea potissimum ratione,
quòd earum forma non admodum citò in-
terit: propè enim ad diuinitatem accedit,
quod ab interitu longè abest. contrà, non
cœleste, sed terrenum vocari debet quic-
quid interitui proximum est, dum mortalem
imitatur naturam. Phrygium quidem ado-
lescentem dilexit Iupiter, atque in cœlum
sustulit: sed idem etiam de cœlo à muliebri
forma detractus est. saneque mulieris causa
in taurum quondam se commutauit. eadem
de re satyri formam induit, atque in aurum
se conuertit. misceat sanè diis vinum Ga-
nymedes, dum cum iis Iuno quoque accum-
bat, quò etiam mulier adolescentem habe-
at administratorem: me verò raptus quo-
que illius miseret: crudiuora enim auis eum
rapuit: contumeliaque affecit non admo-

dum ab ea diuersa, quàm tyrannide oppressi
perpetiuntur: cum alioqui aspectu etiam fœ-
dum sit adolescētem ex vnguibus pendētem
spectare. Semelen non crūdiora volucris,
sed flamma in cœlum sustulit. nec verò mirū
tibi videatur, aliquos ab igne sublato in cœ-
lū ascendisse: neq; enim Hercules alio pacto
ascēdit. quòd si Danaes arcā rides, cur Per-
sei mentionem nō facis? Alcmenæ illud vnū
munus satis fuit, Iouem tres integros eius
causa dies mundo eripuisse. ac si fabulis omi-
ssis veræ voluptatis, quæ muliebri ex usu per-
cipitur, mentionē facere opus est, ego muli-
eres primum modò experius, quantū quidē
cum iis quæ precio prostant, licuit (fortē e-
nim experiētiōr aliquis plura dicere queat)
ego, inquam, tametsi huius rei modicus mihi
vltus adsit, dicā tamen, corpus amplexatu te-
nerum, labra basiatu mollia esse. atq; hac de
causa mulier cum vlnas, tum carnem ad id
omnino aptē cōformata sortita est. sanē qui
ad mulierem sese applicat, is verē voluptatē
amplectitur, labrisq; oscula tāquā qui signa
in epistolis apponit, imprimit. illa verò arti-
ficiose oscularur, maioreq; cōdita suauitate
basia præbet: nō solum enim labris suauiri
sat habet, sed etiā dētibus confligit, & circū
basiantis ora depascitur, ac basia ipsa mādīt.
iam verò etiam in māmārum attrectatu non
asper-

aspernanda quædam inest iucunditas. in ipso autem veneri complexus calore uoluptate, quasi æstro, concitata, & basians mordet, & insanit. tum linguæ mutuò concurrunt, ac se ipsas, quoad eius fieri potest, osculari nituntur. tu verò basia in apertum proferēs voluptatem reddis maiorē, sub ipsum congressus finem dulcedinis ardore quodā victa mulier anhelare cōsuevit: anhelitus autē huiusmodi amatorio spiritū comitatus ad summa labra peruenit, errātiq; osculo, & ad ima pectoris partes descendere quærenti obuiam fit. tūc basium ipso cum anhelitu regreditur, amboq; in vnū coeuntes cor pulsan: quod basio cōturbatum salit: ac, nisi visceribus nexū hereret, sequeretur utiq; & cum basiis ascēderet. Puerorū oscula rudia sunt, cōplexus indocti, venus languida, omniq; prorsus iucunditate destituta. Tum Menelaus: Tu quidem certē, inquit, non Venerem nunc primum attigisse, verū in ea consenuisse mihi videris, ita multas nobis mulierū curiositates enumerasti. Sed vicissim tu quoq; audi, quæ nā ē puerorū amoribus voluptas percipiatur. In muliere cū verba, tū reliqua omnia fucis plena sunt: ac si qua formosa videatur, ea est operosa pigmentorū moles: cuius forma omnis alia nulla ex re, quàm aut vnguentis, aut tinctis capillis, aut basiationibus cōstat: ē qui-

bus fucum si detraxeris, ne gracculo pennis,
ut habetur in fabulis, denudato similem iu-
dicabis. puerorum autem forma non pigmen-
torum fucis illinitur, non adulterinis aut ex-
ternis perfricatur odoribus. omnibus autem
mulierum omnium unguentis est puerorum su-
dore afflatus odor antecellit. iam vero etiam
ante venereos congressus palæstra cum iis
decertare, palamque ac sine rubore ample-
cti licet: neque ulla est carnis teneritas qua
complexuum tactioni cedat: sed corpora si-
bi mutuò resistunt, ac de voluptate conten-
dunt. basia quoque muliebrem illam dili-
gentiam minimè sapiunt, nec stulto errore
labris illito decipiunt. Puer quemadmodum
quidem nouit, suauia dat, iam non arte ali-
qua, sed à natura ipsa proficiscentia. saneque
basii puerilis imago eiusmodi est, ut si quis
concretum atque in labra cōmutatum nectar
oscularetur. ex quo fieri modo villo nequit, ut
aliqua basiandi tibi satietas oriatur: quin-
immo quo plus haurias, hoc vehementiore
sit labores: neque os inde abstrahere possis,
donec præ voluptate basia ipse refugias.

Liber

LIBER TERTIVS.

Tertio die cum fere niffimo cœlo navis
 cursum teneret obortæ impruiſo
 tenebræ omnia obſcurauerunt: ven-
 tusque ab imo mari naui aduerſus exortus
 eſt. quamobrem gubernator antennam
 obuerti iuſſit. itaque nauæ cōfeſtim fecerunt
 collecto per uim ab altera tantum parte ve-
 lo: nam cum vehementius ſtaret ventus, im-
 pedimentoque eſſet quo minus ab altera
 cō trahi poſſet, illud eo ſtatu, quo prius fue-
 rat relinquere coacti ſunt. ex quo accidit, vt
 maiore ea obuersione ventus ingrueret. iā na-
 vis pars altera deprimebatur, altera eleua-
 batur, ita vt præceps ōnino ageretur, & no-
 ſtrum plerique mutandum locum penitus
 cenſerent. increbrefcente itaque vento ad
 altioreſ omnes navis partem aſcendimus,
 ſimul vt demerſam aliam alleuaremus, ſimul
 vt æqualiter diſtributo onere tota æqualis
 ferretur: ſed hoc fruſtra fuit. tantum enim
 abſuit, vt navis à nobis fundus deprimere-
 tur, vt ab eo ipſi magis etiā atolleremur. nos
 quidē fluctuātē nauim æquilibrē aliquandiu
 tenere conati fuimus, verū in alterā eius
 partem mutatus impruiſo ventus incubuit:
 parumque abſuit, quin eam demergeret,
 depreſſam ſcilcet antea partē magno impe-
 tu ſuſtollendo, & ſablata deprimendo. quo-
 circa

circa ingens in naui luctus obortus est, omnesque priorem ad locum, non sine cursu & clamore redire cogebarur: ac deinceps tertio, & quarto, ac sæpius etiam eundem casum experti, eodem cum naui errore ducebamur: prius enim quàm primum cursum confecissemus, nos secundus excipiebat. cōportantes igitur totum diem sarcinas, idem curriculum millies, quasi duplex vno cursu stadium curremus, confecimus, mortem sēper expectantes: quæ sanè, vti credi par est, non longè aberat. nam post meridiem sol nobis omnino ereptus fuit: neque alter alterum cernebamur, nisi vt sit luna lucente. flāma inter nubes coruscabat, cœlum tonitru mugiebat, aer strepitu implebatur. surgentes ab imo, ac mutuò sese collidentes fluctus adstrepebant, inter cœlum & mare diuersorum ventorum murmura resonabant, aerq; tubæ instar clangorem fundebat: attriti ac disrupti à velo funes decidebant. illud etiā timebatur, ne comminutis tabulis, & conuulsis clauis, naui solueretur. iam verò tectis eius omnia vndis, quæ innumera influebāt, operiebantur: quamobrem ea ipsa subeuntes tanquam in spelunca aliqua morabamur, fortunæ arbitrio, nulla salutis retenta spe, nosmet dedentes. crebri autem cū à proratū à puppi surgentes fluctus inter se concurre-

currebant. assurgente fluctu navis attol-
batur, præterlabente verò & subsidente de-
primebatur. é fluctibus alii montibus, alii
voraginibus similes erant: sed ii molestiores
qui ab vtraque sponda obliqui surgebant.
navis enim tecta subiens aqua conuolue-
batur, totamque obruebat. porro aqua in su-
blime acta, nubesque penè contingens, dum
quidem ante prorá procul cernebatur, mira
cuiusdam magnitudinis esse videbatur: at
si tu propius factam spectauisses, navim ab-
sorpturam fuisse iudicasses. venti cum flucti-
bus pugnabant. nos ob navis iactationem
nullibi consistere quibamus. confusæ erant
omnium voces. murmurabat vnda, perstre-
pebat ventus, mulierum eiulatus, virorum
clamor, nautarum hortatio eodem tempore
audiebantur: luctuque ac gemitu plena erant
omnia. tum gubernator deiici onera iussit.
nec vllum inter aurum, argentumue, ac vilia
quæque discrimen fiebat: sed omnia æquæ
in mare deturbantur, iis ipsis etiam merca-
toribus merces omneis suas, in quibus spem
posuerant, deficientibus. iam navis penitus
exhausta erat: nec tamen tempestas com-
mutabatur. tandem fessus gubernator remone
abiecto, maris arbitrio navem permisit, sca-
phamq; instruxit, ac nautis descēdere iussis,
prior ipse, deinde illi vestigia eius statim se-
cuti

cuti defilierunt. ibi tum maius ortum est
malum, manibusque pugnari coeptum:
nautæ enim iam funem, quo scapha nauis al-
ligabatur, præcidebant. vectores autem gu-
bernatores funem trahentem cernentes
omnem, ut & ipsi defilirent, operam dabāt.
illi contra minimè pati, sed cum secures,
gladiosq; haberent, intentatis plagis quen-
cunque ingredi volentem perterrere: hi ut
cuique fors obtulerat, alius vetusti remi
partem, alius nauis tabulam aliquam arripi-
entes repugnare. pro lege enim vi mare ute-
batur, naualisq; pugnae modus non antea
visus illic apparuit. nam qui in scapha erant,
veriti ne ob descendantium multitudinem
mergerentur, securib. & gladiis feriebant: ii
autè vix scaphæ summū attingētes corruiebāt.
nonnulli etiam ingressi, cum iis qui prius
descenderant, luctabantur: pudoris enim
atq; amicitia lex omnis sublata fuerat, ac
sua quisq; salutis intentus alienam contem-
nebat. ITA periculorum magnitudo vel a-
miticiae leges soluit. interea vectorum vnus,
iuuenis robustus arrepto fune scaphā prope
naui pene pertraxerat, paratiq; alii omnes
expectabāt, ut in eā simul ac appropin-
quasset, transilirent: ac duobus tantum tri-
busuè cecidit, ut optato, non tamen sine
sanguine, perfruerentur: nam multi alii
hoc

hoc idem conati, in mare deturbati fuerunt: nautæ enim præciso statim securibus fune scapham soluerunt, ac quò ventus voluit, abire permiserunt, vectoribus eam mergere conantibus, navis autem ipsa undis iactata in gyrum agebatur, ac tandem ad aquis contactum saxum imprudenter delata, illisa, solutaque tota est: malòque alterà in partē callabente partim quidem fracta, partim verò submersa. sanè quot quot epota maris aqua confestim obierunt, cum iis, ut tunc res erat, mitius actum fuit, ut qui in mortis metu non admodum diu immorati sint. **PROCRASTINANS** enim in mari mors prius interimit quàm sentiatur. nam oculi maris immensitate pleni metum afferunt nullis terminis circumscriptum: eòque miserior est mors. quanta enim maris est amplitudo, tantus etiam mortis est pavor. quidam enatare conati, ab vnda saxo allisi perierunt. multi disiectas navis tabulas nacti piscium more nabant. nonnulli sememortui ferebantur. fracta eo pacto naui, proræ partem bonus quidam genius nobis conservauit: in qua sedentes ego, & Leucippe, secundum maris æstum vehebamur. **Menclaus**, & **Satyrus**, alique vectores cum in malum inciderent, eo apprehenso natabant. **Cliniam** verò circum antennam nantem
non

non procul aspeximus, atque audiui-
mus etiam: me enim, vt ligno harerem, adhorta-
batur: intereaque superueniens à tergo flu-
ctus loquētem, quæ sanè res lachrymas no-
bis excussit, primùm adobruit: deinde nobis
etiam incubuit: sed fato quodam propior
factus infra nos præterlapsus est ita, vt lig-
num tantum modo altè sublatum in ipso
fluctus summo, & Cliniam rursum videremus.
multis itaque cum lacrymis ego, Here in-
quam, Neptune miserere, ac naufragii reli-
quiis parce: vnus ipse metus multas nobis
mortes attulit. aut si tibi omnino in animo
est vt pereamus, ne nostram mortem diuide:
sed idem fac vt nos fluctus absorbeat. sin
verò fata etiam volunt, vt belluarum esca si-
mus, vnus tantum nos piscis deglutiat: vna
tantum nos alius hauriat: vt eodem a pis-
cibus etiā uorati sepulchro condamur. pau-
lo post, quàm has preces effudi, venti vis vn-
dique sedata est, fluctusq; subsiderunt, & ca-
daveribus plenum mare apparuit. Menelaum
ad Aegypti quæ vocant paralia fluctus reie-
cit: eam autem regionem omnem latrones
incolebant. nos cerciter vesperam casu quo-
dam Pelusium applicuimus: peroportatamq;
in terram egressi gratias diis egimus: Cliniam
deinde, ac Satyrū, quos obiisse putabamus,
defleximus. Pelusii statua est Iouis Cassii, iu-
uenili,

uenili ætate, atque adeo vt Apollini quàm
similima sit, dextera manu, qua punicum
malum sustinebat, extensa: cuius rei significa-
tio minimè vulgata est. huic deo supplicatu-
ri, ac de Clinia, Satyroque (futura enim
prædicere illum aiunt) percunctaturi tem-
plum circuibamus: duas que in eius interi-
ore parte tabulas Euanthæ pictoris, cuius il-
lic etiam imago depicta fuerat, vidimus. in
quarum altera Andromeda, in altera Pro-
metheus vinculis constricti cernebantur. at-
que ambos ea de causa pictorem coniunx-
isse puto, tametsi alia etiam inter se commu-
nia haberent. Saxa enim vtrique pro carce-
re erant. seræ vtrique, æria huic, marina illi,
tanquam carnifices, imminebant. Argiui e-
tiam vtrique ex eadem gente auxiliores
aderant, Hercules scilicet, atque Perseus:
quorum alter Iouis volucrem aquilam in ter-
ra stans sagittis appetebat: alter Neptuni
belluam cete pennis in ære sustentatus a-
doriebatur. Sanè pro puellæ magnitudine
saxum excauatum erat ita, vt non arte aliqua
fabrefactum, sed sponte natum cauum pi-
ctura testari videretur: illud enim asperum,
quo modo quidem terra producere solet, pi-
ctor effinxerat. in illo sedebat puella eo as-
pectu, vt si pulchritudinem tantum conside-
rare voluisses, admiratione dignam imagi-
nem

nem: sin vero vincula etiam, & cete, rude & inconditum sepulchrum spectandum tibi propositum existimaturus fueris. in vultu pulchritudini pallor admixtus erat, hic genas occupans, illa ex oculis affulgens: non tamen eousque genae pallebant, vt fuisset rubor deesset: nec oculorum fulgor adeò coruscabat, quin languore quodam, qualem in violis paulo antè succisis conspiciamus, dehonefaretur, ita pulchro timore pictor puellam decorauerat. manus extentæ, ac altè saxo alligatæ non aliter è brachiis, quàm racemi è vite, pendebant. brachiorum autem ipsorum candor ad liuorem vergebat, & digitumori videbantur, hæc erat mortè expectantis puellæ facies. atqui sponsarum etiã more, quasque Plutoninuptum traderetur, stolam induerat, nec non talarem tunicam, albam quidem illam, atque araneolæ reti subtilitate parem, contextamque, non quomodo ouium vellera, sed volocrum plumæ, Indæ ab arboribus mulieres depectunt, cōsueuerunt. aduersus puellam cetus ab imo mari emergens undas capite, quo vno extabat, findebat: nam corporis maior pars aqua contegebatur, non tamen adeò, quin humerorum umbra, squamarum ordines, dorso curuatura, spinarum summitas, caudæ flexiones prospicerentur. fanna ingenti, & pro-

profundo hiatu ad humeros vsque patebat, statimq; à ventre excipiebatur. inter cetum ac puellam Perseus è cœlo deuolans in bel-
luam ferebatur nudo corpore, nisi quòd Chlamyde humeros cooperuerat, & calceos alis similes pedibus aptauerat, pileumque Ditis galeam imitantem capiti imposuerat. laua manu Gorgonis caput sustinebat, & pro scuto proiciebat, horribili sanè aspe-
ctu: nam & toruè intueri, & comam concu-
tere, & serpentes vibrare, ac minitari etiam è pictura videbatur. dextera ferro eiusmodi armata erat, vt & falx & gladius simul esset. à capulo enim ad medium vsque gla-
dii formam referebat: inde duas in par-
tes sectum altera in mucronem protende-
batur, itaque in gladium, sicut initio esse coeperat, desinebat: altera in vncum flecte-
batur, atque in falcem euadebat, eodem vt ictu & vulneraret, & attraheret. atque ita quidem Andromedæ se res habebant. sequebatur altera deinceps pictura huius-
modi. Prometheus ferreis catenis saxo ad-
alligatus erat. Hercules arcum & sagit-
tam tenebat. aquila Promethei pectus de-
pascebatur: quippe in aperiendo illo iam a-
perto perstabat, rostrumque in vulnus de-
mittebat, infodereque, ac iecur quærere videbatur: cuius pars tanta sese ostendebat,

quantam pictor per vulnus patere voluerat. alteri Promethei coxę aquila summis vnguib; innitebatur: quapropter ille in mcerore totus erat, & latus retrahens, eam ipsam coxam in suam ipsius perniciem eleuabat: ita enim voluerem iecori propiorem faciebat. Altera coxa contentos nervos ad imos vsq; pedes commonstrabat, in digitosque acuebatur. Quin alio etiam habitu dolorem indicabat: curuabat enim supercilia, labra cōtrahebat, exerebat dentes. ipse sanè picturam quasi doloris sensum habentem miseratus fuisset, iis malis onerato Prometheo suppetias ferebat Hercules, impositā arcui sagittam in eius tortorem intendens: quippe arcum sinistra manus extenta impellebat, dextrā verò neruo vnā adducto manū admovebatur, cubito interim post se curuato, eodemque omnia hæc tempore fiebant. arcus cornua neruo adducebantur, neruus manu flectebatur, manus mammæ adhaerebat. Prometheus ipse spe metuque plenus erat, ac partim quidem vulnus, partim verò Herculem intuebatur: quem sanè totis oculis contemplari volebat. sed obtutus partem alteram dolor ad se rapiebat. Cæterum cum duos illic dies commorati, ac ex malis recreati essemus, Aegyptia naui conducta (nō nihil enim auri nobis fortè superfuerat)

Alexan-

Alexandriam versus Nilo amne cursum direximus, hoc consilio, ætatem ut illic degeremus, fieri etiam posse putantes, ut eo forte delatos amicos inueniremus. cum autem ad oppidum quoddam peruenissemus, ingens nobis clamor subito auditus est. ænauta exclamans, Ecce pastor, nauem tanquam retrò cessurus conuertit, statimque ripa feris atque agrestibus viris completa est. magna ii omnes statura erant, colore non quidem, ut Indi, summè, sed ut non veri Aethiopes, remisse nigro, capitibus apertis, paruis pedibus, corpore crasso, ac barbaro sermone. itaque gubernator periisse nos omnes affirmans nauem sistit: angustissimus enim illic fluuius erat. & latrones quatuor nauim conscèdentes quidquid in ea inerat, vnam cum pecunia nostra abstulerunt, nobisque vinctis atque in custodiam datis abierunt, ut postridie ad regem (ita enim latronum principem appellant) ducerent. aberat autè ille duorum dierum itinere, uti de illis, qui nobiscum capti fuerant, accepimus. interea cum nox aduentasset, nosque, ut eramus, vincti iaceremus, ac custodes dormitarent, ego, quo modo mihi sanè tum licuit, Leucippes calamitatem lugere cœpi: & quod eam in mala coniecissem, tacitus mecum reputas, animoque vehementer ingemiscens. Nec e-

nim eiulatus in apertum proferre audebam:
 ô Dii dæmonesque, inquam, sicubi estis, &
 auditis, tantumne deliquimus, ut tam breui
 tot malis obrui meruerimus? Atqui nos la-
 tronibus Aegyptiis etiam tradidistis, quo
 misericordiam impetrare nequeamus. Gra-
 cum Hercules latronem & vox commoui-
 flet, & ad misericordiam preces allexissent.
 ORATIO enim sæpe ad lenitatem re-
 uocat, & lingua pro animi ægritudine de-
 precatrix iratas audientium mentes fle-
 cit. nos verò quānam voce precabimur?
 quōdnā iusiurandum dabimus? ut enim
 Seirenum cantu dulciorem ad persuaden-
 dum orationem quis adhibeat, non tamen
 à parricidis intelligetur. nutu tantum ro-
 gare, ac manuum gestu precari me oportebit.
 ô calamitatem, luctum ego iam saltando
 exprimam. sed infortunia mea quanquam
 opinione omnium maiora sunt, minus tamē
 certē doleo. Tua verò Leucippe quo ore
 conquerar? quibus oculis lachrymabor? ô
 constantem in amoris fide conseruanda, ô
 benignam erga infelicem amantem Leu-
 cippen. en magnificos nuptiarum tuarum
 apparatus, carcerem scilicet pro cubiculo,
 pro puluinis terram, pro monilibus atque
 armillis funes & laqueos. atqui etiam dedu-
 ctoris loco latro tibi assidet, Hymenæique
 vicem

vicem lamentationes implent. nos quidem
omare frustra tibi gratias eginus. Benignita-
tem ego tuam non possum non reprehēde-
re, vtpote quod mitius in eos fueris quos
perdidisti: nam dum nos seruasti, crudelius
occidisti, omnemque mortem, quæ non à la-
tronibus afferretur, nobis inuidisti. hoc sanè
pacto mecum tacitus lamentabar: verum
lachrymas, quod in ingentibus malis maxi-
mè proprium est profundere nequibam. E-
NIMVERO mediocribus in malis lachry-
mæ abunde manant, ac precādi munere pro-
iis qui in calamitate degunt, apud infortu-
nii auctores funguntur, doloremq; minuūt,
vt vlcerum tumores cum disrumpuntur, in
exuperantibus autem refugiunt, oculosque
deserunt: moeror enim exire parantibus ob-
uiam factus earum viam retardat, & vna se-
cum ad imas pectoris partes rapit. quam ob-
rem de oculorum via deflecentes animum
pulsant, illiusque angorem mirum in modū
augent. deinde ad Leucippen iam prorsus
obmutescentem conuersus, Qua de causa, in-
quam, Leucippe suauissima taces? nec quic-
quam mihi dicis? tum illa, Quia vox me, in-
quit, o Clitophon prius, quàm spiritus defe-
cit. Hæc dum loqueremur, dies nobis haud
aduertētibus illuxit: actum nescio quis in-
culca & promissa coma introgressus est equo

aduectus maximè iubato, nudoque nullis
nec stratis, nec phaleris. eiusmodi enim la-
tronum sunt equi. erat is à latronū principe
missus, & si qua inter captiuos, inquit, virgo
adest, eam abducere me oportet, Dei victi-
mam ad exercitum expiandum futuram.
Tum custodes oculos in Leucippen statim
coniecerunt. illa verò me complexa, & mihi
adhærens lamentari ac eiulare cœpit. è la-
tronibus alii eam abstraherant, alii me cæ-
debant. tandem sublimem raptam aspor-
tauerunt, victos nos interim perocium se-
cum ducentes. postea quàm stadia duo à
pago processimus, ingens nobis clamor tu-
bæ sono permixtus exaudiri cœpit, deinde
militum etiam grauis armaturæ manus in
conspectum se dedit: quam simulatque la-
trones viderunt, nobis in eorum medio con-
clusis, ad resistendum parati substiterunt:
atque haud ita multo post viri quinquagin-
ta armis tecti omnes, quorum alii longis
ad pedes vsque, alii breuioribus scutis ute-
bantur, processerunt. Latrones, quorum nu-
merus maior erat, sublatas glebas in eos
proiciebāt. Aegyptia porrò gleba telo quo-
uis perniciosior est: duritia enim & ponde-
re atque asperitate longè antecellit: atq; a-
speritatem prominentes hinc inde cuspides
gignunt. ea de re fit, vt coniecta bifariam la-
dat:

dat: tumorem enim ceu lapis, & vulnus ceu iaculum, efficit. verum milites glebas scutis excipientes iaculatores nihili faciebant. posteaquam hi coniiciendo defatigati fuerunt, illi agmen aperuerunt: & qui leuiter armati erant, statim procurrerunt: quorum singuli missile ac gladium gestabant. ii primum iaculati omnes sunt, neque vanus cuiusquam ictus fuit. deinde grauis armatura sese effudit. pugnatum est confertim, plagæque ac cædes & vulnera vltro citroque illata. quod militum numero deerat, usus explebat: nos quotquot captiui eramus, latronum aciem inclinare vidētes, facto simul agmine, eorumque ordinibus perruptis ad hostes transiimus: qui vti se res haberet, ignari nos primò interficere voluerunt: sed cum postea nudos ac vinctos aspexissent, cognita veritate, intra ordines susceptos post extremum agmen, vtillic quiesceremus, collocauerunt. interea superuenerunt equites, acieque vtrunque effusa latrones circuire, in angustumque coactos trucidare cœperunt: ex quibus alii mortui procubuerunt, nonnulli semimortui adhuc pugnabant, reliqui in militum potestatem viui deuenerunt. Cæterum inclinata iam die militum eorum dux tor, cui Charmidi nomen fuerat, vnūqueque nostrum singillatim & qui essemus, &

quo pacto in prædonum manus incideramus, interrogauit: cui quidē alia alia, ego verò quæ mihi euenerant, commemoravi. atque ille, ubi omnia edidicit, se ut sequeremur, iussit, armaque nobis præbere pollicitus est: decreuerat enim, cum primum copiar, quas expectabat, aduentassent, magnum latronum, qui ad decem millia esse ferebantur, receptaculum aggredi. ac tum ego cquum dari mihi poposci: eo enim studio valde gaudebam: qui simul atque adductus fuit, illum circum agens pugnantium ordinatim equitum exemplum edidi, ita ut me Charmides magnopere commendaret. itaque die illo suis ē conuiuiis vnum esse me voluit: atque à cœna, casus meos ut enarrarem, postulauit: quæ dum audiret, misericordia mouebatur. FERRE enim fit, ut qui aliena mala audit, vnā quodam modo patiatur. beneuolentiam autem misericordia sæpenumero gignit: animus enim eorum quos audit, moerore delentus, & malorum auditione in eundem fere sensum pertractus, tristitiam in misericordiam, misericordia verò in beneuolentiam commutat. Ego verò narrando Charmidem eoque commoui, ut lachrymas tenerenequiterit: nam quod amplius facerem, nihil erat, cum Leucippe in latronum potestate remansisset. Atqui

Aegyp-

Atqui Aegyptium etiam seruum mei curam
habere iussit. Postridie ad prodeundum se
comparauit, & fossam quæ impedimento
erat, complere aggressus est: magnum ete-
nim latronum numerum in armis esse, trans
fossam illam cernebamus. ii aram quandã
è luto, iuxtaq; sepulchrum ex tempore
construxerat: ac viri duo puellam manibus
post tergum reuinctis eò adduxerunt, quos
uiros propterea quòd armis tecti erant,
haud quaquam cognoui: sed puella Leu-
cippe erat. ii ergo tum capiti eius libamina
infundentes, circum aram in orbem illam
duxerunt, sacerdote quodam Aegyptium, v-
ti verisimile est, carmen ei accinente. Oris e-
tenim figura & vultus distortio canere illũ
subindicabat. deinceps dato signo, ab ara
omnes procul recessere. Tum adolescens
alter ex iis qui adduxerant eam reclinans
paxillis terræ infixis supinam alligauit, quo
maximè modo figuli Marſyam arbori alli-
gatum effingunt, gladiumque iuxta cor in-
fixum ad ima ventris vsque traxit, sicut viscē-
ra omnia statim exiluerint: quæ illi manibus
corripientes, aræ imposuerunt. cocta-
que dissecuerunt, & inter se partiti
omnes deuorauerunt. Hæc milites du-
ctorque cernentes, non potuerunt
quin ad eorum vnum quodque factum
exclama-

exclamarent, multosque auerterant. ipse autem ea sine vlla prorsus mente, ac sine vllō sensu, stupore scilicet oppressus spectabam: mali enim modum exuperantis magnitudo à mentis sensu me abstraxerat, ac fortè quæ de Niobe fabulis itaduntur, falsa minimè fuerunt: sed huiusmodi quiddam illa quoque ob natorum eadem in se experta fabula locum fecit, existimantibus aliis eam, propterea quòd immota constitisset, in lapidem conuersam. postea quàm ea res finem, sicuti mihi videbatur, sortita est, latrones cadauere in sepulchro condito, probeque contexto aram demoliti sunt, ac nunquam respicientes, ita enim fieri debere sacerdos præceperat, discesserunt. Sub vesperam fossa omnis repleta fuit, militesque prætergressi paulò supra fossam castra posuerunt, deinde cibum ceperunt. & Charmides agros me animo esse cernens, consolationem mihi adhibere conabatur: verum ego circiter primam noctis vigiliam dormientes omnes tandem conspiciens ad tumultum, ut memetipsum super eo immolarem, ac cepto gladio perrexi: ac sepulchro propior factus eo educto, ò misera, inquam Leucippe, mortaliūque omnium infeliciſſima, ego quidem certè non mortem istam tuam, non quòd procul à domo tua, non quòd violenta

olenta morte obieris, non quod tam saui
 de te ludi facti sint, fleo: sed illud miserrimū
 omnium me facit, quod impurissimorum la-
 tronum expiatio fueris, quod ii te viuam (me
 miserum) gladiis que mucronem in te defi-
 gi videntem dissecuerint, quod occultiores
 vteri tui partes diuiserint, quod execrabilem
 aram, ac tumulum in sepulchrū tibi erex-
 erint. Atque hic quidem corpustuum iacet,
 viscera verò quem locum obtinent? si ea ig-
 ni consumpta fuissent, leuior utique calami-
 tas hac existimari deberet: sed cum eorum
 sepulchrū latronum ingluuies facta sit, quæ
 malo huic infelicitas comparari potest? ô di-
 ras altaris faces. ô ciborum inauditum ge-
 nus. & dii sacrificia huiusmodi é cœlo spe-
 ctarunt, & ignis extinctus non est, sed fœda-
 tus ascendit, nidoremque diis attulit. tu
 verò Lencippe te dignas à me inferias cape.
 Hæc cum dixissem, gladiumque, vt in iugu-
 lum mihi met ipse dmitterem, sustulissem,
 duos quosdam ex aduersum mihi, luna enim
 splendebat, ad me occisimè currentes
 prospexi. Continui me igitur latrones illos
 esse ratus, vt ab iis interficerer. interea pro-
 piores ambo facti sunt, & magna voce in-
 clamarunt. Erant ii Satyrus, & Menelaus.
 ego tamen si mihi amicos homines uiuos in-
 teribo non, aut omnib. s. laborq. b. spera-

sperato viderent, tamen tantum abfuit ut il-
 los amplexarer, ut nullam etiam ex eorum
 aspectu voluptatem caperem, ita me de sta-
 tu mentis deiecerat acerbitas infortunio-
 rum. illi dextra manu mihi apprehensa gla-
 dium eripere tentaverunt. Verum ego, Ne
 per Deos, inquam præclaram hanc mihi
 mortem, aut malorum potius medelam in-
 uideatis: neque enim Leucippe hoc pacto
 amissa, & si nunc me maxime cogatis, viue-
 re amplius queam. Gladium certe hunc ipsi
 è manibus meis euellētis: sed mœoris acu-
 leus intus ad viuum defecit, ac non nihil
 iam penetrauit. Immortali ne vulneratio-
 ne vos mori me vultis? Tum Menelaus, Si
 nullam, inquit, aliam ob causam mortem
 tibi consciscere vis, gladium Hercules abii-
 cere potes: nam Leucippe viua nunc tibi
 aderit. Ipse autem coniectis in eum ocu-
 lis, Atqui tu quoque, inquam, tantis
 conflictatum malis irides? Ab saltem ho-
 spitalis tibi Iouis in mentem veniat. Tum
 ille impulso tumulto, Agedum tu, inquit,
 Leucippe an viuas, testare: quandoquidem
 nullam Clitophon mihi fidem habet. Vix
 autem loqui desierat, cum urnam bis,
 teruè percussit, exilisque admodum ab ea
 proueniens vox mihi audita est. Itaque su-
 bito

bito tremore occupatus, oculos in Menelaum conieci, magica artis peritum enumeratus. Ille urnam detexit, ac statim Leucippe quàm terribili sanè, horrendoque aspectui (à summo enim ad imum dissectus, ac visceribus vacuus ei ventenerat) prodiit, seseque in me reiciens, me complexa est, & ego illum contrà: itaque ambo concidimus. Vix autem me ipse collegeram, cum ad Menelaum conuersus. Quid causa, inquam, est, quàm obrem mihi, quomodo hæc se habeant, non expedis? Nonne quam video, quam teneo, quam loquentem audio, Leucippe est? Cuiusmodi ergo fuerunt, quæ hesternæ die prospexi? Sane aut illud, aut hoc somnium est: sed osculum & verum est, & viuum, & quale à Leucippe olim dabatur, suauè. Tum ille, At qui viscera quoque, inquit, iam iam recuperabit, pectorisque vulnus coalescet, omni prorsus euanescente cicatrice. Tu faciem vela: Proserpinam enim ad id inuoco. Itaque fidem homini habens, feci. Ille autem inaudita quædam facere & loqui cepit: atque inter loquendum, quæ Leucippes ventri ad fallendos latrones adaptauerant, detraxit, prioremque illi formam reddidit, & deinde respicere me

me iussit. tum ego, vix quidem, ac sanè magno cum timore : Proserpinam enim verè adesse putabam : faciem reuelavi, Leucippenque inuulneratam vidi : eoque maiorem etiam in modum admiratus, si dei alicuius Menelae charissime, inquam, administer es, vbi nam, rogo te, gentium sumus ? quid sibi hac volunt quæ cerno ? Leucippe quoque, Hominem, inquit, Menelae frustrari amplius noli : sed quo pacto latronibus imposueris, iam tandem expone. Tum Menelaus. Aegyptium, inquit, me Clitophon esse non ignoras : id quod ex me antea, in naui cum essemus, audiisti. Prædiorum meorum pars maior prope urbem hanc est : cuius cum præfectis nonnullus mihi usus intercedit. Cum igitur naufragium fecissemus, ad Aegypti litora me tandem fluctus eiecit. qui latrones ei urbi præsidio fuerant, me cum Satyro ceperunt. perductum autem ad eorum ducem nonnulli ex eis mei cognitores vinculis detractis soluerunt, & bono animo esse, sibi que, vti amicum, in eorum rebus agendis auxilium ferre iusserunt. tunc ego Satyrum quæ meum reddi mihi poposci, at illi, Strenuum, inquit, nobis te primum ostende : interea responsum iis ab oraculo redditum fuit, vt virginem immolarent, & suum ipsorum receptaculum expiarent, immolata

molatque iocinore degustato, ac reliquo corpore humato recederent: ut sacrificii genus hostium advetum retardaret. quæ reliqua sunt, tu Saryre commemorato: ac tum Satyrus, Cum ad exercitum captivus, inquit, ductus, & de Leucippes iufortunio certior factus essem, vicem illius dolens, ô here flebam, Menelaunique, ut eam omnino servaret, obtestabar. qua in re propitius nescio quis Deus nobis auxilio fuit: pridie enim, quam sacrificium fieret, in littore mæoris pleni, atque iis de rebus solliciti confederamus, latrones autem aliquot navem locorū inscitia errantem conspicati in eam impetū fecerunt. qui in ea erant, cognitis latronibus, retrocedere tentaverunt: sed cum post abundi facultatem ab iis iam sibi præreptam intelligerent, ad resistendum sese converterunt. ea porro navis unus quidem ex iis qui Homeripœmata in theatriis recitant, vehabatur. is cum se, tum eos quos secum ducebat eo habitu quo in edendis Homeripœmatis uti consueverat, adornans pugnandi initium fecit, primi q; crassatoribus per quā strenuē resistit. Sed cum plures alii latronū myoparones supervenissent, & navis demersa est & egressi ex ea viri interempti: tū verò cistam quandam insciis illis elapsam unā cum fractæ navis parte fluctus ad nos deuel-

detulerunt. eam Menelaus sustulit, ac nescio
quo secedens, me praesente, qui non vulgare
aliquid in ea contineri putabam, aperuit:
chlamydemque ac cultrum, cuius manu-
brium palmos quatuor, ferrum verò digi-
tos non amplius treis longum erat, inueni-
mus. cultrum hunc Menelaus cum inscienter
torsisset, è capulo, tanquam ex antro, ferri
pars tanta prodiit, quanta capuli longitudo
fuerat: cumque in contrariam rursus par-
tem torsisset, ferrum pariter intus occulta-
tum est. eiusmodi ferro miserum illum ho-
minem in theatris ad fictas vulnerationes
viri consueuisse credibile est. quam ob rem ad
Menelaum conuersus. Si strenuam, inquam,
ego, nunc operam nauare volueris, auxiliū
nobis deus feret, nosque puellam seruare,
& à latronibus minimè deprehendi poter-
imus. quo autem id pacto fieri possit, accipe.
Ovillum corium quàm subtilissimum in fa-
culi formam pro humami ventris magnitu-
dine consuemus, & feræ alicuius extis, ac
sanguine refertum ad eius vterum accom-
modabimus ita, ut exta non facile delabā-
tur. hunc in modum adornata puella, stola-
que super imposita, mitris deinde ac addi-
tis apparatus istum occultabamus: cui sanè
rei per commodum oraculum est: à quo
respondum fuit, ut puella adornata cum
veste

veste ipsa per medium secetur. tu cultrum
hunce a fabrefactum arte vides, vt, si quis a-
liquod in corpus defigere velit, eius ferrum
intra capulum, tanquam intra vaginam, re-
currat. iis qui spectant, in corpus illud mergi
existimantibus, cum tamen in manubrii la-
tebra recondatur, nec amplius extet, quàm
quantum satis sit ad fictitium vterum secā-
dam. Sed pellē capulus ipse contingat. quod
si quis è vulnere gladium extrahat, tantum
pariter ferri excurrit, quantum sublatus ca-
pulus emitit: illòque modo spectantium o-
culos fallit, arbitrantibus iis illud totum,
quod è manubrio extabat, in corpus defixū
fuisse. hæc si fiant, latrones artificium cog-
noscere nequibunt: nam & corium tectum
erit, & extra facto vulnere desilient: quæ
nos excipientes aræ imponemus. nec verò
ad cadauere eo tempore latrones accedent:
verum nos in tumulo collocabimus. latro-
num sanè principem paulo antè ipse dicen-
tem audiisti, audacter factum aliquid sibi
à nobis ostendi oportere. licet itaque ho-
minem te adire, paratumque ad id esse te
polliceri. quæ cum dixissem, preces etiam
addidi, hospitalē Iouem inuocans, com-
munisque & mensæ & naufragii mentio-
nem faciens. tum verò bonus hic vir, Mag-
num, id inquit, facinus est: sed amici causa

mortem subire iucundum est. atque ego rursum, Chitrophontem quidem, inquam, vivere adhuc existimo: roganti enim mihi Leucippe illum inter captiuos vinctum reliquisse affirmavit: duci præterea suo à latronibus fuga elapsis renuntiatum est, captiuos omnes, dum pugnaretur, ad hostes transiisse. magnam itaque ab eo gratiā inibis, ac miseram hanc puellam tot ex malis eripies. hac oratione hominem persuasi: nec fortunæ deinceps fauor defuit. enimuero ego in iis quæ ad nostrum hunc cogitatum perficiendum opus erant, comparandis occupabar. Menelaus autem cum iam latrones, ut de sacrificio cum iis verba faceret cōuenisset, eorum princeps ita volente Deo, antevertit: Atque nostris, inquit, legibus cauetur, ut qui primarius sacerdos est, is sacrificium auspicetur, præsertim cum hominem immolare oportet. itaque diuinam ad rem faciendam te in crastinum comparato, seruū verò etiam tuum instrui, tecūque operari necessarium erit. tum Menelaus, Enitemur, inquit, ut nos quoquam è vobis inferiores non esse intelligatis. atqui muneris quoque, inquit ille, vestri erit, puellam ita constituere, ut aptè secari possit. Leucippen igitur soli ipsi, quemadmodum antea propositum fuerat, adornauimus, bonoq; animo esse iubentes

res de omnibus præmonuimus, oportere
scilicet se tumulum ingredi, atq; in eo inter-
diu etiam quamuis somno solueretur, per-
manere: in idq; animum intendere, vt si no-
strum aliquis recessisset, ad latronum hostes
transitione facta seipsam seruaret. Quæ cum
dixissemus, puellam ad aram duximus. reli-
qua tumet vidisti. Hac oratione varias mihi
animus in partes distrahebatur: neque quid
agerem, quò Menelao parem collatis in
me beneficiis gratiam referrem, sciebam.
itaque quod vulgò fieri solet, ad illius pe-
des prostratus, hominẽ amplectebam, & ve-
luti numen quoddam adorabam, cum inex-
hausta interim voluptas animũ meum perfu-
disset. posteaquam rem, quod Leucippẽ atti-
nebat, in tuto esse vidi, quid de Clinia factũ
esset, rogavi. Menelaus autem fracta illum
nauis antennæ adharentem vidisse. verũ
quò deinceps delatus fuisset, ignorare o-
mnino se respondit. Quam ob rem in ip-
so lætitiæ medio non potui non contristari
(fortẽ autem solidum hoc mihi gaudium e-
uenire Deus aliquis noluit) mea causa eue-
nisse, vt quem secũdum Leucippen maximẽ
omnium obseruabam, is nullibi reperiretur,
sed solus ex omnibus maris sæuitiam exper-
tus fuisset, quo nou modò spiritu, verũe-
tiam sepulchro careret, ô infidum mare, tu

integrum nobis benignitatis tuæ fructum inuidisti. Cæterum inde digressi ad exercitum vnâ profecti sumus, meoque in tentorio noctis reliquum trāsegimus. facti autem illius fama latè disseminata est. Vbi dies illuxit, Menelaum ad Charmidem duxi, remq; omnem exposui: qui ea delectatus Menelaum in amicitiam recepit, ac de aduersariorum numero percunctatus est. Menelaus vicinum illum pagum improbis hominibus plenum esse, latronesque perquàm frequentes, vt iam decem millium numerum impleant, conuenisse dixit. Tum Charmides: Atqui millia quinque hæc nostra, inquit, viginti eorum facile obsistere poterunt: quanquam non ita multo post alia duo aderunt ex iis qui regionem, quam Delta vocant, ac Heliopolim, à barbarorum excursionibus tuentur. Interea dum Charmides hæc narraret, puer nescio quis ingressus nuncium exercitus à regione Delta adesse significauit, referentem ea militum millia duo quinque adhuc dies tardatura. barbaros quidem certè incursionibus modum fecisse: verum cum iter cohortes facturæ essent, sacrum volucrum patris sepulchrum ferentem iis appropinquasse: ac propterea tantum temporis profectionem differre coactas fuisse. Tum ego, Quisnam

hic,

hic, inquam, volucris est, cui honoris tantum tribuetur? aut quòdnam sepulchrum gestat? volucris nomen, inquiunt, Phoenix est. atque apud Aethiopes nascitur, pavonis magnitudine, atque colore: sed pulchritudine, pavoni secundus. pennas auro & purpura interpietas habet, solisque se auem esse gloriatur: id quod caput eius testatum facit. nam ingeniosissimè factam coronam sustinet, cuius orbis imaginem Solis refert. colore cæruleo est, rosea facie, aspectu iucundo, radiis proiectis: pennæ enim extensæ radios imitantur. Ea verò conditione est, ut viuo Aethiopes, mortuo Aegyptii potiantur. Cum primum enim vitam cum morte commutavit (quæ res non nisi longum post tempus fit) cum filius ad Nilum flumen defert, sepulchrûmque illi huiusmodi construit: odoratissimæ enim myrrhæ tâtum sumit, quantum ad cadauer includendum sufficere possit, rostróque excavat, & medium infodit: atque id volucris sepulchrum est. collocato enim aptè in eo cauo, ac terra operto cadauere, Nilum versus volans avis opus totum secum defert, innumeris aliis avibus, tanquam corporis custodibus comitatus, ut peregrè abeuntem regem imitetur, nec à Solis vrbe, quæ mortui volucris sedes est, usquam declinat: sed eò delatus in sublimi,

quò cerni possit subsistit, Deique ministros
 expectat: nec multo post Aegyptius sacer-
 dos è sacrario cum libro prodit, volucrem
 descriptionis comparatione diiudicaturus.
 quocirca fidem ille sibi minime haberi sen-
 tiens, occultas paterni corporis partes re-
 velat, cadauerque oculis subiicit, & lauda-
 toris munere fungitur. tum Solis sacerdotes
 acceptum sacri volucris cadauer sepulturae
 tradunt. ita fit, ut victus ratio, dum viuit, Ae-
 thiopem: sepulturae, cum moritur, Aegypti-
 um illum efficiat.

Liber quartus.

Prostea quàm hostium apparatus, &
 auxiliorum moram Charmides co-
 gnouit, ad pagum, vnde exieramus,
 reuertendum, ibique tantisper dum ade-
 ssent auxilia, expectandum constituit.
 Mihi verò atque Lencippe diuersorium
 quoddam paulo altius, quàm Charmidis, a-
 ssignatum fuit: in quod simul atque introiui,
 ad complexum eius currens, virum me præ-
 stare aggressus sum. Sed cum illa non patere-
 tur, Quousq; tandem, inquam, Veneris fru-
 ctu carendum nobis erit? annon vides quàm
 multa improviso nobis eueniant? nã & nau-
 fragium

fragium fecimus, & in latrones incidimus, ipsaque victimæ loco mactata penè fuisti. ergo dum in tuto sumus, ne oblatam occasionem prius, quàm grauius aliquid incidat, amittamus. Tum Leucippe, Atqui fieri hoc, inquit, nondum licet. Nam cum aræ victimæ loco destinata lugerem, visa mihi per somnium Diana, Ne nunc, inquit, luge: non enim moriere. ipsa tibi opem feram. tu virginitatem tuam tandiu serua, quoad ego te deducam: tu certè non nisi Clitophonti nubes. ego verò quanquam moram hanc ægre ferebam, futuri tamen spe lætabar. atque insomnii mentione audita, simile quoque mihi visum insomnium fuisse recordatus sum. nocte enim, quæ diem illum præcesserat, Veneris templum, stantemque intus effigiem videre mihi visus fueram. Cumque precandi gratia propè accessissem, ianuam claudi: atq; hac de causa perturbato mihi mulierem statuæ forma non absimilem apparuisse: quæ diceret, templum ingredi mihi nondum fas esse: verum, si aliquandiu expectassem, futurum ut non solum fores mihi patèrent, sed etiam ut Deus sacerdos crearer. illud itaque Leucippes cōmemoravi, neq; amplius ei vim afferre conatus sum. veruntamen illius insomnium animo mecum reputans nō mediocriter contristabar. Interea Charmides puellæ

oculos adiecit, cū eius videnda occasio quæ-
dā huiusmodi homini oblata esset. forte for-
tuna viri aliquot fluuiatilem belluam spe-
ctatu sanè non indignam, comprehenderāt:
quam Nili equum Aegyptii appellant. reue-
raque & ventre, & pedibus, sicuti fama fert,
equus est, nisi quòd scissas ungulas habet.
corporis magnitudine maximum quēque
bouem æquiparat. cauda ei brevis est, & pi-
lorum asperitate, quemadmodum corpus
etiam reliquum, carens, caput rotundum,
non paruum: maxillæ ferè æquinæ, nares
perquàm patulæ, ac ignitum fumum tanquā
ignis scaturigines quædam, spirantes: men-
tum latum, quemadmodum etiam maxillæ:
oris hiatus ad tempora vsque protensus: den-
tes, qui canini vocitantur, curui, forma &
situ equinis similes: verum triplo maiores.
ad eam belluam spectandam nos Charmi-
des inuitauit: affuitque vnà nobiscum ipsa
etiam Leucippe. nos porrò belluam cōtem-
plabamur: ille autē oculos à Leucippe nus-
quam deiciebat. Quocirca eius amore sta-
tim exarsit, atque diutius nos illic, quò gra-
tum oculis suis faceret, permanere cupiens,
alios ex aliis sermones quærebat: ac belluæ
primū naturam, deinde capiendi modum
referens, voracissimum animal esse aiebat,
ita vt segete plenum campum totum absu-
mat:

mat: nec nisi dolo capi. obseruatis enim locis in quibus degat, venatores fossā excauare, harūdinibusque ac terra cooperire, subiecta tamen arca lignea, cuius fores in superiore parte ad fossæ altitudinem adaperatæ sint: deinde occulto aliquo in loco, donec bellua decidat, expectare: porro eam sub ascendentem deorsum statim ferri, atque ab arca, tanquam à cubili, excipi: tum venatores celeriter accurrere, ac fores claudere, illoque modo bellua potiri, quoniam tanti alioqui roboris sit, vt via quoquam capi nequeat. esse enim cum reliquis omnibus sui partibus robustissimam, tum cute adeò dura, vt ferro etiam cedere nolit, meritoque elaphantem Ægyptium dici posse: secundum enim roboris locum elephante Indo obtinere. Tum Menelaus, An vero etiam elephantem, inquit, vidisti? Maximè, inquit Charmides: & ex iis etiam qui procreationis eius incredibilem quasi naturam diligenter peruestigauerunt, audiui. at nobis, inquam ego, non nisi pictum spectare hætenus licuit. Tum Charmides, Ego vos, inquit, rei huius nescios esse amplius non patiar. atque vt sciatis, longæuum illum, ac maximè senem mater parit: annos enim decē in vtero semē informādum cōtinet. deinde exacto annorum huiusmodi curriculo,

culo, in lucem edit, fætu iam senescente. Hac
de causa & corpore immenso, & robore in-
superabili, & vita longissima, quippe supra
Hesiodiæ cornicis annos vivere traditur,
gigni arbitror. Elephantorum talis est max-
illa, quale tauri caput, ac si tu illius os vide-
res, cornua duo habere iudicares: verum non
cornua, sed dentes repandi sunt, & quorum
medio surgit proboscis, quam manum vo-
cant, forma & magnitudine tubæ similis, &
iis quæ sibi v sui sunt percommoda. ea enim
& cibum, & quicquid esui aptum obiicitur
corripit, ac si ex iis fuerit quibus in cibum a-
nimal id vti consuevit, sumit statim, seque
mentum versus inflectens, ori offert: sin mi-
nus, contorta in circulum manu sustollit,
heroque porrigit: insidet enim illi Aethiops
vir, qui nouus illius eques est: blanditur verò
etiam, & formidat, & loquentem intelligit,
& verberari patitur, ferrea videlicet claua,
quæ flagelli loco adhibetur. atqui mirabile
quiddam etiam vidisse me aliquando memi-
ni, Græcum scilicet nescio quem caput suum
belluæ capiti olim admouisse, belluamque
aperti oris anhelitu iacentem hominem
permulxisse. in quo sanè & hominis audaci-
am, & elephantum benignitatem admirabar.
mercedem verò belluæ à se persolutam, &
aromatum penè Indicorum ab ea odorem
afflatum

afflatū fuisse, Græcus ille aiebat, qui capitis
dolorem remouerit, elephantemque id mi-
nime ignorare. ideòque gratis os nō aperire
sed superbī medici more præmium in primis
poscere: quo accepto, parēre, ac gratiam re-
ferre, os pandere, & eo aperto quādiu qui-
dem homo velit, expectare intelligentem
scilicet odorem se vendidisse. Tum ego, Vn-
de, inquam, tam deformi belluæ tam suauis
odor? ex cibo, inquit, Charmides, quo ad eā
rem maximē idoneo vtitur. Indorum regio
Soli vicina est: primique ipsi orientem illum
aspiciunt, calidioresque illius radios expe-
riuntur, ita vt etiam quasi igne colorati sint:
in Græcia flos oritur Aethiopum colorem
referens: qui apud Indos non flos, sed frons
est, cuiusmodi eas sunt quæ in arboribus no-
stris cernuntur: Atque illic quidem afflatum,
odoremque celans, nullo in precio est, siue
quia internatos gloriari minus habeat vo-
luptatis, siue quia ciuibz suis inuideat: sin
verò ē patria terra paulum modò excedat,
montesque transcendat, latentem suauita-
tem in apertum profert: ac ē fronde in flo-
rem mutatus odore cumulatur. Indorum
hic flos est, quem nigram rosam vocant. hac
elephantes vescuntur, quemadmodum gra-
mine apud nos boves. igitur à primo ferē
ortu pabulo eiusmodi enutrita bellua cibo
similem

similem odorem reddit, halitumque adora-
tissimū ab imo, vbi ei spiritus fons est, efflat.
Posteaquā loquendi finem Charmides fe-
cit, nō multū tēporis abire passus (qui enim
amore saucius est, cum illius æstu iactatur,
dolori ferendo par esse nequit) Menelaum
ad se vocatum manu prehendit, atque ex iis,
inquit, quæ Clitophontis causa fecisti, ve-
rum te amicum esse intellexi: quare me quo-
que non deteriorem inuenies. gratiam à te
mihi tribui peruelim tibi, sané factu quā
facillimam: mihi verò eiusmodi, vt si velis, a-
nimæ incolumitatem reddas. Leucippe me
perdidit: tu me seruato. Illa tibi quæ pro
reddita vita debet, nondum persoluit: ve-
rū ego pro tuo hoc in me collato benefi-
cio nūmos aureos quinquaginta dono dabo.
Leucippe ipsa quot voluerit, accipiet. tum ve-
rō Menelaus, Pecuniam, inquit, tuam tibi
habe, atque illis quibus venalia beneficia
sunt serua. ego, cum in amicitiam me rece-
peris, operam dabo vt ne me frustra rece-
pisse te intelligas. Quæ cum dixisset, me con-
uenit, remque omnem exposuit. quapro-
pter quid nos agere oporteret, cogitare cœ-
pimus: in eamque tandem sententiam veni-
mus, vt hominem falleremus: negare enim
tunc non poteramus, cum periculum esset,
ne vim intentaret. sed neq; fugam arripere,
cum

cum à latronibus loca omnia obseffa essent,
& ipse tot circum se milites haberet, villo
pactolicebat. igitur paulo pòst renerfus ad
Charmiden Menelaus, rem confecisse se,
inquit: ac puellam primò quidem perquam
obstinatè renuisse: verumtamen cum ipse
preces adhibuisset, ac beneficii memoriàm
renouasset, tandem annuisse. Vnum tantum
atque id non iniustum, rogauisse, nempe vt
dies pauci concederentur, donec Alexan-
driam perveniretur: locum enim, in quo tū
degebant, villam esse, omnia illic palàm fu-
tura, multosque testes habitura. Charmi-
des vero: Serum, inquit, hoc mihi benefici-
um esse. in bello autem quis cupiditatem
explere differat? ecquis prælium iam iam
initurus, victurum se certus sit, cum tot
morti aditus pateant? tu mihi à fortuna id
impetra, vt è pugna incolumis discedam, ita-
que expectabo. Sané nunc ego pugnam
cum pastoribus commissurus sum, ast aliud
meo in pectore bellum geritur. Arcu & sa-
gittis armatus me miles expugnat. victus
ipse, ac omni ex parte vulneribus confossus
sum. Medicum itaque mihi quamprimum
accersere: vulnus enim recrudescit: cum-
que ignem ipse in hostes immittere
paratus sim, Amorem facies me iam
coniecisse sentio. tu flammam hanc,
Menelae,

Menelae, mihi prius extingue. optimum fuerit auspicium, a motorie in primis congregi, quam manus cum hoste conferantur. Venus me ad Martem dimittat. Tum Menelaus: Tumet ipse, inquit, vides quam difficile illi sit, praesentem, praetereaque amantem virum latere. Atqui facile, inquit Charmides, fuerit Clitophontem aliò abduci. verum Menelaus Charmidem nimium properare videns, ac mihi etiam timens, verisimile nescio quid commentus, vis ne, inquit, cunctationis veram causam audire? puella in mensuris heri esse coepit. quamobrem à viro abstinendum est. dies igitur, inquit Charmides, treis, quatuorve hic expectabimus: tantum enim temporis ei rei satis erit. interea verò quod sane ab ea fieri potest, videndam se mihi praebet, verbaque mecum faciat. vocem ego illius audire, manum tangere, corpus contrattare aueo: animi enim amore faucii allevamenta haec sunt. quid verò, suavius dare an non licet? cum rei huic impedimento esse menses nequeant. haec cum reuersus Menelaus mihi renunciasset, ad extrema illius verba non potui quin exclamarem, mori me malle, quam pati, ut Leucippes osculo quispian fruatur: quo quid, inquam, suavius est? VENERIS procul dubio congressus & modum & satietatem habet, nec prorsus quicquam

quam est, si basia eximas. basium verò nullo fine terminatur, nulla satietate afficit: sed semper recens est. tria profectò sunt quæ ab ore præstantissima proficiscuntur, halitus, vox, suavius. labra utique sunt, quæ sese in osculis dandis mutuo contingunt: sed voluptas è fonte, qui in animo situs est, manat. crede mihi Menelae (non enim in malis occulta reuelare me pudet) ego nihil dum à Leucippe basiis exceptis consequutus sum. Illa virgo ad huc est, nec nisi osculando mulier facta est. quòd si quis mihi basia etiam eripere conetur, utique notam hanc inuri mihi non feram. me viuo basia mihi mea nemo constuprabit, optimo ergo, inquit, Menelaus, celerimque consilio est opus. AMANS enim quandiu quidem adipiscendi spes adest, æquo animo fert, conceptam adeptionem animo inclusam continens. at si consequendi spes adimatur, tum verò mutata cupiditate, quicquid impedimento est, amoliri conatur, est verò etiam facultas, ut impunè agere possit. cumque formidari se minime intelligit, maiore iracundia effertur. & occasio ad incertas res properè capeffedas impellit. Interea dum consilium caperemus, intrò ad nos conturbatus nescio quis cucurrit, Leucippenque inter ambulandum repēte concidisse, atque oculum distorsisse nunciavit.

ciauit. quamobrem confurgentes eò raptim
accessimus, humiq; iacentem comperimus.
Cumque ipse propior factus quid nam sibi
euenisset, interrogassem, illa me viso exur-
gens, sanguineamque aciem voluens, in ma-
la pugno plagam intulit. Menelaumque ad
eam comprehendendam sese comparantem
pedibus repulit: in aduersam igitur valetu-
dinē incidisse, morboque insaniam adiunctā
esse intelligentes, per uim retinere tentau-
mus. ipsa verò reluctabatur. nulla prorsus
adhibita cura iis tegendis quę summo studio
mulieres aliæ velare contendunt. itaque
magnus in eo tentorio tumultus concitatus
est, atque adeò, vt Charmides etiam accur-
rerit, & quæ agerentur, singula cognouerit.
quamobrem initio fingere, dolumque ad-
uersum se commoliri nos existimabat, Me-
nelaumque subintuebatur. sed cum paulo
post veritatem comperisset, commotus ipse
quoque est casumque huiusmodi ægro ani-
mo tulit. Leucippe interea allatis funibus
vincitur: ego vero simulatque cōstrictis vin-
culis manus vidi, ad Menelaum, aliis pleris-
que iam egressis, conuersus, Soluite, obsecro
inquam, soluite, vinculorum asperitatem te-
nellæ manus pati nequeunt. vos me cum il-
la finite, ego illam circumplectens funis vi-
ce fungar. insaniat illa in me: quid enim uiue-

re me amplius oportet? præsentem Leucippe
me nō agnoscit, ac victa iacet: nec ego, quā-
quam possum, vincula tamen misericors de-
mo. iccircone latronum è manibus fortuna
ereptos nos voluit, vt tu ad insanix ludibri-
um ponerere? ô miseros nos, ecquando me-
liore fato vtemur? quæ domi metuebamus,
declinauimus, vt irati maris vim experire-
mur. atqui è naufragio etiam euasimus, la-
tronum manus euitauimus, nimirum quia
insanix destinati fueramus. à qua licet con-
ualescas, verendum tamen est, ne aliud in-
malum te fortuna coniciat. quis igitur nō-
bis miserior, quibus secundi etiam euentus
formidandi sunt? veruntamen suo arbitra-
tu fortuna ludat, dum tu resipiscas, atque
ad te redeas. Hæc me dicentem Menela-
us consolabatur, ægritudines eiusmodi au-
tumans diuturnas non esse: sed vigente æ-
tate plerumque gigni: sanguinem enim
iuuenem, ac multo vigore feruidum per
venas diffundi, caputque interius peten-
tem à sensu mentis abstrahere: quam ob rem
medicos advocari, medicinasque adhiberi
oportere. Charmiden itaque Menelaus adi-
uit, medicumque, qui in exercitu erat, ac-
cersi vt iuberet, rogauit. Quod ille perquam
lubenter effecit. A M A T O R I S enim
mandatis obeundis amantes gaudent. affu-

igitur medicus. Ac nunc quidem, inquit, somnum ei conciliabimus, quo morbus aliquid de vi sua remittat. MALORVM enim somnus omnium medicina est: deinde reliquam curationem prosequemur. ita nobis tunc medicamenti cuiusdam tantum præbuit, quantum orobi granum est: olcoque subactū capiti medio illini iussit, aliud purgandæ alui gratia mox paraturum se pollicens. Nos iussa peregimus. Leucippeq; paulo post, quàm inūcta fuit, somno capta, quod noctis supererat, ad auroram vsq; dormiuit. cui affidens ipse totam noctem insomnem transegi, oculisque in vincula coniectis, Hei mihi, Leucippe, inquam, suauissima tu etiam dormiens vincta es, nec libero frui somno potes. Quænam autem tibi visa sese nūc offerunt? mentis ne te cōpotem somnus habet? An verò etiam stulta somnias? posteaquam experrecta est, contenta voce absurda quædam protulit: actum præstò affuit medicus, aliudque medicamentum dedit. Interea literæ ab Aegypti præfecto Charmidi redditæ sunt, quibus, vti credibile est, exercitum ad pugnam quàmprimum educere, imperabatur. omnes enim statim esse in armis, & aduersus pastores proficisci iussit. quam ob rem milites, quæ quisque potuit celeritate, cum manipularibus suis præstò in armis fuere. dato

dato igitur signo, & omnibus castris locum capere iussis, solus remansit. postridie prima luce copias in hostes eduxit. pagi autem eius situs huiusmodi est. ex locis quod supra Aegyptias Thebas sunt Nilus descendit: atque in praesentia etiam Memphin usque prolabitur, paruumq; cornu emittit: qua magnus alueus desinit, pagus est Syrus nomine. illinc terra iterum finditur: ex vnoque fluvii tres efficiuntur: quorum duo liberi vtrisque sese effundunt. tertius eundem quem antea cursum tenens, regionem quae Delta vocatur secatur. neque verò eorum fluviiorum aliquis est qui ad mare usque labatur: sed alius aliam ad urbem delatus diuiditur, singulaeque partes Graeciae flumen quoduis magnitudine superant. & quamquam tot in partes aqua diuiditur, non tamen infirmior fit: sed navigatur, bibitur, aratur: iis enim Nilus est omnia, nempe fluuius, terra, mare, palus: admirationeque omnino dignum est, eodem in loco navim & ligonem, remum & aratrum, temonem & trophæum, nautarum & agricolarum casas, piscium & bouum cubilia spectare. nam quā nauem egisti, illic sementem facis: rursus, vbi sementem fecisti, illic nauem agis: longo enim spacio fluuius navigari potest. eius porrò aduentum Aegyptii expectant, ac numerant dies. ille ad praesti-

tutum tempus sistens, aquasque dimetiens,
minimè cōmittit vt tarditatis accusari pos-
sit. Tum verò aquæ ac terræ contentionem
videre licet, dum illa tantum terræ inundare,
hæc tantum aquæ absorbere nititur, pari v-
trinque victoria. neque enim quæ succum-
bat, discernitur. nam terræ magnitudini
aqua par fit. in ea verò regione quam pasto-
res incolunt multa semper residet. nam cum
eam omnem Nilus inundauerit, paludes effi-
cit: quæ deinceps illo etiam abeunte rema-
nent, minus quidem aquæ continentes, sed
limo multo refertæ: per quas cum pedibus
feruntur, tum etiam naviculis non sanè maio-
ribus, quàm vt singulos vectare possint, ac si
aliusmodi fuerint, limo illo præpeditæ reti-
nentur. quare parua iis ac leuia nauigia, &
exiguæ aquæ satis sunt: quod si quandoque
aquam deesse contingat, sublatam humeris
nauiculam asportant, quousque aquam in-
ueniant. iis in paludibus multæ sparsim insu-
læ visuntur: quarum quæ habitatoribus ca-
rent, papyris refertæ sunt, ea ordinum den-
sitate collocatis, vt inter stipitem earum in-
terualla non amplius quàm singuli commo-
rari queant, cum summitates alioqui foliis
hinc inde diffusis mutuò sese contingant.
eò se recipientes pastores & consilia ineunt,
& insidias struunt, & latent, papyris murorū
vsum

vlum præbentibus. ex iis insulis nonnullæ
paludibus circumdatæ tuguriis passim ædifi-
catis, in quibus inhabitent pastores, tumul-
tuariæ ciuitatis speciem præ se ferunt. quarū
vna propinquior, & magnitudine, & tugu-
riorum numero præstabat, appellabaturq; ,
vt puto, Nichocis. illuc tanquā munitissimā
in arcem profecti, & multitudine & loco cō-
fidebant. semita enim angusta longitudinis
passuum 125. latitudinis 12. quominus per-
fectè insula esset, prohibebat, cum reliquum
paludibus circumdatum esset. posteaquam i-
gitur Charmidē propius accedere viderunt,
huiusmodi quiddam commenti sunt. cōuo-
catis enim senibus vniuersis, ac palmarum
ramis supplicum ritu adornatis, iuuenum
robustissimis quibusq; iusserunt, vt scutis &
pilis armati acie structa eos sequerentur. ita
fiebat, vt senes pacis signa ferentes sequen-
tium armatorum agmen frondibus occul-
tarent: iuuenes inclinatas hastas, quò mi-
nimè cerni possent, post se traherent: ac, si
senum precibus Charmides annuisset, ar-
mati à pugna desisterent: sin minus, illum
intra urbem aduocarent tanquam illic se-
ipsum interficiendos præbituri: verū vbi ad
semitæ illius angustæ mediū peruenissent,
senes dato signo, abiectis ramis terga da-
rent: armati autem irrumperēt, & totis vi-

ribus depugnarent. hunc in modum instructi, Charmidi obuiam processerunt, ut senectutis eorum, ac ciuitatis vniuerse miseretur, obtestantes: durosque illi priuatim argenti talenta centum, ac viros totidem, si ciuitatem incolumen praeferret, adducturos, quos manubiarum loco ad Aegyptii praefectum mittere posset, pollicentes: quae sane omnia sine fraude praestitissent, si modo conditione ille accipere voluisset. Verum cum in iis audientibus, admittendisque difficilem se militum ductor preberet. fatum igitur, si ita tibi decretum est, inquit senes, feremus. tu hisce malis id saltem beneficii loco nobis concede, ut ne extra urbem, neu procul ab ea nos interimas: sed in parietum nostrorum sedes, & in eas, unde ortum duximus, domos ducas, efficiasque, ut ciuitas nobis ipsa sepultura sit. nos nostrae tibi necis duces sumus. haec Charmides cum audiisset, copias pugnandi gratia adductas dimisit, atque ad exercitum sine tumultu abire iussit. collocauerant autem pastores nonnullos, qui quae gerebantur, procul obseruarent: iisque iniunxerant, ut, cum primum appropinquantes hostes vidissent, fluminis aggere celo aquam in eos immitteret. quippe Nili defluxus ita habent. singulae foese aggeribus obstructae sunt: ne antequam tempus postulet, effusus fluminis terram inundet: quos, cum irriganda planities

nities est, Aegyptii demoliuntur: actū aqua effunditur. post eum pagū longa lataq; fossa erat: cuius aggerem qui ei rei præerant, simulatque aduentantes hostes conspexerunt, statim demoliti sunt. eodemque prorsus temporis momento senes, qui præcedebant, in diuersa abierunt: iuuenes qui tela trahebant, impetum fecerunt: aquæ passim excreuerunt. iam paludes vndique tumentes exundabant: angustusque aditus aquis ob- ruebatur, ita vt omnia mare esse viderentur. pastores impetu facto obuios quosque atque ipsum in primis ductorem, imparatos, & inopinato euentu perterrefactos pilis confixerunt adeò, vt morientium facies enarrari facile nequeat. alii enim primo statim congressu, nullo ad inclinanda tela, aut ad referiendum hostem spacio dato perierunt: puncto enim temporis eodem & quæ fierent cognouerunt, & ceciderunt: nonnulli etiam prius quam cognoscerent cæsi sunt: quidam subito metu perculsi, mortem immoti expectabant. aliqui vixdum se locomouentes delabebantur, fluminis aqua eos deturbante. multi fugam arripere conati, in paludis fundo mergebantur: iam enim aqua eorum qui in terra erāt vmbilicum per- tingebat ita, vt clypeorum vsum adimeret, latusque ad vulnera nudaret: eorum verò

qui in palude, caput omnino superabat: nec,
vbi aut palus esset, aut campus, dignosci am-
plius poterat. Itaque qui per terram curre-
bat, errare timens, ad fugam segnior redde-
batur, eoque in hostium breui manus deue-
niebat: qui per paludem ferebatur, in terra
se esse putans demergebatur. noua procul-
dubio infortunij ac naufragij genera illa e-
rant, cum nullibi navis cerneretur: neque
tantum noua, sed humanam etiam cogitati-
onem vincentia: in aqua enim terrestris pu-
gna committebatur, & in terra naufragiū fie-
bat. hoc successu elati pastores mirū in mo-
dum gloriabantur, virtute, non fraude vi-
ctoriam se adeptos esse arbitrantur. Aegyp-
tiorum enim gens periculosis in rebus ani-
mum abiicit, in securis autem spiritus sumit.
in quo non eundem modum feruat: nā aut
ignauissimè cedit, aut superbissimè domina-
tur. Jam decimus à Lencippes insania dies
præterierat, nec de magnitudine sua morbus
quicquam remiserat, cum ardētem hanc vo-
cem dormiens aliquando tandem emisit. Ob
tuam ò Gorgia causam desipui. id quod ego,
simul ac dies illuxit, Menelao retuli, cogi-
tans essetne in vico illo Gorgias nomine ali-
quis. interea dum è tentorio egrederemur,
obuiam nobis adolescens quidam fit, meque
salutato, Tu ego, inquit, tuæq; vxoris fer-
uator

uator adsum. Quem obrem obstupescens,
hominemque à Deo missum existimans,
Num tu, inquam, Gorgias es? minimè, in-
quit ille, sed Chærea. Gorgias is fuit qui
calamitatem ibi peperit. tum ego maiori
etiam stupore oppressus, Quæ nam inquam
hæc calamitas, aut quis hic Gorgias est?
Deus enim me nescio quis noctu admo-
nuit. Age itaque tu quid sibi diuina hæc
monita velint, expone. tum ille, Gorgias,
inquit, Aegyptius miles fuit: qui nunc
quidem esse desit, à pastoribus videlicet
interemptus. is vxoris tuæ amore tene-
batur. Cumque natura beneficiis deditus ef-
fet, amotoriam potionem comparauit, ac A-
egyptio vestro administratori persuasit, vt e-
am Leucippes potui infunderet. Verum ita
casus attulit, vt valentiore imprudens phar-
maco usus sit, ac pro amante insanam red-
diderit. Hæc omnia eius ipsius Gorgiæ fa-
mulus heri mihi narrauit. qui fortè eum in
bello, quod contra pastores gestum est, mi-
litabat: illumque vestra caula fuisse à fortu-
na seruatum, simile vero videtur. Is pro red-
denda incolumitate nummos aureos qua-
tuor dari sibi petit, medicamentum habere
se affirmans quod prioris vim soluat. At-
qui tibi quoque, inquam ego, pro beneficio
isto gratia referetur. verum hunc, què dicis,
hominem

hominem accersere. Atque ille quidem abiit: ego verò Aegyptium ministrum domi conueniens, pugnis in faciem iterum ac terriò percussi, ac minaci voce, quid nam Lencippe miscuisset, quamque ob causam insaniret percunctatus sum. Quocirca perterrefactus ille, quæ ex Chæreæ sermone didiceram, omnia enarrauit. hominem itaque in custodiam dedimus. interea cum Gorgiæ famulo Chæreæ reuersus est: Quibus pecuniam statim dissoluens, Euangelia, inquam, accipite: sed quæ nica de medicamento vestro sententia sit, audite. præsentium puellæ huius malorum causam potionem fuisse scitis: iccirco minimè tutum existimo, vt infectam pharmaco alium aliis rursum medicaminibus iritemus. agite dum ergo quid hoc in medicamento insit, denunciate, ac præsentibus nobis parate. Quod si feceritis, alteram tantam pecuniam vobis muneri dabo. Tum famulus ille, Iustè, inquit, formidas. Cæterum quæ paranda sunt, communia & esui apta omnia credas velim, ego tantum mihi ex iis sumam, quantum puellæ daturus sum. Ac statim quendam singula nominatim emptum ire, atque afferre iussit, aliàque omnia spectantibus nobis contriuit: duabusque partibus factis, Hanc, inquit, prior ipse bibam. alteram mulieri dabo: quæ illa e porta totam

totam omnino noctem dormiet. Aduentā-
te luce, & somno & morbo liberabitur. Ita
primus ipse potionem hausit: reliquum vt
vesperi puellæ daretur, præcipit: seque quo-
niam ita potio cogeret, dormitum ire testa-
tus, nūmis quatuor acceptis abiit. nam reli-
quos, simul atque Leucippe conualuisset,
nūmeraturum me promiseram. posteaquā
dandi medicamenti tempus venit, illud e-
go miscens, ita sum allocutus: O terra geni-
ta, atque ab Aesculapio mortalium generi
primū data medicina, vtinam quæ mihi
de te promissa fuerūt, vera sint. Tu mihi pro-
pitia esto, deuictoque barbaro, & agresti ve-
neno illo clarissimam puellam incolumen
reddito. hac medicinx tessera data, poculo-
que dissuauiato, puellæ potionem dedi, quam
non ita multo post somnus, vt vir ille præ-
significarat, complexus est. Ac tum ego ei
affidens dormientem, quasi audiret, ita pro-
pemodum affatus sum: Vere ne tu nunc re-
sipisces? ecquid tu me agnosces? ecquid ego
vocem tuam audiam? age iam aliquid etiam
nunc in somnis vaticinare: nam heri quoq;
de Gorgia diuinasti. magna tua meritò est
vigilantis felicitas, sed dormientis maior:
vigilantem enim infania miseram reddit:
dormientis autem insomnia prudentiā
præ se ferunt. hac me, tanquam cum audi-
ente

diente puella, colloquente, tandem optata dies illuxit: Lencippeque tum vocem mittens me nomine appellauit. exiliens itaque & propior factus ut valeret, rogavi, at illa nihil eorum quæ gesserat, scire mihi visa est: sed victam se cernens admirabatur: & à quo victa fuisset, quærebat. Tunc ego mentis compotem factam eam intelligens, ac præ nimio gaudio gestiens vincula solui, omniaque, uti acta fuerant, aperui. Quæ cum audiret, rubore suffundebatur, ac se tum etiam insanire putabat. Quocirca consolans illam bono esse animo iassi, & medicamenti precium perlibèter exolui. viaticum enim omne nobis incolume in ipso etiam naufragio Satyrus præstiterat: nec post aut ipse, aut Menelaus, aut è suo quisquam in latronum potestate remanserat. interea copiae maiores à principè ciuitate aduersus latrones immissæ sunt: quæ urbem illorum universam funditus euerterunt. nos à pastorum flumen accolentium iniuria liberati, Alexandriam petere instituimus, adiuncto nobis Chærea: quem in ære nostro ob factum potionis indicium receperamus. Erat is ex insula Pharo piscator: sed qui tunc aduersus pastores in exercitu navali stipendia merebat. & confecto bello dimissus fuerat. Itaque cum latronum metu multum temporis

poris nauigatio intermissa fuisset, iis deuictis omnia nauigantibus completa sunt: videntibusque magnam afferebant voluptatem nautarum cantus, vectorum plausus, nauium ordo, & fluminis celebritas. sané autem diem festum agenti fluuiio similis nauigatio videbatur. Atque ego Nili suauitatem dignoscere cupiēs, illius aquam eo primum die, nullo admisto vino bibi: vinum enim impedimento est, quo minus aquæ natura percipiat. Vitreo igitur scypho maximé perspicuo repleto, aquam cum poculo candore contendere, ac superioré euadere animadverti. Bibenti autem & dulcis erat, & sine iucunditate frigida: quædam enim in Græcia flumina esse scio adeò frigida, vt bibentibus molesta sint. ea ego tanta fluuiio comparabam. hinc porro fit, vt Ægyptii aquarum huiusmodi copiam suppeditante Nilo, vini penuriam haud metuant. quinetiam ipsum bibendi modum admiratus sum. neque enim cadis, aut poculis, sed sua ipsorum manu bibituri vtuntur: si enim nauigantium aliquis sitiât, in flumen è naui se inclinans, manum cauam demergit, haustamque aquam in os iaculatur, minimé à scopo aberrans. illud autem patens iactum expectat, suscipitq;: dein clauditur, & aquâ excidere nō sinit. cæterū aliud etiā animal vidi

di ferocia Nili equo præstantius. Crocodilo
ei nomen est: forma vero cum piscis, tum
belluæ terrestris magnæ: longum enim inter
caput & caudam spacium intercedit: sed ló-
gitudini latitudo proportionē haudqua-
quam respondet. cutis eius squammis aspe-
ra est. dorsum petræ simile, ac nigrum: alius
candida: pedes ipsi quatuor in obliquum
deflexi, quales testudinis terrestris: cauda
longa, crassa, solidoque corpori similis. ne-
que enim, vt in aliis animalibus habetur,
est, sed osseuno, qui spinæ finis, ac natium
pars est, constat, asperis in superiore parte
acuminibus, vt sunt ferræ dentes, referta, &
qua flagelli loco in capiendâ præda vtatur:
illa enim feras, quibus cum pugnat, percutit,
multaque vno ictu vulnera imponit. caput
humeris adiunctum, & ad amussim directum
est, nullo apparente discrimine: natura quip-
pe collum eius occuluit, reliquum corpus
horribile est, præsertim cum maxillæ didu-
cuntur, & os totum aperitur: quandiu enim
bellua non hiat, caput totum est: in hiando
vero, ad prædam capiendum os totum fit:
tumque superiorem tantum genam mouet,
inferiorem autem nequaquam. Porro hiatus
ingens est, vtpote qui ad humeros vsque
protenditur, eique statim subiicitur venter.
Dentes habet multos, longa serie pectina-
tim.

tim sese stipantes: quos quidem, cum ad numerum rediguntur, tot reperiri aiunt, quot dies integro anno Deus illustrat. Quantis autem viribus polleat, si corporis molem tu, cum in terram ingreditur, spectes, minime utrique credas.

Liber quintus.

Confecto tandem trium dierum spacio, Alexandriae naue delati sumus, mihi-
que solis, quas vocant, portas intro-
eunti mira quaedam urbis pulchritudo vo-
luptate oculos compleuit. à solis enim ad lu-
nae usque portas (in eorum autem deorum
tutela portae ipsae sunt) recta columnarum
series utrinque protendebatur. quarum in
medio platea sita erat, à qua viae multae du-
cebantur: adeò, ut ipsa in urbe perambulans
populus, peregrinationem quodam modo
suscepisse videretur. Illinc aliquot urbis
stadio progressus, ad eum locum, cui ab A-
lexandro nomen est, perueni: aliamque ciui-
tatem vidi: cuius pulchritudo hoc pacto di-
stincta erat, ut quam longus esset columna-
rum in rectum dispositarum ordo, tam lon-
gus alius in obliquum sese intuentibus offe-
ret. in omnes itaque vias obtutus disparti-
ens, neque spectando satiari, neque pulchri-
tudinem

tudinem omnem assequi poteram: quædam enim ante oculos habebam, quædam mox habiturus eram, nonnulla videre præoptabam, alia etiam erant quæ pretermittenda minimè censebam, ac licet quæ perspexeramus, oculos occupassent, tamē quæ vidēda supere-rant, eos ad sese alliciebant: quamobrem viis omnibus. perlustratis, cum ad omnia contē-planda sufficere oculorū acies nequiret, eos spectando victos mecum fateri coactus sum. illud vero nouū atque incredibile mihi ante ōnia visū est. vrbis enim amplitudo cū pulchritudine, & magnitudo cum multitudi-ne habitatorū ita certabat, vt neutra alteri ce-deret. nā & illa continente maior, & hæc in-numerabilis erat. porro intuenti mihi ciuitas amplior apparebat, quam vt habitatoribus cōpleri posset: populus autem tam numero-sus videbatur, vt aliquāne vrbe contineri va-leret, dubitare cogerer. ita æquo hæc inter se, Marte contendebant. forte autem eo tē-pore magni numinis, quem, *Σα* Græci, Sera-pin Aegyptii, Latini Iouem vocant, festi di-es celebrabātur, flāmæq; passim relucebāt, idque non vulgari admiratione dignum a-nimaduerti: vespera enim cum aduentasset, ac iā sol occidisset, nox tū nōdū erat, sed ali-us minutus quisdā in partes diuisus sol exo-riebatur, tunc urbē illā etiam pulchritudine
conten.

contendere iudicaui. Milichium quinetiam Iouem, cœlesteq; illius templum vidi: cuius magnum numen cum venerati essemus, precatique, vt nostrorum tandem infortuniorū finis fieret, conductam à Menelao domum ingressi fuimus. sed precibus nostris Deus ille nequaquā annuisse visus est: aliud enim discrimen restabat, in quo fortuna nos adhuc exerceret. Nā Chærea Leucippen multo antea clām amabat, medicamentique indicium fecerat, simul vt se in familiaritatem nostram ea occasione arrepta insinuaret, simul vt puellam sibi ipsi seruaret: Qua cum potiri difficile admodum esse intelligeret, ad parandas insidias animum adiecit. itaque prædonibus aliquot sui similibus collectis (rerum enim maritimarum non imperitus fuerat) quid ab iis fieri velit, docet: mox natalem diem suum agere simulans, nos ad Pharum visendam inuitat. Igitur domo egressis nobis sinistrum in via omen euenit. hirundinem insequens accipiter, Leucippes caput ala percussit. Quare perturbatus, cœlumque suspiciens, Quid hoc, inquam, portenti est Iupiter quod nobis monstras? quin potius, si auis hæc verè tua est, aliud nobis manifestius augurium ostendis? necq; cōuertens (fortè enim prope pictoris officinā cōstiteramur) collocatā animaduerti tabel-

I I lam,

lam, quæ Prognés infortunium, Terei violentiam, linguæ abscissionem, integram denique fabulæ totius explicationem continebat. In ea enim peplum, Tereus, mensa, serua explicatum peplum tenēs, & Philomela, quæ in eo picta erant digito indicans, cernebantur. Progné ad indicium annuebat, torueq; intuebatur, ac picturæ propemodum irascebatur, quoniam quidem pictus illic Tereus reluctantem Philomelam obscenè contrectabat: quæ capillis euulsis, cingulo soluto, veste discissa, seminudum pectus ostendebat: dexterâque oculis admota, Tereum vehementer inculabat. sinistra verò laceræ vestis parte mammas obtegere nitebatur. Mulierem Tereus totis ad se viribus trahebat, arctèque complexabatur. atque ita quidem pepli disposita erat pictura. In reliqua tabellæ parte mulieres in lance Tereo cœnæ reliquias, pueri scilicet caput atque manus offerebant, ridentes identidem, & trementes. Ille autem stricto in eas gladio insurgens, mensam brachio protrudere videbatur: quæ nec stabat, nec cadebat: cadentis tamen formam referebat. Tum Menelaus, Mihi quidem, inquit, à profectio in Pharam abstinendum videtur. duo enim aduersa nobis portenta, volatum accipitris, & picturæ minas, cernis. Monent autem
prodi

prodigiorum interpretes, ne fabulas contemnamus: sed ut, si quid acturis nobis eveniat, cum iis quæ agenda suscepimus, conferamus, si quid cum re vera similitudinis insit. Nonne obscæni amoris, impudentis adulterii, muliebrium infortuniorum, malorum denique omnium plenam hanc picturam vides? Ego quidem certè profectionem istam in aliud tempus distulerim. Sanè oratio hæc Menelai mihi non absurda visa est. Chæream itaque valere iussi: qui tristis admodum recessit: Cras ad me, inquit, proficisci vos volo. Tunc ad me conuersa Leucippe, (fabellarum enim cupidæ mulieres sunt) Quin tu, inquit, mihi narras quid sibi pictura hæc, auēsque istæ, & mulieres, cum viro illo impudenti velint? Tum ego, Quos nunc, inquam, aues esse cernis, homines quondam fuere: ac mulieres quidem, Prognen scilicet ac Philomelam (illarum enim nomina hæc sunt) sorores Athenis ortas fuisse, hancque in hirundinem, illam in lusciniam mutatas: virum autem, cui Terco nomen fuit, genere Thracem, Prognemque maritum in vpupam conuersum, tradunt. Barbarorum autem libidini, ut consentaneum est, mulier vna satis non est, præsertim cum per contumeliam explendæ cupiditatis oblata sit occasio. Prognem igitur

erga sororē pietas homini barbaro oppor-
tunitatem attulit, qua naturam suam secu-
tus, in omni intemperantia sese effunderet.
Hec enim virum ad visendam sororem misit:
qui, cum Prognēs maritus abiisset, Philome-
læ amator est reuersus, eamque sibi inter re-
deundum alteram Prognem fecit. Quod cū
resciri nollet, hanc violati pudoris mercedē
persoluit, linguam enim puellæ amputauit:
quanquam nihilo plus effecit. mutum enim
indicem Philomela excogitauit, remque
omnem, sicuti gesta fuerat, in peplo filis in-
texuit: manuq; linguam imitante, quæ passa
esset, quando auribus immittere non pote-
rat, ob oculos posuit. Progne vim sorori illa-
tam expepli pictura cognouit: poenamq; o-
pinione omni maiorem de viro sumere ag-
gressa est. Cumque ira duplici mulieres duæ
arderent, conspiratione facta, obtrectatio-
neque contumelię coniuncta cœnam Philo-
melæ nuptiis longè detestabiliorem fece-
runt. Filium enim patri apposuerunt: cuius
ante iram Progne mater fuerat: sed tunc
partus molestiam obliuioni tradiderat: ita
obtrectationis furor vteri doloribus longè
potentior est. quāquam autem hoc illis mo-
lestum erat, tamen cum eum, qui maritalis
tori leges violauerat, vlcisci se viderent, hu-
iusmodi molestiam cum vindictæ voluptate
com-

compensant. Posteaquam Tereus furiali mē-
sæ accumbens epulatus est, mulieres in lan-
ce nati reliquias ridentes pariter ac trepi-
dantes protulerunt. ex quibus natum à se
absumptum intelligens, lachrymas profu-
dit. dein furore percitus, educto gladio in v-
tranq; irruit. at illas in aues repētē mutatas
aer suscepit: quibus cum Tereus quoq; sub-
latus est. Facti autem illius imaginem omnes
seruant. Luscinia enim fugit adhuc, vvpupa
verò insequitur, vt postmutationem odium
quoque seruatum videatur. Atque hoc qui-
dem pacto tūc insidias vitauimus, nihil quic-
quam lucrati, præterquam quòd in eas illo
die non incidimus. Affuit enim postridie
mane Chærea. nosque verecundia permoti
recusare amplius ausi non sumus. Quam ob
rem conscensa naui ad Pharum deuenimus,
vno excepto Menelao, qui, cum se non ad-
modum ex sententia valere diceret, domi
remansit. Chærea igitur nos primum in
Turrim duxit: substructionemque imam, mi-
ram illam quidem, & quodammodo incre-
dibilem ostendit. Mons erat medio in ma-
ri situs, nebulas penè contingens: cuius
sub radicibus aqua conspiciebatur, ita vt
suspensæ mari imminere viderentur. in tur-
ri summo in monte ædificata ignis elucet,
qui quasi gubernator alius nauigantes noctu
dirigat.

noctū dirigat. Hæc cum vidissemus, in domum, quæ in extrema insulæ parte ad mare posita erat, introducti fuimus: vix quæ aduersperaerat, cum Chærea ventrē purgare sibi opus esse causatus exiuit. atq; haud ita multo post, clamor quidam improuisus ante fores auditus est, repenteque viri multi, ac magni districtis gladiis irrumpentes, in puellam vnâ omnes impetum fecerunt. Ipse autem Leucippen meam abduci videns, animoque iniquissimo id ferens, medios in gladios me conieci, atque in femore vulnus accepi graue adeò, vt curuato poplite ceciderim, sanguine totus conspersus, illique interea puella nauiculæ imposita impunè abierunt. Cæterum clamore, concursuque facto, vt in piratarum aduentu fieri consuevit, insulæ præfectus accurrit. Erat is mihi, quòd ipso imperatore stipendia meruissem, non ignotus. Ostendi itaque vulnus, prædonesque vt insequeretur, obtestatus sum. ille nauigium ex iis quæ multa in ciuitatis portu stationem habebant, conscendens, cum ea, quæ tum fortè aderat, manu fugientes insecutus est. Quin ipse quoque ita vt eram obligato vulnere in nauem deferri me iussi. Piratæ simul atque nos appropinquantes iam, ac ad pugnandum paratos conspexere, puellam manibus ad tergum euinctis in prora

piora statuerunt, vnusque ex eis magna voce clamans: EN PRAEMIA, QVAE PETITIS, miseræ illi caput abscidit: eo-que in naui occultato, cadaueris reliquum in mare deiecit. Quod conspiciatus ipse, neque lachrymis, neque clamori peperci: immo post illud in mare præcipitem me dare volui. Verum cum me, qui aderant, continuissent, naue in vt inhiherent, eorumque aliquis in mare desiliret, rogavi, si quo pacto puellæ corpus humanum recipere possent. atque præfectus paruit, remigesque inhi- bere iussit. Tum nautarum duo è naue de- lapsi, collectum retulerunt cadauer. Piratæ interea validius multo fugæ incumbabant: quibus cum rursus appropinquauissemus, aliam illi ratem conspicati, agnitisque qui ea vehabantur (erant autem purpuræ col- lectores piraticam facientes) ab iis auxili- um implorarunt. Quam ob rem præfe- ctus duas iam naues conuenisse videns, ex- timuit, puppimque conuerti iussit: quan- do quidem illi fuga repressa iam nos ad pug- nam prouocabant. Postea quàm ad litus reuerfi, & è nauigio egressi sumus, ego mor- tuæ truncum amplexus, ita miserè lamenta- ri cœpi: Nunc quidem certè mihi vnā atq; alteram Leucippe mortem obiisti, terra scili- cet atq; mari diuisam: quāquam enim hæc

corporis tui reliquias habeo, te tamē amisi: neque enim quæ tui pars terræ tradita est, ei par est quam retinuit mare. nam minor tui pars sub maioris imagine mihi relicta est, contrā verò sub minoris, integram te mare possidet. sed quoniam os mihi tuum suauari fortuna eripuit, quod certe licet, iugulum exosculabor. Hæc mecum quæstus, cadauer sepulturæ mandavi, deinde Alexandriam reuersus sum: vbi curatione vulneri licet inuitē adhibita, summo in cruciatu, Menelao me consolante, vitam egi. tandem transactis mihi mensibus sex doloris magnitudo dimiui cœpit. Mœroris enim medicina tempus est, animique vulnera emollit (sol quippe hilaritatis plenus est) vt ægrimonia tametsi modum superat, non tamen, nisi quatenus mens æstuat, feruet: ac si temporis amœnitatē delineatur, refrigescit. Cæterum cum me ad forum aliquando conferrem, superueniens mihi à tergo quidam repētē manu cōprehensum ad se conuertit, tacitēque amplexus & dissuauiatuſ est. Ego quis ille esset, initio non cognoui, sed obstupefactus oscula & salutationes, non aliter quidem, quàm si scopus aliquis essem, ad quem eæ dirigerentur excepi. ac nō multo pōst eius faciem contemplatus, & præ gaudio vocē tollens (erat enim Clinia) hominē complector, parēsque

paresque amplexus reddo: ac mecum vnâ domum perduco. Vbi ille mihi quo pacto naufragio ereptus fuerat, Ego illi contrâquæ Leucippe acciderant, singula commemorauî. Atque ita quidem ille fracta, inquit naui, ad alterum protenus cornu me contulî: extremitatemque illius viris iam plenâ iniectis manibus vix apprehendens, suspensus detineri conabar Nobis autem aliquantisper vndarum vi agitatis fluctus ab altera parte lignum, cui hærebam, scopulo aquis contecto illisit: illi sum aquæ impetus iterum machinæ instar, reiecit, meque perinde ac funda iactatum excussit. quamobrem diei reliquum natando, spe omni salutis penitus amissa, transegi. tandem fessus, fortunæque arbitrio totum me permittens, nauem quandam ad me venientem conspexi. ad illamque quatenus concessum erat, manum tendens auxilium nutu rogauî. Qui in ea erant, siue quod vicem meam dolerent, siue quod ita uentis agerentur, ad me proram direxerunt: eorumque vnus rudentem nane interim præterlabente, demisit. quem cum apprehendissem, illi ex ipsis me mortis faucibus eripuerunt. porro naus illa Sidonem ferebatur, ac nonnulli, quibus notus eram, mihi curationē adhibuerūt. Biduū autē nauigantes ad urbem aduecti sumus. ibi tū ego Sidonios,

nios, qui ea naui vehebantur, Xenedamā sci-
licet mercatorem. eiusque socerum Theo-
philum, rogavi, ne Tyriorum alicui, si quem
forté obuiam habuissent, naufragio liberatū
me nūciarent, vt ne me tecum iter suscepisse
intelligerent. fieri enim posse putabam, vt e-
os latērem, si quidem hoc illi clām haberent,
præsertim quod quinque tantum dies efflux-
issent, quibus nusquam apparueram. Nam &
domesticis meis (vt scis) rogantibus me rus-
iturum, decemque integros dies abfuturum
esse responderam. atque hanc apud omnes
famā de me inualuisse comperi. Sed & pater
tuus non, nisi biduo post, é Palæstina rediit,
missasque, à Leucippes patre literas inuenit:
altera à discessu nostro die allatas, per quas
ille tibi filiam spondebat. quibus lectis, ac fu-
ga nostra cognita, vehementer animo com-
motus est, tum quod te promissū per episto-
lam lucrum amittere videret, tum quod tam
breueum in locum res à fortuna deductæ
essent, quorum nihil euenisset, si litetæ citius
allatæ fuissent. Quin etiam puellæ matrem
vt rem dissimularet, obtestatus est: futurum
existimans, vt vos forté inuenirent. neque
vero censebat è re esse, vt infortunium hu-
iusmodi Sostrato innotesceret, illud sibi per-
suasum habens, vos, quoquo tandem abiis-
setis, futuras inter vos nuptias intellecturos
redituros.

que fugæ causam non amplius palam face-
re verites. nunc ille quam diligentissime in
id incumbit, ut quoniam profugeritis, scire
possit. Nam etiam superioribus proximis di-
ebus ex Aegypto reuersus est Tyrius Dio-
phantes, teque hic vidisse patri tuo signifi-
cavit. quam rem ego simulatque intellexi,
nulla planè interiecta mora huc ad nauigavi:
diesque hic octauus est, ex quo te quarens
urbem istam perlustro. quam obrem de patre
tuo iam iam affuturo, quid agas, etiam atque
etiam vide. Quæ cum Clinia dixisset, nihil a-
liud quam fortunæ inconstantiam desseui,
Memiserum, inquit, hoc ne tempore So-
stratus Leucippen mihi spondet? nunc ne mi-
hi medio ex bello vxor datur? næ ille dierum
rationem diligenter subduxit: qui non nisi
post abitum nostrum nuptias fieri voluit. ô
felicitates intempestiuas, ô me ante vnum
illum diem beatum: nunc Leucippen mor-
tuam spondent: nunc cum mihi lugendum
est, Hymenæum canere parant. Hei mihi,
qualem fortuna sponsam præbet cuius ne
mortuæ quidem integrum cadauer mihi cō-
cessum fuit. Tum Clinia, Minimé, inquit,
nunc est conquerendi tempus: consideran-
dum potius, præstat ne in patriam redire, an
patrem hic opperiri. Neutrum, inquam, pla-
cet. Nam qua facie illū intuear, cuius dome-
tam

tam turpiter fugi? cuiusque fratris depositū
 abiuravi? mihi certe aliud nihil superest, nisi
 ut hinc prius abeam, quàm ille adsit. hæc
 dum inter nos pertractarentur, Menelaus
 & Satyrus ad nos ingressi sunt: Satyrusque
 simulac ambo Cliniam amplexi, & de tota
 re á nobis certiores facti fuerunt, ad me cō-
 versus, Haud contemnenda, Hercule, inquit,
 occasio nunc tibi sese offert: qua res tuas in-
 tuto facile collo ces, animique tui amore de-
 flagrantis, vnā miserearis: nec veró clam te
 Clinia id habendum est. Permagnam huic
 felicitatem Venus ostendit: sed quàm ipse
 nihili faciendum putet: atque adeó ut scias
 mulierem Ephesiam eius amore flagrantem
 ad insaniam vsque compulit, forma bona sa-
 nè, & quam, cum videas, deæ alicui similem
 iudices, Meliten eam vocant, diuitiis affluen-
 tem, atque ætate nondum satis matura. Quæ
 cum virum iam pridem naufragio amiserit,
 hunc sibi dominum, non enim maritum di-
 cam, præoptat, eique se, & fortunas omnes
 suas dedit. Quid, quod eius, etiam causa
 duos hic menses consumpsit hominem,
 ut sese sequeretur, obtestans? hic vero eam
 despicit. neque id quamobrem faciat sciri
 potest, nisi forté Leucippen sibi à mortuis
 excitatum iri sperat. Tum Clinia, Recte
 inquit, Satyrus loqui mihi videtur.

Quid

Quid enim cunctatione opus sit, ubi pulchritudo, diuitiæ, amor tibi sese offerant? ex quibus ad voluptates perfruendas, ad usus vitæ necessarios, atque ad existimationem tibi parandam, abundè omnia suppetant. illud autem in postremis reputandum non est, superbos Diis inuisos esse. Ego Satyro fidem habendam censeo, réque deorum voluntati, ut permittas, suadeo. Tum ego suspirans, Agedum, inquam, duc me quò lubet, siquidem ita Cliniae quoque videtur, tantum ne muliercula hæc molesta mihi sit, rem antè perfici postulans, quàm Ephesum perueniremus. iuraui enim nemini me vnquam hic mei copiam facturum, ubi Leucippen amisi. Quibus auditis, Satyrus éuestigio ad Melitem euangelia ferens cucurrit: atque haud ita multo pòst reuersus ea re cognita præ nimia voluptate exanimatam penè concidisse retulit: meque ad illam eo ipso die cœnatum ire oportere, ut nuptiarum initium faceremus. Itaque viam ingressus, ad mulierem me contuli: quæ simul ac me conspexit, obuiam progressa, complexu, innumerisque dissuauiationibus accepit. Nec erat sanè illa non formosa. Nam & aspectus miram quandam, ac propemodum Veneri conuenientem præ se ferebat dignitatem: & color in vultu

vultu is erat, ut non quidem fucō illitum, sed sanguine ac lacte diffusum dicerēs. capillus ipse densus, auroque non absimilis pendeat: itaque non insuauiter illam contemplari mihi videbar. interea mēsis splendidissimis exstructis, cœnaturi accubuimus. Melite vero tametsi ex iis quæ apposita fuerant, nonnunquam sibi aliquid assumeret, tamen nihil prorsus comedebat: sed me vnū tantum modo intentis oculis obseruabat. **AMANTIBVS** enim nihil æquē suaue est atque amatam rem intueri. animam enim totam occupans amor ipsis etiam alimentis aditum obstruit. voluptas autem, quæ in videndo percipitur, per oculos illapsa menti insidet, rei quæ visæ imaginem secum raptam animi speculo continenter imprimit, atque affingit: pulchritudinisque fluxio ipsa per occultos radios in amantis pectus dimanans, amata rei formam insculpit. Illud igitur cum animaduertissem, Quid causæ, inquam, est, quamobrem te nihil eorum quæ inpetasti, edetem cerno? nā tu pictis conuiuis mihi similis videris. Tum illa, Quod nā mihi lautius, inquit, obsonium, quod vinum preciosius tuo esse aspectu posse putas? protinusque his dictis me iam non sine voluptate oscula admittente dissuauitata est. dein recedens, Tu meum, inquit, oblectamentum

es. actum quidem hoc modo res habuit. postea vero quam nox adventavit, mulier secum nocte illa retinere conata est. Sed cum eadem ferè, quæ Satyro dixeram, repetendo assentiri nollem, quâquam agrè, ac difficiliter, dimissus sum tamen. ac ea lege, ut postridie in Isidis conveniremus ibique teste Dea tota de re, inter nos quid futurum esset, cōstabiliremus, affuimus itaque Menelao etiā Cliniaque me comitantibus: iuravimusque ego quidem, per quam sanctè me illam amaturum: illa vero, me sibi conjugem asciturā, rerumque lvarum omnium dominum habituram. quæ quidem ita inter nos firmata sunt, ut non antè promissa fierent, quàm Ephelum applicuisssemus. illic enim yti antea testatus fueram, Meliten Leucippæ cedere volebam. Deinceps mensæ exquisitissimis ex cibis cumulata accumbētes cœnavimus: cœnæque illi nuptiale nihil, nisi nomen, fuit: nam reliqua in aliud tempus deferre pacti eramus. Porro autem mihi nunc etiam risu dignum nescio quid à Melite inter cœnandum dictum fuisse, in mentem venit. Nam simul ac nuptiis, qui aderant, bene precati sunt, Melite clam mihi annuens, Ego inquit, novi quiddam sola passa sum. Ut enim iis quorum cadauera humanda nusquam reperiuntur, inanes tumuli extrui solent: sic inanes

anes mihi nuptias paratas esse animadu-
erto: atque hoc quidem pacto mulier, callide
iocabatur. postridie vento secundo inuita ti
Alexandria soluiimus: Menelausque ad littus
nos usque secutus, & data acceptaque salute
prosperam nobis navigationem precatus,
discessit, adolescens probus sane, ac penè
diuinus: qui, cum lachrymarum plenus rece-
deret, nobis omnibus pariter lachrymas ex-
cussit. Clinia me deferere indignum ratus, E-
phesum vnà mecum proficisci voluit, vt ibi
tantisper moraretur, dum res meas in tuto
prospiceret. Sed cum iam prospero cursu
nauis nostra ferretur, noxq; appropinqua-
set, ac vix cubiculū, quod vtrique nostrū
commune in naui adornatum fuerat, dormi-
tum intrauissemus, Melite me complexa sua-
uiari, nuptiasque repetere cœpit, Nunc
quidem certè, inquiens, extra Leucippes fi-
ne egressi sumus: ac pactos iam terminos
tenemus: hæc præstituta dies est. Quid nunc
donec Ephesum peruenimus, differre opor-
tet? an nescis dubios maris euentus, infidas-
que nemorum mutationes esse? vror, mihi
crede Clitophon, vror: atque utinam ardoris
magnitudinem palam facere liceret: utinam
ea in me, quæ in amoris igne, vis esset, vt con-
plexuum meorum contactu flammam in te
immittere valerem. Sed meus hic ignis di-
uersam

uersam quandam ab aliis vim sortitus est.
Nam cum inter amantium complexus vehe-
mentissimè alii feruere soleant, meus hic no-
bis mutuo in complexu iacentibus parcit,
ô ignem arcanum, ô ignem in abdito relu-
centem, ô ignem suas ipsius leges transgredi
nolentem. at nos ô charissime Clitophon,
cur non tandem Veneris sacris initiamur?
Tum ego, Ne me, inquam, mortuorum iusta
interuertere adigas: neque enim miseræ il-
lius puellæ fines præteruectos nos esse di-
cendum est, nisi cum alias tenuerimus ter-
ras, annon eam in mari vitam reliquisse au-
diuisti? Leucippes sepulchrum est maris am-
plitudo hæc, perquam ferimur. Quid verò
scis? annon fieri putas, vt circum nauim hanc
simulachrum illius erret? ANIMAS enim
eorum, qui in aquis pereunt, non omnino
quidem ad infera descendere, sed propter
aquas circumferri aiunt. Ac fortasse nobis
hic complicatis imminebit. Cæterum ido-
neusne tibi ad nuptias conficiendas locus
hic videtur? rectène tu illas inter fluctus,
marisque iactationes fieri arbitraris? an tu
ab instabili nuptias nostras toro auspicari
nos debere censes? Tum Melite, Scitè meca-
stor, inquit, argutaris: veruntamen locum
ego quemlibet pro thalamo amantibus esse
arbitror. Amori enim Deo nullus præclu-

lus locus est. quinetiam arcanis eius famili-
arissimam sedem esse mare accepimus. quid
quod maris Venus est filia, vt nō ingratam
nuptiarum deo rem facturos nos existimem,
si matri eius hoc honoris habuerimus, vt quæ
ad perficiendas nuptias restant, hic consum-
memus. nam & iugum, & quæ circum anten-
nam posita vincula sunt, nuptiarum præ-
sentia mihi omnino signa videntur esse. an-
non optimum ô here auspiciū putandum
est, sub iugo thalamum inire, rudentibus in-
ter se colligatis, maloque iuxta erecto? ar-
gumento est id quidem nuptias à fortuna
nostras gubernari. Ecce autem & Neptu-
nus (is Amphitritem in mari vxorem duxit)
& Nereidum chori nos comitabuntur, ip-
sæque ventorum tam suauiter circa ruden-
tes obstrepentium murmura hymenæum ca-
nere mihi videntur. Annon tu quoque
velum istud, quasi prægnantem vterum, in-
tumescere cernis? quod ego sanè boni o-
minis loco mihi duco, hinc futurum con-
iectans vt iam iam pater futurus sis. Itaque
cum illam ad id tam propensam viderem,
Philosophemur, inquam, ô mulier, tantisper
dum teriam attingamus. illud autem tibi
ego per mare ipsum, & per navigationis hu-
ius euentum iuro, non alio me, quàm te, de-
siderio teneri: sed sunt suæ ipsius maris le-
ges:

ges: de nautis enim persæpe audiui, naues à
venereis congressibus puras esse oportere,
siue quòd sacræ sint, siue quòd minimè de-
ceat inter ea quæ mari semper impendent
pericula quenquam lasciuus oblectari. ne
igitur mari maculam hanc inuramus, neu
nuptiis terrorem immisceamus, aut, quo mi-
nus harum nobis solidum gaudium sit, nos
met in causa simus. Quæ cum dixissem, oscu-
lis identidem subblandiens, mulierem in
meam sententiam pertraxi, atque ita quod
noctis reliquū erat, somno dedimus. Quinto
autem post, quā discesseramus, die Ephesum
naui appulimus: vbi Melites domum am-
plam, & earum quæ illa in vrbe essent, facile
primam, seruorum præterea numerum non
exiguum, aliam postremò supellectilem sanè
quàm lautissimam cōperi. Mulier interea dū
cœnæ, quam splendidissimam imperauerat,
tempus aduentaret, vnà secum me rus ab vr-
be nō amplius passus D. distās pergere volu-
it. quo simul ac curru vecti sumus, arborūq;
in quincuncem directarum ordines peram-
bulare cæpimus: è vestigio, mulier quædam
grauioribus catenis vinctā, ligonem gestans,
capillo detonso, corpore squalido, amictu
lacero atque discincto ad genua nobis pro-
strata, Miserere, inquit, mei ô hera, mu-
lieris mulier, & liberæ quidem olim, vt verè

affirmare possum, seruae autem nunc, sicuti fortunae visum est. Vocemque hic repressit. Tum Melite, Surge, inquit, mulier, & quae sis, & cuias, quisue has tibi catenas iniecit, eloquere. aspectus enim tuus, etiamsi fortuna premaris, nobilitatem tuam praedicat. Tum illa, Familiae, inquit, tuae procurator, quod impuris eius cupiditatibus obtemperare nolui. genere Thessala sum, Lacrae mihi est nomen. hanc ego tibi fortunam meam supplex commendo. tu ex iis me miseris quibus oppressam vides, eripe, fidemque mihi tantisper habe, dum tibi sestertium nummum duo millia, tanti enim me à piratis Sosthenes emit, dissoluam. quae mihi crede, quam ocyssimè representabo. Sin minus, tibi servire pergam. Ceterum quam me ille foedè excruciatam habuerit, vide: protinusque ducta veste terga ostendit miserum in modum conscribilata. Quae cum audiuissemus, ego quidem stupore oppressus sum, Leucippus enim similitudinem quandam habere mihi visa est. Melite verò, Bono, inquit animo esto. ab iis enim malis te liberabo, donumque gratis remittam. mox Sosthenem vocari, eamque è vinculis eximi iussit. Sanè autem perterritus Sosthenes affuit statim: cui Melite quando, inquit, scelestum caput è vilioribus etiam famulis nostris aliquem
tam

tam immaniter à nobis acceptum vidisti? sed
quanam hæc sit, age fallaciis omissis, effare
actutum. Nihil aliud hercule, inquit ille, ò
hera scio, præterquam quod mercator (Cal-
listhenes ei nomen erat) eam mihi vendidit,
à piratis emptam affirmans, esse autem libe-
ram, Lacænamque appellari aiebat. Melite
hominem ab administratione, cui præerat,
abdicauit, mulierem ancillis commendauit.
lotamque, ac munda palla indutam in vr-
bem duci iussit. Deinceps nonnullis ad a-
grorum rationem pertinentibus, quorum
gratia illò se contulerat, imperatis, pileto
ad urbem reuersi sumus, cœnaturique accu-
buimus. Ibi cum Satyrus, vultu nescio quid
serium admodum subindicante clam mihi,
ut exurgerem, significauit. Quam ob rem
purgandæ alui gratia secedere me simulans,
exiui. Satyrusq; nullis omnino prolatis ver-
bis, epistolam mihi reddidit: qua resignata,
protinus, antequam legere inciperem, ani-
mo consternatus sum: Leucippes enimerant
manu exarata hoc exemplo literæ.

LEVCIPPE CLITOPHONTI

hero S.

*Iterum te à me appellari non est sanè quòd ad-
mirere: quo enim alio te nomine vocem, qui hera*

*mea maritus factus sis ? quanquam autem quae-
 cunque tua causa pertuli , minimè ignoras , com-
 monefaciendum te tamen in praesentia pernecessa-
 riam duxi . tua causa matrem reliqui , errationem-
 que mihi elegi . tua causa naufragium feci , mox-
 que in piratarum manus deveni . tua causa hostia
 & expiatio facta sum , aliamque iterum mortem
 oppeti . tua causa venini , ferreisque catenis fui
 constricta , ligonem gestavi , terram effodi , vapula-
 vi : ut tu scilicet alterius mulieris coniunx , ego al-
 terius viri uxor essem ? at hoc dii prohibeant . Ego
 quidem certè hasce omnes arumnas forti animo
 sustinui . tu verò illaesus , verberumque immunis ,
 novis te nuptiis oblectas . Verùm si mihi ullam pro-
 priis incommodis , quae tua causa pertuli , gratiam ha-
 bendam censes , uxorem tuam obtestare , ut me , si-
 cuti pollicita est , missam faciat , eique drachmarum
 duo milia , quae pro me Sostrhenes exolvit , sponte : ac
 quoniam Byzantio non longè absumus , curati-
 ram me quamprimum , in te recipe . aut si fidem
 mihi non habes , omnium tua causa perpefforum
 gratiam hac ipsa re à te mihi abundè relatum esse
 arbitrare . Vale , harumque tibi nuptiarum fe-
 licitatem diuturnam habe . ipsa tibi hac virgo ad-
 huc scribo .*

Hæc cum legerem , varias in partes ani-
 mo distrahebar : amore incendebar , expal-
 lescebam , mirabar interdum , interdum fi-
 dem

dem literis nullam habebam: ita metu gaudioque conflictabar. tandem Satyro inquam, Mihine hanc ab inferis epistolam reddis? aut quid sibi hæc volunt? renixitne iterum Leucippe? Maximè, inquit Satyrus: atque illa est, quam in agro ruri vidisti, sed eam sola adeo capillorum commutavit abscissio, vix ut à quoquam dignosci queat. Quid tu igitur tot mihi bonorum, inquam ego, auctor meas tantum nunc aures oblectas, neque ob oculos felicitatem meam ponis? Tace sis, inquit Satyrus: remque dissimula, ne prius nos omnes perdas, quàm de tota re securius aliquod à nobis consilium ineatur. Mulierem hanc vides civitatis huius primariam, tuique amore insanientem: nos autem media intra retia, omni ope destitutos versari. Nequeo, inquam ego: totum enim per venas voluptas in corpus diffunditur. quid, quod etiam mecum per literas expostulat? lectaque iterum epistola hunc ferè in modum absenti illi, quasi adesset, singularim respondi. iusta loqueris iucundissima Leucippe: verum tu quidem causa mea, quæ scribis, omnia pertulisti: verè ipse tibi malorum omnium auctor fui. cumque ad eam literarum partem, quæ contumelias & verbera à Sophthene inflictæ continebat, ita collachrymaui, ut si is interfuissem. Cogitatio enim mē-

tis aciem ad ea quæ literis significatur, conuertens, quæ leguntur animo repræsentat, non aliter quàm si res oculis essent subiectæ. Illa verò quibus mihi nuptias obiiciebat, rubore me perfuderunt ita, vt si manifesto in adulterio deprehensus fuisset, adeò me literarum etiam ipsarum verecundia commouerat. ac tum ad Satyrum conuersus, Hei mihi, qua excusatione, inquam, Satyre vtar? manifestò nunc quidem certè tenemur. Leucippe nos cognouit: atque vtinam ne odio etiam prosequi ceperit. Sed iam quomodo incolumis euaserit, aut cuius esset cadaver illud, quod à nobis sepultura affectum fuit, peruelim scire. tum Satyrus, Puellam rem tibi omnem, inquit, per ocium explicabit. nunc te rescribere, illamque placare opus est. ego enim hanc te contra quam tibi in animo erat, duxisse iureiurando affirmavi. etiam ne igitur, inquam, me illam duxisse narraſti? recta tu quidē perdidisti me: nuptiarū enim ciuitas vniuersa adhuc ignara est. Quin nimo Deum Herculem, meamq; præsentem fortunā testor, nullas mihi dum factas esse nuptias. Tū Satyrus, Ludis me, inquit, bone vir, quasi simul cum ea cubare te manifestum non sit. Atqui fide maiora, inquam, loqui me intelligo: sed hætenus tamē ex scētētia sua mei nōdum Melite potita est. Verum quid scriptu-

rus

rus sim, doce. hic enim euentus me vehementer commouit, atque adeò, vt quid agam prorsus ignorem. Ego te, inquit Satyrus, nō sum sapientior. tu modo initium scribendi fac: amor cætera dictabit. id autem vt quā primum fiat, etiam atque etiam cura. Tum ego literas conscripsi hoc exemplo.

CLITOPHON LEVCIPPAE S.

Hera men Leucippe falae. Me quidem una eadem res beatum ac miserum efficit: presens enim praesentem te, sed tamen ex literis quasi absentem cerno. Ceterum si rebus iis omissis, omnium veritatem inspicere volueris, nullo interim de me facto praedicto, virginitatem profectō meam, si qua virorum est virginitas, exemplum tua secutam esse intelliges. Si autem indicta me causa odisse tam capisti, sententiam ut mutes, maximopere te rogo. Pokiecor enim (ita me dii tui seruatores ament) futurum, vt iam iam me nulla in culpa esse haud dubie cognoscas. Vale, teque mihi vt propitiam esse intelligam, cura.

Conscriptis, obsignatisque literis Satyro perferendas eas trado: atque vt ne quicquā contra ac deceat, de me loquatur obtestor. Voluptatis deinde ac mæroris plenus cœnatum reuertor, veniebat enim mihi in mentem

tem non permissuram Meliten, ut ea nocte abirem, propterea quod nuptiæ inter nos haud dum perfectæ fuerant, neque tum fieri poterat ut ipse Leucippe adinuenta, mulierem aliam vel intuerer. quam obrem vultu ita componere conatus sum, ut me animo commutato esse iudicaret. verum cum id à me frustra tentaretur, ingressus frigore cohorrere me simulavi, Melite temet si intelligeret à me causam quæri, quam obrem promissa non facerem convincere me tamē palam nequibat. Incoenatus itaque ut cubitum irem, surrexi: mulierq; iisdem vestigiis media in cœna mensa relicta, me consecuta est. ipse cubiculum ingressus, morbum etiam in inualuisse præ me ferebam: illa me obtestans. Quam, inquit, ob causam id agis? quē spernendi finem facturus es? nos quidem certē maritimis ē fluctibus euasimus, atque Ephesum qui nuptiis constitutus est locus, peruenimus. ecquem adhuc diem expectamus? quandiu eorum, qui aliquo in sacrario cubāt, morem imitabimur? Largam tu quidem aquæ mihi copiam offers: verum, ne hauriam, vetas. Tantone tempore ut propter fluuium sedeam: sitimq; explere non possim? Næ ego Tantalimensæ haud dissimilem torum sortita sum. Quæ cum dixisset, flens meum in pectus miserandum in modum caput dimisit,

fit, atque adeo, ut ipse quoque vehementer conturbatus sim: neque quid facerem scire, quoniam iuste conqueri mihi videbatur. attamen ita respondi: patrios equidem deos testor, o charissima Melite, me id enixè agere, tuæ ut morem geram voluntati: sed quid me male habeat, nescio. repete enim in morbum incidi. scis autem tu incommoda valetudine operam Veneri frustra dari, atque inter loquendum manantes lachrymis oculos eius detergi, grauiissimumque iusiurandum iuravi, non multo post, quæ voluisset, me facturum esse. Hoc pacto incensum mulieris animum, quanquam non sine multo labore, placui. Postera die Melite accersitis iis, quibus Leucippen commendauerat, ancillis, eius ne opera rectè vterentur, interrogauit: à quibus cum responsū accepisset, ab ea nihil eorū quæ oporteret, prætermisū fuisse, illā ad se duci iussit. Quæ postea quā affuit, Quanta erga te, inquit, humanitate vasa sim, tibi commemorare, scienti præsertim superuacaneū puto. tantum à te peto, ut iis in rebus, quas in tuā potestate sitas esse non ignoro, parem mihi gratiam referas. Audio Theffalas vestras, quos ament, ita cantionibus, veneficiisque percellere, ut ad aliā mulierē nullo animū pacto adiicere queāt, quinimo sui desiderio ita inflāmare, ut illas omnia sibi esse arbitrentur.

bitrentut. hac in re mihi à te, siquidē The-
sala es, opem ferrivelim. Adolescens, quem
heri mecum gradientem vidisti, maritum ais
tuum? inquit tum callida Leucippe. Sic enim
de familiari quodam dedicerat: Quem mari-
tum? inquit Melite. mihi quidem certē ni-
hil amplius cum illo rei est, quā cū lapide a-
liquo: sed mihi Leucippe quædam mortua
præponitur (hoc enim nomine illam vocat)
cuius neque edens, neque bibens, neque ve-
rò etiam dormiens obliuisci potest: sed ne-
que huius vnquā fecit, quæ ego Alexandria
illius causa menses /// morata sum, rogans,
obtestans, pollicens, nihil preterea rerum,
quibus allici posset prætermittens: sed tan-
quam ferrum, stipesue, aut huiusmodi quid-
dam aliud sensu carens, preces meas non
curat: vixque temporì paret, id vnum propè
concedens, vt videndo tantum se fruar. Te-
stor autem Venerem ipsam, noctes me
quinque cum eo cubuisse, surrexisse que non
aliter quàm si cum eunueho aliquo iacuissē:
vt statuam diligere me videar, cui non nisi
oculis, amato frui datum sit. Itaque quod tu
heri mecum egisti, te mulierem mulier rogo,
vt aliquid mihi contra superbum istum aux-
ilium feras: quo iam pene fugientem mihi
animam reddas. His cognitis, Leucippe in-
credibilem voluptatem cepit, Quod Meli-
iten

ten à me spe sua frustratam cognouisset:
herbasque se conquirituram, dum modò
quærendi sibi potestas fieret, inquiring, rus
profecta est. negare autem noluisse credide-
rim, quod fidem sibi à Melite habitum non
iri existimaret. hac spe sibi ostentata, Milite
anum icuram remisit. iucundarum enim rerū
expectatio, nedum præsentia voluptatem af-
fert. At vero ego horum omnium ignarus a-
nimi pendebam: cogitabamque qua ratio-
ne futura etiam nocte Meliten frustrari, ac
Leucippen conuenire possem. nec enim mi-
hi aliam ob causam elaborare videbatur, vt
rus se cōferret, vesperique reuerteretur. In-
terea dum in Leucippes abitum currus a-
dornaretur, vixque cœnaturi ipsi æcubuisse-
mus, tumultus ingens, concursusque repē-
tinus iuxta ædium partem illam, in qua viri
degebant, exauditus est: è vestigioque ser-
uorum vnus præ cursus festinatione spiritum
ægrè ducens, introiuit, Thersandrumque vi-
uere atque adesse nunciauit. erat is Melites-
coniux, quem naufragio periisse putabant.
Atque hæc à nonnullis illius domesticis, qui
cum eo nauigauerant, fracta nani semoris, e-
umque diem obiisse arbitrantibus fama di-
manauerat. Vix autem seruus ea locutus fu-
erat, cum Thersander illum subsequutus, ca-
naculum subitò intrauit: accelerabat enim

ut me, de quo sub ipsum statim aduentum
suum omnia cognouerat, deprehenderet.
Melite quâquam repētino casu turbata est,
maritū tamē āplecti voluit. sed eā ille magna
vi repulit, in meque oculos cōuertens, Hic
ne, inquit, adulter est protinusque facto in
me impetu, iracundia exardens, plagam
maxillæ intulit: mox capillis abreptum, at-
que ad terram proiectum totum verberi-
bus confecit. ego, quasi secluis sacris inter-
essem, non modo quis esset, aut quamobrē
mecaderet, non rogavi, sed ne verbū qui-
dem proferre ausus sum. verum id quod res
erat mecum reputans, & si maximē contra-
niti poteram, tamē id facere veritus fui, tã-
dem cum ille verberando, ego ratiocinando
fessi essemus, surgens: Quis tu, inquam es?
cur me tam contumeliolē cedis? at ille,
propterea, quod vocē misissem, iratior mul-
to factus, manus iterum mihi iniecit, vincu-
laque & compedes poposcit: quibus con-
strictum me in cubiculum quoddam conie-
cit: interea factum est, vt Leucippes episto-
la, quam fortē tunicæ adalligatum mecum
gestabam, imprudenti mihi exciderit, eaq;
Melite clam suscepit, verita ne qua ex su-
is esset ad me litteris: sed non multo post,
cū sola esset, tota de re, Leucippes nomine
inuento, certior facta, prorsus exanimata est.

nō tamē eā esse credidit, quāquā ruri com-
pereramus: propterea quod sublatam e vi-
uis fuisse non semel audiuerat. Tandem ve-
ro tota epistola perlecta, veritateq; iam clari-
us cognita, cum verecundia atque ira, tum
amore atq; obrectatione oppressa, varias in
partes distrahi cœpit. Nam & maritum vere-
batur, & literis non poterat non irasci, sed
iræ alioqui apponebatur amor, qui obtre-
ctatione auxilium sibi afferente victor tādē
euasit. Quamobrem cum advesperascet, ac
primo illo ab impetu ad familiarem quēdā
suum Therlander se cōtulisset: Melite homi-
nem, cui mei custodia credita fuerat, allocu-
ta, ad me, clam aliis servis, ē quorū nume-
ro duos ante cubiculi fores collocauerat, in-
gressa est: quē humi proiectū cum offēdisset,
propius accedens, eodē omnia momēto pro-
ferre volebat, ipso nihilominus vultu quæ-
cunq; dictura erat, præ se ferēte. igitur ō me
inquit, infelicē, meamq; in perniciē te pri-
mum cōspicatum, quæ quod assequi nō pos-
sim, tantopere appetā: ō penitus demētem,
quæ mei contemptorem amore prosequar:
quæ dolorib. excruciatā excrucianti mise-
ricordiam tribuā, totq; mihi contumeliarū
auctorem desistere amare non possim. ō viri
& mulieris par aduersus me cōspirās: quorū
alter ludibrio me iā diu habet, altera herbas

con-

conquisitum abiit. me ne igitur ab infēssimis hostibus opem quærere, hæcenus non intellexisse? hæc locuta Melite, Leucippes literas in me proiecit. Quibus agnitis, cohorrui statim vultumque, tanquam magni alicuius flagitii reus, deieci. Illa vero amplius etiam flere ac conqueri perrexit: Heu me tot malis afflictam. tua ego causa maritū amisi, nec tamen te frui posthac mihi licebit quinimo aspectu etiam tuo, quo vno tantū à te dignata sum, brevi mihi carendum esse intelligo. Atque ad hæc mala illud etiam accedit. tua enim causa me coniux odio prosequitur, atque adulterii ream facit: & eius quidem, ex quo fructus ac voluptatis nihil, infamiz autem plurimum ad me redundauit. Sanè aliz mulieres ex turpitudine voluptatem consequuntur: at miseræ mihi sola sine voluptate turpitudine parta est. ô infidum, ô barbarum, ô piratis inmaniolem Clitophontem, te ne mulierem tam impotenti tui amore deflagrantem, tam miserum in modum excruciarī, æquo animo ferre posse, cū amorī tu quoque deseruias? neque te diuinam Cupidinis iram timere? non faces eius non arcana vereri? non lachrymis, quas oculi isti vbertim profuderunt, quibus que vel predones ad misericordiam alliciuntur, commoueri? Quid, quod animum tuum nō
modò

modó perlexerunt preces meæ, ut semel
saltem mihi morem gereres, sed ne ullum
quidem idonei temporis opportunitas, aut
mutuus complexus, aut aliud quidpiam a-
pud te pondus habuerunt. Quinimo (quod
omnium contumeliosissimum est) è cōplexu
meo, ex ipsis dissuauiationibus æquè disce-
dis atque alia mulier. at quid hoc est, nisi
nuptiarum umbra? Tu quidem certè non
cū effœta aliqua, tuosue āplexus auersate se
cubuisti: sed & cum adolescente, & cum a-
mante, addiderit verò aliquis etiam & cum
formosa. Eunuche, euitate, pulchritudinis
contemptor, nunc ego immortales deos
precor, tuis ut desideris contraria omnia e-
uenire velint: quo in te quæ in me moliris,
cuncta experiare. Hæc non sine lachrymis
locuta Melite, parumper conticuit. deinde
ut nie tacentem, atque oculos humi defigē-
tem animaduertit, animo penitus cōmutato,
rursus, Quæ hætenus locuta sum, inquit,
suauissime adolescēs, ira & mœror suggestit:
nunc ad dicendum me amor impellit. Qui
verò potui non irasci, & conuicia in te inge-
rere, cum tota arderem, intimasq; corporis
partes miserrimum in modum ignis popula-
rerur? ah saltem nunc mihi morem gere: Nō
ego dies multos, aut nuptias diuturnas peto,
quarum spe miserā me hætenus produxisti.

Vnicus mihi satis erit congressus, vel tantu-
la ope mihi ad tanti morbi vim depellen-
dam opus est. Agedum ignem hunc mihi a-
liquantum restingue : ac, Si quid in te aspe-
rius antea locuta sum, ignosce, obsecro, gra-
tissime adolescens. NON enim potest,
qui infelicitè amat, non insanire. Nec ve-
rò me fugit, quàm turpem causam agam :
veruntamen amoris arcana palàm facere
haudquaquam pudet. Memorem homi-
nem, quoque pacto affecta sim intelligen-
tem, alloqui me scio. Aliis Dei huius tela ig-
nota sunt. Solis enim amantibus, præterea
nullis, amantium vulnera innotescunt. Hæc
mihi adhuc superest dies, qua vt promissa
facias, obtestor. Isidis tibi veniat in men-
tem, neq; quod in illius templo iurasti, flo-
cificeris. quod si, vt inter nos iureiurando
firmatum est, promissis stare voluisses, non e-
quidem Thersandros mille curauerim. Cæte-
rum quoniam Leucippe inuenta nullo fieri
pacto potest, aliam vt ducas, per me quidẽ
fac, vt lubet. mihi enim cedendum esse in-
telligo: iamque amplius nihil, nisi quod me
consequi posse arbitror, peto: quandoqui-
dem mihi omnia bellum indicunt, ac mor-
tui etiam ipsi ab inferis excitantur. ò mare,
tu certè nauigantem seruasti, verum seruan-
do maiores in æumnas coniecisti, duobus
mor-

tuis meam in perniciem aduectis, quasi non vna Leucippe satis esset. Sed viuat sanè illa, ne Clitophon in mœrore iaceat. Illud verò quis ferat; impium Thersandrum nunc rediisse? in e vidente hominē percussisse, miserāq; opis nihil ferre potuisse? Adhuc quidem, Dii boni, facies tota liuoribus scedata conspici-
tur. Cæcus tum, puto, Thersander fuit. Sed te, ô here Clitophon (tu enim animæ imperium meæ solus obtines) id vnum rogo, hodie saltem vt mihi te primum & vltimum concedas. Parua hæc mora multorum apud me dierum loco erit: sic neque tu Leucippen amiseris: neque illa vel falsam mortem obierit. Ne meum amorem neglexeris: cuius causa cum alia commoda plurima, tum Leucippen ipsam es consecutus. nisi enim ego te amassem, hucque produxissem, mortuam vtique Leucippen adhuc arbitrareris. Fortunæ verò etiam benignitati aliquid est quod acceptum ferri deceat. cum thesaurum nescio quis inuenisset, locum in quo inuenit, in honore habuit, aram consecrauit, libamina obtulit, telluremque coronauit. Tu verò amatorio thesauro apud me reposito non modò gratiam non refers, verum etiā beneficii auctorem spernis. Hæc autem mea causa tecum Amorem loqui existima. Id mihi tuæ militiæ antesignano concede Clito-

phon, vt ne hinc Melite intacta discedas. meus ignis est, qui eam vrit. itaque deo parere Clitophon, siquidem cætera tua mihi curæ esse cupis. a vinculis medius fidius, tametsi Therfandro id minimè videatur, te nunc nunc soluam: cubiculumque in quo tandiu cum eo, qui mecum vna lac hausit, degas, quandiu voles, tibi adornatum dabo. Leucippen verò cras prima luce tibi affuturam expecta. Ruri enim pernoctare se velle dixit, vt herbas ad lunæ aspectum colligeret, ita de me ludi facti sunt: ab ea enim tanquam Thessala opem contra te imploravi. nam spe frustrata quid facere amplius potui, quàm ad herbas & medicamenta, quæ miserorum amantium solatia sunt, confugere? Nunc, vt istum etiam timorem deponas, Therfander iratus domo ad familiarem quendam se contulit, vt deus aliquis hinc illum eiecisse mihi videatur, quo postrema hæc à te liberè cōsequi possim. agedum tandem igitur tui mihi copiam fac. Hæc Melite cum disseruisset (Amor enim eloqui etiam docet) vincula soluit: manusq; meas exosculata, oculis primum suis, deinde cordi admouit, ac, Videsne, inquit, vt salit, ac semet vibrans assidue palpitat, metus & spei simul (vrinam verò etiam voluptatis) plenum, vt trepidatione huiusmodi orare te videatur? Posteaquam vinculis solutus sum,

sum, mulierque flens me complexa est, humani quiddam perpeffus sum: atque, ut ingenuè fatear, ne mihi Amor irasceret, extimui, præsertim quòd recuperata Leucippe, Meliten paulo pòst dimissurus essem, & quæ factæ fuerant, nuptiæ non essent: sed tantum ægrotantis animi quasi medicina quædam, amplexantem igitur deosculantemq;, pari amplexu, deosculatoneque accepi: atq; haud ita multo pòst desiderii eius expectationem omnem expleui, nobis neque stratum, neque alium vllum ad venerem apparatus requirentibus amor enim sui ipsius artifex est, & quæ opus sunt ex tempore afferens, ad sua ipsius arcana quemvis accommodat locum. Illud porrò certissimum est, imparatam venerem parata longè suaviorem esse, utpote quæ germanam secum ferat voluptatē.

Liber sextus.

Postea quàm Melites ægrimoniam subleuavi, Quonam modo, inquam, tutam mihi ad abeundum viam, & cæterā, quæ de Leucippe pollicita es, præbebis? Tum illa, Ne vereare, inquit, quod quidem ad Leucippen attinet, sed eā te iam recipisse puta. ornatum hunc meum indue, faciemq;

velo obuolue. Melantho ad ostium, quā in
viam patet egressus, te comitabitur. illic a-
dolescens tibi præstò erit: qui, sicut ei præ-
scripsi, ad Cliniam te, Satyrumque perducatur.
Leucippe autem non multo pòst tibi aderit.
Quæ cum dixisset, eo me, quò se ipsam con-
sueuerat, modo adornauit, dissuauiansque,
Quanto, inquit, formosior es in stola. talem
ego quidem in pictura olim Achillem vidi.
Cæterum anime mi Clitophon, ut valeas, e-
tiam atque etiam cura: & pallam hanc apud
te mei monimentum serua, tuo vicissim mi-
hi pallio relicto, quo induta tuis quasi ample-
xibus detineri videar. Tum mihi aureos nū-
mos centum dedit: accersitāque Melan-
thone (erat hæc ancillarum omnium fidissi-
ma, cui vni ianuæ custodia credebatur)
quid me fieri velit, docet: deinceps ad se re-
uertere iubet. Ego simulatque muliebri or-
natu amictus, cubiculo exiui, custosque he-
ram me esse ratus, id ei annuente Melantho-
ne, secessit, per remotiorem domus partem
iter faciens, ad portam quandam desuefactā
perueni: vbi me destinatus à Melite adole-
scens libertinus ex iis qui nobiscum nauiga-
uerant, mihi alicui etiam gratus, accepit:
Postea verò quā reuerfa Melanthonis cu-
biculum, quod vixdum clausum fuerat, ape-
riri iussit, meumque abitum heræ nunciauit,
illa

illa custode ad se vocato (qui, sicuti credibile est, re maximè præter opinionem perspecta, iuxta adagium, PRO VIRGINE CERV A, stupore oppressus obmutuerat.) Mihi quidem, inquit, dubium non erat, ne non Clitophontem dimitteres, Sed eò artificium istud excogitavi, quò esset tibi apud Thersandrum excusationi locus, utpote qui non cognoueris. aureos autem nummos decem tibi Clitophon, si hic expectaueris, muneris mitteret: quanquam si de fuga cogites, tutius omnino rebus consulueris tuis. Tum verò Opasion (id erat custodi nomē) Atqui, ô hera, inquit, nihil mihi magis probabitur quàm quod tu suaseris. Itaque mulieri placuit, ut aliquò profugeret: nec antè reuerteretur, quàm turbæ illæ & mariti ira sedata esset. atque ita quidem ille abiit. Sed nihilo quàm antea mitior fortuna mihi rursus infidiata est, nouumq; periculū creauit. Thersandrum enim, qui ab amico, ad quem diuerterat, ne procul ab vxore cubaret suusus, à cœna domū reuertebatur, abeūti mihi obuiam misit. Celebrabantur forte fortuna Dianæ festi dies, & ebriorum plena erāt omnia, integramque noctem mortaliū ingens multitudo forum totum percurfabat: quod vnū ego rationibus meis maximè obstare arbitrabar, nesciens aliud mihi lōgè grauius in-

fortuniū imminere. nam Sosthenes, qui Leucippen emerat, ab agrorum administratione abstinere iussus, herum adesse intelligēs, non modò ab ea non abstinuit, verum etiam de Melite vindictam sumere cupiens, me primum Thersandro prodidit, utpote qui delator esset, deinde alia complura de Leucippe appositè admodum e mentitus est. Eius enim potiundæ simul atque spem sibi ereptam vidit, hero lenonis operam præstare aggressus est, ut eum a Melite abalienaret. itaque puellam o heres, inquit, emi forma bona sic, ut cogitatione comprehendi nequeat: de qua narranti mihi æquè accernenti tibi credas velim, hanc ego tibi asseruabam, quem vivere audiuissem. id quod tamen credere me iuuabat. cuiquam tamen palam facere nolui eo videlicet consilio, ut heræ turpitudinem manifesto cognosceres, ac ut ne tibi peregrinus impudensque adulter illuderet. Heri autem solū eam Melite à me vindicauit, ac missam facere cogitat. sed tantam pulchritudinem tibi fortuna seruat, quò ea solus potiare: illa enim ruri etiam nunc degit. nec quam ob rem eò missa sit, satis intelligo. igitur si tu ita censes, illā prius, quàm ad heram reuertatur, alicubi clausam tibi dabo quod cum probasset, fierique iussisset Thersander, Sosthenes quamprimum rus abit:

biit: visoque tugurio, in quo puella erat
pernoctatura, duobus accersitis operariis,
ancillas, quæ cum illa erant, circumvenire,
& quam longissime, quasi colloqui cupe-
rent, demorari iubet. Ipse aliis duobus
secum ductis, statim ut solam conspicatus,
est, impetu facto, manibusque ori eius ad-
motis, mediam comprehendit: seorsumque
ab ancillis asportans occultam quandam in
domum conclusit, Magnum ad te, inquit
bonorum cumulum afferro. Te autem illud
spectare par est, ut ne postea, quam fueris
assecuta, mei obliuiscaris. Nec vero raptum
hunc extimescas, ne ue in perniciem tuam
factum putes: quoniam quidem hic tui
amantem herum meum tecum familiaritate
coniunget. Leucippe insperata calamitate
hac percussa, obmutuit. Sosthenes Thersan-
drum, qui tum fortè domum reuertebatur,
conueniens, quid egisset renunciauit: ac
Leucippes formam laudibus in cælum tulit.
quo factum est, ut Thersander ex eo sermone
summæ cuiusdam pulchritudinis speciem a-
nimo concipiens, cum nocturnis ludis fi-
nis impositus nondum esset, rusque illud ab
vrbe non amplius. Iam passus distaret, præire
illum iubens, ad puellam profectus erat. In-
terea Melites vestitu ornatus ipse, impru-
denter euntibus illis occurri-meque statim
agnito

agnito, primus Sosthenes, En, inquit, bacchantem adulterum, & tuæ vxoris ornamenti indutum. Ac tunc adolescens, qui fortè præcedebat, re cognita, nec vllò præ timore ad me commonefaciendum tempore sumpto, in fugam se dedit, ego statim ab illis comprehensus sum: Thersanderque clamorem attollere cœpit. Qua propter vigilum multitudo affluere, ille magis magisque crimē augere, dicenda tacendaque pariter inculcare, adulterum ac furem identidem appellare. Tandem me in carcerem contrudit: nomenque meum de adulterio defert. Sed nihil me penitus commouit, non vinculorū ignominia, non nominis delatio: confidebā enim argumentis convicturum, me adulterū nequaquam esse, propterea nuptiæ palam factæ fuerant. Illud me magnopere angebat quod Leucippen reuera nondum recuperaueram. PORRO malorum præsagus animus est, bonorum nequaquam. itaque nihil mihi tum sanè de Leucippe in mentem venire poterat: sed erāt suspecta ōnia ōnia pauoris plena: ipseque animo perculso & penitus abiecto, maximo in mœrore versabar. Thersander simul ac me in custodiam tradidit, ad Leucippen cum Sosthene alacriter admodū profectus est: domumque ingressus humi iacentem, ac Sosthenis dicta mente agitantem

tantem inuenit, nec minus animi ægritudinem, & pauorem multu præ se ferentem, vt illud mihi non rectè dictum videatur, MENTEM omnino cerni nō posse: in vultu enim tanquam in speculo perfecte cernitur. Nam si læta fuerit, ipsa procul dubio lætitia in oculis relucet: sin vero tristis, contrahitur frons, ægrimoniamque ipsam refert. Cæterum Leucippe cum primum valuas aperiri sēsit, vixdum oculis in eos coniectis (aderat autē lucerna) vultum statim demisit. At Therpsandervisa pulchritudine, quæ ex oculis eius, tanquam flamma nubiū conflictu expressa repentē affulserat, euestigioque euanuerat (sunt enim oculi præcipua pulchritudinis sedes) confestim exarsit: obtutuque illo victus mulierem, rursus ne oculos in se coniiceret, obseruare cœpit. verum cum iam nihil aliud, quàm terram, intueri videret, Quousq; inquit, lumina humi tua defixa erūt? quousque tantam oris tui pulchritudinem ad terram referre perges? quin hanc potius ad oculos meos refers? Tum Leucippe his auditis lachrymas profudit, peculiari sanè, ac germano quodam suo decore cumulas. Lachryma enim oculos excitat, ac proteruioras efficit: & si deformes atque agrestes fuerint, eorum deformitatem auget: sin contra iucundini, gramque aciem cado-

re sensim conuestiti, cum lachrymis humescunt, tumidulæ mammx fonti assimilantur. manante quineriam circa sinum sallo earum humore, pars candida pinguescit, nigra vero purpurascit: atque hæc violæ illa nascisso similis efficitur. quo si oculorū intra orbes lachrymæ contineantur, risum præse ferunt. Eiusmodi ergo Leucippes lachrymæ cum essent, facile mœrorem deco re suo vincere potuerunt: quinimo si postea, quam exciderant, congelassent, electri ne uum procul dubio genus habuissemus. Thersāder igitur dū virginis pulchritudinem, tristitiamque contemplatur, altera in admirationem raptus, altera ira cumulatus est, eiusque oculi lacrimis repleti sunt. ita enim natura comparatū est, ut lacrymæ muliebres præsertim, videntes ad misericordiam moueant: eoque vehementius, quo recentiores fuerint. quod si mulierem formosam, & eum qui spectat, amatorē esse contingat: tunc videntis oculi nequaquam quiescunt, sed lachrymas ipsi quoque profundunt. pulchritudo enim, quæ in formosarum mulierum oculis præcipuum locum obtinet, ab iis in spectantis oculos dimanat, lachrymarumque vim educit: atq; ita fit, ut amator utrumque excipiens, illam animo hauriat, has oculis seruet, quas dein conspici optat, nec eas temet si possit, abstergere

stergere curat: immo luminum motus inhibet, lachrymas que intra sinum, quandiu potest, continet: illud videlicet timens, ne ante delabantur, quam ab amata visa fuerint: id enim capti amore animi signum esse arbitratur. huiusmodi quiddam Thersandro quoque accidit. fleuit enim tum ut ostenderet humano quodam, uti credibile est, se desiderio moueri: tum ut à Leucippe gratiā iniret, tanquam scilicet ideo fleret, quia flentē ipsam vidisset. Itaque ad Sosthenem conversus, Tu nunc puellæ huic, aliquam, inquit, consolationem affer quanto enim in mœrore iaceat, vides. Ego tametsi inuitus, hinc tamen recedam, ne illi molestus sim. post ubi mitiorem factam esse audiuerō, eam alloquar. Tu interea bono animo sis, mulier: dolorem enim istum tuum quamprimum abstergebo. Deinde egressus, Sostheni rursum, Cæne, inquit, ne, nisi quod deceat, de me loquaris, atque ut cras prima luce ad me, re bene gusta, redeas, cura. Interea Melite continuo post, quā à me discessit, adolescētem rus ad Leucippen misit: qui eam ad reversionem vrgeret, nullis amplius pharmacis opus esse nunciāns. Ille statim profectus cum ancillas puellam quærentes, ac propterea quod nusquam apparebat, valde per-

perturbatas offendisset, maxima cum festinatione reuersus, heræ factum renunciauit. Quæ me in carcerem conclusum, Leucippen vero abductam intelligens, curarum mole obruta est. Ac quanquam rem, vti se haberet, certo scire non poterat, culpam tamen omnem in Sosthenem reiciebat. Leucippé itaque palam perquiri voluit: atque vt Thersandro, culpa carere se, persuaderet, sermonem, qui ambagibus inuolutam veritatem continebat, artificiose admodum excogitauit. Nam cum ille domum reuersus, iterum exclamaret, Tu mœchum eripuisti, tu e vinculis exemisti: tu domo emisisti: cur nō igitur illum sequeris? Quid hic moraris? quin ad amatorem tuum proficisceris, vt arctioribus eum catenis constrictum videas? Tum Melite, Quemnam, inquit, mihi adulterum nominas? Sanus ne es, qui hæc dicas? Tu si rem omnem, furore posthabito, audire volueris, veritatem facile cognosces. Vnum tantum te rogo, æquum te mihi iudicem præbe: auribusque calumnia vacuis, ac ratione iræ loco adhibita, audi. Adolescens hic neque adulter, neque coniux meus est: sed genere Phœnix, & Tyriorum nulli secundus. Is cum nauigaret, aduersa admodum fortuna usus est: quippe omnes eius merces naufragio consumptæ perierunt. Quod ego cum adiuissem

sem

ſe, calāitate hominis cōmota ſū. Interim, tui
memor atq; hoſpitio accepi, mecū illud co-
gitās, fieri potuiſſe, vt tu quoq; ſic errares, tu-
āq; calamitatē mulier aliqua ſubleuaret: aut
ſi reuera in ūdis, vt fama fuit, diē obiſſes, nō
impiē me facturā, ſi naufragis ōnibus miſeri-
cordiam tribuiſſe. Nam quot alios me nau-
fragos ſubleuaſſe putas? quot vndis ſubmer-
ſos ſepulturæ mandaſſe? ſi modo lignum ē
naufragio ad terram delatum nanciſci po-
tui, Mecum inquiring, fortē hac naui Ther-
ſander vehebatur. Ex iis autem, qui palagi
vini eſſugerunt, vnus hic, & hic quidem po-
ſtremus fuit: quem dum ego honore affeci,
quid aliud, quā in te cōficiosa fui? nauiga-
uit ille quemadmodum etiam tu: iccirco e-
ius calamitatem tanquam tuæ imaginem,
chariſſime coniux, miſerata ſum. habes quo
pacto illum huc mecum perduxi. Porro autē
is vxorem ſuam lugebat, illam, quanquam
faſo, periſſe ratus: cum tādē nescio quis
eam viuere, atque apud vnum ē procurato-
ribus noſtris (Soſthenem autē nominabat)
diuerſari nobis retulit: remque ita ſe habe-
re omnino compertum eſt. Ruſ enim pro-
feſti, mulierem inuenimus: atque hac de
cauſa me ille ſecutus eſt. Habes Soſthenem,
mulier ruri eſt. De iis omnibus tuo arbitra-
tu percunctare. Si quid mentitum eſſe me
compereris

compereris, adulterii ream agas licet. Hæc Melite dicebat, Leucippes raptum scire se dissimulans, atque in animo habens, si quidē facti veritatem indagare Thersander studuisset, ancillas quibus cum Leucippe abierat postridie mane reuersura, testes dare, puellā nusquam reperiri dicturas. Nec enim aliam illam ob causam perquirendæ puellæ operā dabat, quam vt Thersandrum ad credendū, quæ locuta fuerat, induceret. Quinimo, quanquam satis apposite respondisse videbatur, tamen illud etiam addidit: Neque vero coniux, quæ dixi, falsa esse putes: meminisse enim potes quā in corruptē antea, dū simul ætatem egimus, vitam duxi, quam obrē probi me nunc à te insimulari, periniquum est. Fama autem hæc ex honore adolescenti habito exorta est, eo quod multos lateret causa, quam obrē meam illum in familiaritatem receperim. quod si famæ credendum sit, annon quoque naufragio submersus obisse putandus esses? CALVMNIA enim & fama duo sunt sibi cognata mala, nimirum quia hec illius filia est. Atque illa quidem gladio acutior, igne ardentior, & ad persuadendum Sirenibus aptior est: hæc verò aqua fluxior, vento celerior, & perniciosior alis. quāmobrē sermo cum à calumnia emissus fuerit, sagittæ in morem euolat, absentemque,

in

in quem mittitur, vulnerat. qui verò audit, facile admodum credit, iraque accensus in vulneratum furit. At fama ex vulnere huiusmodi nata multiplex quidem statim diffunditur: & sermonis vento acta, linguæq; pen- nis interim sustentata, omnes in partes cir- cumfertur, in obuii cuiusque aures illabens. Hæ contra me duæ pestes conspirauerunt: eadem animum nunc tuum occupant, meos- que ab auribus tuis sermones arcent. Quæ cum Melite dixisset, apprehensam Thersan- dri manum dissuaviari voluit. Ille quoque di- ctorum verisimilitudine motus, de concep- ta ira aliquantum remisit, utpote cui quæ de Leucippe narrata erant, à Solthenis oratio- ne non aliena suspicionis partem ademif- sent: non enim omnia prorsus credere vo- luit: propterea quòd obrectatio, ubi semel in animum alicuius incidit, non nisi difficili- ter extrudi potest. Cæterum Thersander pu- ellam, quam deperibat, uxorem meam esse audiens, mirum in modum perturbatus est: maiusque in me odium concepit. Sed tamen percunctaturum se affirmans, itane, uti audi- uerat, res haberet, cubitum solus abiit. Me- lite interea mœrore conficiebatur, quòd quæ mihi promiserat, facere se non posse in- telligeret. At Solthenes Thersandro, ut ali- quâtisper abesset, dimisso, multa de Leucip-

pe pollicens, ad eam rursum profectus est :
vultuq; hilaritatem præ se ferente, Prosperè
omnia, inquit, ô Lacæna succedent : Ther-
sander enim eousque te diligit, vt insaniat :
fortè verò etiam in vxorem ducet. id autem
mea vnus opera fieri credas velim : qui tuâ
illi pulchritudinem suprâ quàm cogitari pos-
sit, commendauit, tēque in medullis eius pe-
nitus infixi. flere itaque desine, ac bono ani-
mo esto. Venerique hanc ob felicitatem sa-
cra facere perge. Sed, vt mei quoque tibi ve-
niam in mentem, cura. Tum Leucippe, Talis,
inquit, faxint Dii, vt felicitas tibi eueniat,
qualem mihi nunciatum venis. Sosthenes
irrideri se minimè ratus, sed illam ex animo
loqui existimans, Atqui nunc, inquit, Ther-
sandri conditionem, fortunamque, quo ma-
gis etiam tibi lætandum scias, commemo-
rare volo. Itaque hoc pro certo habe, Meli-
tes eius quam ruri allocuta es, maritum il-
lum esse, Ionum omnium genere primum :
sed cuius genus diuitiæ, diuitias mansuetu-
do vincat. Nam quid ego de eius ætate lo-
quar? tu enim iuuenē, prætereaq; formosum
esse vidisti : quæ duæ res à mulieribus quàm
maximè expetuntur. Hic tū Leucippe nebu-
lonem Sosthenē diutius non tulit : sed, Quo-
usque tandem, inquit, belluarum omnium
pessime, aures meas impura tua oratione
fœdare

foedare perges? Quid mihi cum Thersandro?
Formosus sit Melitæ, diues sit patriæ, man-
suetus & magnanimus sit iis qui eius opera
eguerint. nihil enim mea refert, siue Codro
nobilior, siue Cræso ditior existat. Quid mi-
hi alienarum laudum cumulum recenses?
sanè Thersandrum vti probum virum tunc
laudato, cum alienis vxoribus iniuriã afferre
desinet. tum seriò loquens Solthenes, Igi-
tur, inquit, iocaris? at illa, Quid, inquit, io-
cer? sine mea me fortuna, & trahente me fa-
to frui: scio enim me inter piratas esse. Ille
autem, Immedicabili mihi videris, inquit,
insania detineri. Piratarumne tibi locus hic
videtur, vbi coniugem, diuitias, oblectamen-
ta nanciscaris? eumque præterea virum,
quem adeò diligunt Dii, vt ex ipsis mortis
faucibus eripuerint? atque sumpta hinc di-
cendi occasione naufragium recensuit, di-
uina ope factum inquiens, quòd euaserit, ac
non dissimilia propemodum iis quæ de Ari-
onis delphine poetæ fabulantur, commi-
niscens. Quibus cum nihil Leucippe re-
spondisset, Solthenes iterum, Quid tua è re
sit, inquit, mente circumspice, & huiusmodi
quicquam Thersandro respondeas, caue, ne
hominem mansuetum irrites: qui cum ira
permouetur, ferri nequit. **IS ENIM**, cui
mansuetudo inest, si in mite ingenium in-
cidat,

cidat, mansuetiorem etiam se præstat: sin verò cum inhumano congregiatur, implacabili efferuescit iracundia. Natura enim ita comparatum est, ut in quo ad bene merendum vigeat alacritas, ei ad vlciscendum acerbitas non desit. Ac de Leucippe quidem hætenus. Clinia, Satyrusque, simul ac me in custodiam datum esse audiuerunt (omnem enim rem his Melite narrauerat) noctu ad me in carcerem statim se contulerunt, vnà mecum illic degere parati: verum carceris custos non permisit, quinimo eos vel inuitos quàm celerimè abire iussit. Ego verò id tum ab eis petii, ut cum primum Leucippen rediisse cognouissent, ad me reuerterentur. Interea Melites promissa mente agitans, spe metuque angebar: ac timori spes, & spei timor coniunctus erat. Postea autem cum iam dies illaxisset, Sosthenes ad Thersandrum, Satyrus ad me reuersus est. ac Thersander quidem Sosthenem quid de Leucippe fecisset, ad moremne sibi gerendum persuasa esset, interrogauit statim. Ille autem suppressa veritate, nescio quid aptè sanè commentus, Negat quidem illa, inquit, verum id ego ex animo proficisci non puto: nam contumeliam tantum timere mihi videtur, ne videlicet se, cū semel potitus fueris, eiicias. Tum ille, Atqui quod ad hanc rē, inquit,

inquit, attinet, formidare desinat. Etenim, ut ingenuè fatear, tam altas desiderium eius meo in corde radices egit, nullo ut vnquam tempore inde avelli possit. illud tantūmodo vereor, ac scire aveo, sitne verè adolescentis eius, uti mihi à Melite narratū ante fuit, uxor. Hæc utrò citroq; colloquentes ad Leucippes domunculā peruenerunt. quā cum ad miserabilē sonū vocem inflectentem procul sensissent, taciti ante fores clām confederūt, ut quæ loqueretur, exaudirent. sola enim secum ita propemodum lamentabatur: Hei mihi ô Clitiphon (id autem nominis crebrò repetebat) neque tu ubi sis, aut quo in loco custodiar, nosti: neque ego quæ te fortuna habeat, satis scio: sed alter alterius rerum ignarus miseram uterque vitam vivimus. Nunquid verò te domi Thersander deprehendit? nunquid tu quoque contumeliam passus es? mihi quidem non semel in animo fuit Sosthenē de te interrogare: verum quo modo id tutò facerem, non inueniebā. Si enim ut de coniuge meo rogassem, metuumdum fuit, ne inde aliquid periculi tibi constaret, Thersandrū in te concitando: sin ut de hospite aliquo, hinc etiam suspitioni locus esse poterat: qui enim mulier de iis quæ ad se non pertineant, sollicita sit? sed quid ego hæc loquor? Imò verò ad rogandū me quā

quam sæpissimè comparavi : nec tamen ad id linguam inducere vnquam potui : verum ita tantummodo mecum querebar : Marite Clitophon, vnus Leucippes, fide & cōstans marite, quem alia nulla cum eo etiam cubās mulier pellexit, quanquam id ego amoris iā propemodum affectu vacua nō credidi, tēne ego tanto pōst tempore ruri conspiciata deosculari cessavi? Sed quidnam Thersandro, si fortè rursus interrogaturus adsit, respondebo? nunquid detracta persona, rei totius veritatem omnem adaperiam? Ne me vile mancipium Thersander existimes. Byzantium exercitus ducis filiam & Tyrii adolescentis viri primarii vxorem esse scias. Ego nec Thessala sum, nec Lacænæ mihi est nomen. piratica hæc contumelia est, per quam nomen etiam mihi ademptum fuit. coniux mihi est Clitophon, patria Byzantium, pater Sostratus, mater Panthia. hæc respondentem mihi tu minimè puto, credes. ipsa quoque, si credas, illud vereor, ne importunum liberatismeæ desiderium charissimum coniugem meum perditum eat. agedum igitur supposititiam personam rursus induam, Lacænāq; me iterum simulabo. His auditis Thersander paulum retrocedens, atq; ad Sothenem cōuersus, Audistine inquit, nō credēdū sed tamē amoris plenū sermonē? vt multa dixit?

ut grauius cōqueſta eſt? cur ſeipſam incul-
uit? mihi omnino adulter præfertur. Latio
iſte, opinor, veneficus etiam eſt: cū Melite a-
mat, cum amat Leucippe. vtinam ego Clito-
phon, ò Iupiter, fieri poſſim. Tum Soſthenes,
Haudquaquam ò here, inquit, labori ceden-
dum eſt: ſed potius puellam adeundum. nec
verò moueat te, quod flagitioſum adulterum
iſtum nunc diligat. illum enim tādū obſer-
uata eſt, quandū alterius cōſuetudine ca-
ruerit. quod ſi tu in illius locum ſemel ſucce-
das (longè homini pulchritudine antecellis)
eum pemitus obliuioni tradet. PRIOREM
enim flammam nouus ignis extrudit: & mu-
lierum ea natura eſt, vt præſentes maximo-
pere ament, abſentium vero non, niſi tantif-
per dum alio carent, remiſcantur. Itaque
ſimulac alter acceſſerit, prior animo prorsus
eiicitur. Tunc deiectum animum Therſan-
der erexit. QVÆ enim verba optatæ rei
conſequendæ ſpem oſtendunt, credi perfa-
cile ſolent: quod eo fit, quia concupiſcens
animi pars, optata re ſibi comite adiuncta,
hominem ad ſperandum compellit. Ther-
ſander igitur poſt ea quæ ſola ſecum Leucip-
pe locuta fuerat, aliquantiſper immoratus,
ne quid exaudiſſe videretur, vultuque ita, vt
ſe tractabiliorem viſum iri ſperabat, compo-
ſito, ad eam tandem ingreſſus eſt. in quam

oculos vixdum coniecerat, cum desiderio totus exarsit, utpote cui longè, quàm prius, formosior esse visa est. Ignis enim tota nocte (quo tempore à puella abfuit) enutritus, ipso puellæ aspectu materiam flammæ suggerente, recanduit statim: parumque abfuit, quin procumbens illam amplexaretur, sustinuit tamen se paulum, eique assidens alia ex aliis verba, inania planè, inter seque minime cohærentia effutire cœpit (id quod amanti-
bus usu venire solet, si quando cum amica iis sermonem habere contingit, neque enim in loquendo mentem adhibent: sed animo in illam intento, ore tantum, vilo absque rationis moderamine verba inaniter fundunt) atque inter loquendum brachio collo, tanquam osculaturus, iniecit. quod prævidens Leucippe, vultum demisit, insinque occuluit. Ille autem in complexu nihilominus perstans, puellæ ut suaviandam se præberet, instare: puella contra faciem magis magisque obtegere, osculaque pernegare. Verum cum lustræ huiusmodi temporis satis datum esset, amatoris cuiusdam rixæ cupiditate incensus Thersander, lævam manum mento subdidit, dextera capillos apprehendit, ac summa vi, ut etiam altè spectare cogeret trahere orsus est. Tandem cū siue assecutus, siue nō, seu etiā defessus, vim
afferre

afferre desiisset, Leucippe ad eum. Neque ut liberum, inquit neque ut generosum virum decet, facis: sed Solthenem ipse quoque, imitatis dignum planè domino seruum. quare desine iam, neque te quicquam adepturum spera, nisi fortè in Clitophontem, è Therfandro conuertaris, quæ cum ille audiuisset, vix sibi ipsi constitit: ita amore atque ira æstuabat. AMOR autem, atque ira faces animi duæ sunt: suum enim ira ignem habet, amor quidem natura contrarium, potentia vero persimilem. nam altera odio, alter benevolentia prosequi cogit. Vicina etiam vtriusque eorum ardoris sedes est: Illa enim in iecore, hic in corde inhabitat. Hominem igitur ambo cum occupauerint, animus eius libra quædam fit: qua vtriusque ignis expenditur, atque alter alterum impellere conatur. plerumque autem amor superior euadit, cum scilicet quod concupierat, adipiscitur. Sin autè negligi se animaduertat, iram sibi auxilio aduocat: quæ utpote vicina, vocanti præsto adest, vnaque tû ambo ignem exuscitant. quod si amorem ira semel possidet, ac domo sua, ut natura infida est, eiiciat, tantû abest ut ei tâquã amico ad assequenda optata opē ferat, ut etiã tâquã seruû vinculis coerceat: neq; cû amato âplius in gratiã tametsi maxime velit, redire patia-
tur.

tur, quo sit, ut vi huiusmodi oppressus amor succumbat, propriūq; ad imperium reuerſi cupiēs minime possit, sed amatū odisse cōpellatur. At vero ubi satis superque se ipsā ira excruciauerit, licentiaque plena exunda-uerit, prae satietate tandem aegrescit, aegrescensque remittitur. Amor autem vires denū sumit, desideriumque in aciem produ-cens, iram iam cedentem sede sua exturbat: dein animo reputans quā contumelioſe in amatum bacchatus fuerit, moeret, ac sese purgat, iterumque ad familiaritatem invi-tat, iram voluptate iam delinitam esse affir-mans. Voti ergo compos amor miteſcit, neglectus autem irae se arbitrio totum per-mittit, quae si fortē sopita fuerit, excitatur, atq; ut antea, ſæuit. Amoris enim contemp-tum ira semper vlciscitur. Thersander igitur initio voti quidem compotem futurum se ratus, Leucippe totum se dediderat: verū ubi spe frustrari se animaduertit, concepta-rum animo voluptatum oblitus, puellam in maxilla percussit, Mancipium, inquit, im-probum, atque omni prorsus libidine elatū, omnia enim de te mihi comperta sunt, annō igitur boni consulis, me tecum loqui? annō magnam felicitatem arbitraris herum tuū suauari? quin etiam quod opere maximo ex-petis, dissimulas vultumque ad desperatio-nem

nem componis sed ego te meretriciam vitā
hactenus duxisse reor, quæ adulterum hucus-
que secuta sis. At tu quando in amicum reci-
pere me negas, dominū iāiā faxo ut experi-
are. Tum Leucippe, Sityrānum inquit, tibi
agere cordi est, ut potero feram, modo ne
pudicitia eripias. Atque ad Solthenem con-
uersa testare, inquit, etiam tu quo animo
contumelias feram: scis enim maiore à te
contumelia me affectam fuisse. Tum vero
Solthenes, ut qui manifesto in noxa iam te-
neretur, rubore perfusus, Hanc o here in-
quit, loris eoque cadere oportet, dum to-
ta rubeat, modis que omnibus excruciare,
ut herum posthac contemnere desinat. So-
stheni tuo, inquit Leucippe, Thersander pa-
re (perbellē enim consulit) ac tormenta, quæ
lubet, parari iube, minimē certē deerit, quo
vestram crudelitatem expleatis, siue manus
rota distrahere, siue loris cadere, siue flāmis
torrere, seu etiam ferro iugulare in animo sit
Nouum procul dubio certamen vobis de-
tur. aduersus enim supplicia omnia vel sola
fœmina pugnabit, victrixque discedet. At e-
tiam Clitophontem adulterum vocas, adul-
ter ipse cum sis. sed heustu, annon Dianam
tuam vereris, virginem in virginis ciuitate
vitare conatus? Quid tuæ nunc o dea sagit-
tæ cessant? Te virginem? inquit Thersander.
O ri-

ó ridiculam audaciam, virginem te, quæ cū
piratis etiam de nocte fueris? quid? eunui-
chi ne, obsecro latrones tibi facti sunt? an
prædonum receptaculum in philosophorū
scholam euasit? aut ex iis nemo qui oculos
haberet, repertus est? Tum Leucippe, An
post vim, inquit mihi à Sosthene intentatam
virginem hætenus me seruauerim, ex eo ip-
so sciscitare: qui reuera in me prædonē egit.
Piratae certé vobis modestiores fuerunt:
nullus enim eorum tale in me quicquam
ausus fuit. Cum uero flagitia huiusmodi vos
audeatis, cur non vestram hanc latronum se-
dem meritò appellem, qui ea perpetrare ve-
riti nō estis, à quib. illi abstinuerunt? sed ne-
scis quantum mihi laudis tua ista impuden-
tia sit allatura. Vt enim vel nunc me furen-
ter interficias, non tamen deerunt vnquam
qui dicant, Leucippe inter pastores versata,
& post Chærez raptū, & post Sosthenis vim
virgo inuenta est. Sed mediocria hæc. illud
multo maximum, atque omnibus anteferen-
dum erit præconium. Leucippe post pira-
tarum omnium improbissimi Therlandri vim
pudicitiam conservauit: priusque iugulari se
passa est, quàm violari. age itaque flagra, ro-
tā, ignē, ferrum quāprimum expedi, socium-
que tibi consiliarium tuum Sosthenem ad-
iunge. Ego & nuda & sola & foemina scuti
loco

loco non nisi libertatem habeo, quæ nec loriscædi, nec ferro secari, nec igne comburi potest. eam ego demittam nunquam. ac si me in ignem ipsum coniicias, non erit tanta in eo vis, adimere illam ut mihi valeat.

LIBER SEPTIMVS.

THerfander igitur cum Leucippen in sententia tam obstinatè permanere videret, animo fluctuare, ac distrahi cœpit. nam & merēbat sua se spe frustratum cernens, & irascebatur negligi se ratus: & tanquam amore saucius, quid ageret, cogitabat. has inter animi fluctuationes nihil amplius cum Leucippe collocutus exiuit, ira quidem quasi ad currendum incitatus. deia vero ad eiusmodi ambiguitates diiudicandas mentē colligens, tandem inito cum Sosthene consilio, eum penes quem victorū potestas erat, adiuit, meque veneno de medio ut tolleretur, rogauit. quod cum impetrare non potuisset, (timebat enim ille populise veritatem: qui alium ante se ueneficia huiusmodi exercentem morte mulctauerat) ab eo rursum petiit, ut adductum à se hominē eo in loco, ubi ipse victus erā, tāquā maleficū aliquē immitteret: de quo res meas cognoscere se velle simularet, cui postulationi assēsus ille hominē admisit, porro is a
Ther-

Thersandroque diligentissime instructus fuerat, ut aliquo modo de Leucippe mentionē faceret, eamque Melites iussu ē viuis sublatam mentiretur. Quod iccirco à Thersandro excogitatum fuerat, ut quamvis crimen diluissem, non tamen ad quærendam eam, quamobiisse intellexissem frustra me cōpararem. Ea vero potissimum de causa cædis auctor Meliten proponebatur, ne Leucippe interfecta Meliten ipsam, tanquā quæ a me diligeretur, in uxorem ducerem, ibique permanerem, Thersandro timorem incutiens non potiundæ tutō Leucippes: sed contra potius eam, quæ rebus mihi omnibus chariorem puellam interim curasset, perosus, vrbe omnino excederem. Ille igitur, simul ac propius me venit, fabulam agere cœpit. Data enim opera, valdeque appositè ingemiscens, Quam nam, inquit, vitam post hæc quæ nobis retineda securitatis via deinceps erit, si iuste viuere ad id satis non est? imminetia nos euenta opprimunt. diuinasse me oportuit, quis esset, quidue commisisset ille, qui cum iter mihi facere contigit. hæc ille, huiusmodique alia multa secum solus loquebatur, sermonis initium de industria mecū faceretentans, quo eum, quid sibi ea vellēt, interrogarem. sed mea magis vrgebant: itaque cum lachrymarum vim effudisset, vnus eorum

eorum cui uincti erant (infelices enim alienas etiam calamitates cognoscere satagunt, nimirū quia tristitiæ communicatio mœrentis animi quædam quasi allevatio est) Quid tibi, inquit, mali peperit fortuna? infontem enim te quoque in adversum fatum incidisse est. cuius rei ex iis, quæ mihi evenerant facio coniecturam. ac tum quidem quā ob causam in custodiam datus fuerat, commemoravit, tametsi ego animum non advertebam. Finē autem dicendi cum fecisset, Agedū tu quoq; inquit, vices mihi recensendis infortuniis tuis redde. Tum alter ille, Ex vrbe, inquit heri dum Smyrnam versus iter cœpissem, aliquis mihi obuiam factus. quo tenderem rogavit, cui cum Smyrnam proficisci me respondissem, Atqui Smyrnam ego quoque inquit ille (quod bene vertat) cogito. Vnā itaque profecti sumus, viæ laborem, vti viatorum mos est, sermone leuantes: cumque de via in caupenam cibi gratia diuertissemus, ecce tibi viri quatuor eodē ingressi sunt, nobisq; affidentes, ac prandere simulantes, crebro ad nos respiciebant, alius identidem alii annuens. quamobrem eos de nobis cogitare suspicatus sum tamen si quid sibi nutus illi vellent, percipere nequibam. Qui mecum venerat haud ita multo post pallefcere, deinde halitantiū esse incoepit: postremo etiam

etiam tremore correptus est. Quod videntes illi, confestim in nos imperum faciunt, comprehendunt, loris vinciunt. Quinetiam eorum vnus hominem in gena manu percussit: qui tanquam innumeris cruciatibus affectus, nemine adhuc interrogante, ego, inquit, puellam interemi, acceptis à Therсандri uxore Melite nummis aureis centum: illa enim ad necem hanc patranda me conduxit. ecce autem nummos ipsos: quos vobis omnes ad vnum trado. vos, quæso, me perdere, ac vosmet lucro defraudare nolite. Tum ego Therсандri & Melites nomine audito, oratione illa quasi stimulo aliquo repente concitatus, animum erexi, ad eumque conuersus, Quænam, inquam, est Melite hæc? cum ille, scëminarum, inquit, vrbis huius est princeps, & adolescentis cuiusdam (Tyrium illum esse aiunt) amore capta: qui cum puellam, quam ipse quoque deperibat, casu quodam amisisset, actandem in ea ipsa Melites domo venditam reperisset, mulier obtrectatione deuicta puellam eam circumventâ huic, quem malo meo fato mecum iter facientem dixi, necandam dedit. atque ille quidem detestandum facinus admisit: ego verò (me miserum) neque videns, neque dicti alicuius factive conscius vnâ cum eo, quasi sceleris particeps, comprehensus sum. Sed
leve

leue hoc illud grauius multo est. nam non admodum longe à caupona digressi illi nūmis acceptis eum missum fecerunt: me autē ad præfectum duxerunt. Posteaquā turbulentam hanc fabulam audiui, neque vocem omnino vllam, neque lachrymas aliquas emittere potui, (quippe & ori vox, & oculis humor defuit) sed membra mihi omnia cohorruerant, corque ipsum contabuerat, animæ nihil ferè mihi relictum fuerat. paulo autem post, cum mihi diluta ebrietate verborum illius, animus rediisset; Quonam modo, inquam mercecarius iste puellam sustulit? quem in locum cadauer abiecit? ille autem simulatque mihi hunc stimulum iniecit, idq; quamobrem aderat, effecit, obmutuit adeò, vt ne verbum quidem ab eo amplius poterit extorqueri, præterquā quod, cum reuersus interrogassem, Videris mihi, iuquit, vt tu cedis illius particeps fuisse. ac de interfectore quidem illud unum tantum audiui puellā scilicet necatam: vbi autem, quoue modo, nihil apperire voluit. tū vero mihi lachrymæ exciderunt, doloremque per oculos in apertum potulerunt. Vt enim in corpore flagris cæso non continuò, sed parua interiecta mora, liuor apparet: aut in eo, qui apri dente ictus fuerit, nò statim vulnus inuenitur, vtpote quod altius penetrauerit. sed brevi tempore

post alba quædam linea vulneris index oritur, ac illud manante tum demum largiter sanguine conspicuum facit. sic in animo tristis alicuius nuncii cuspide sauciato, neq; vulnus hiat, neque lacrymæ, quas vulnerati animi sanguinem esse credi par est, profiliūt, nisi postea, quàm mœtoris dens aliquantisper depastus fuerit: tunc enim & animus discinditur, & lacrymæ facta per oculos via vberimè fluunt, id quod in me sanè ipse expertus sum. nam simulatque animus meus sermone illius Leucippes necem nunciantis tanquam iaculo quodam percussus est, vocē amisit, & lacrymis aditum obstruxit, vt nō nisi postquam ex intervallo respirare à dolore cœpisset, effluerint. ac tum ego, Quis, inquam, dæmon tam breui me gladio illexit? quis mihi Leucippen commonstravit, vt novarum mihi calamitatum causa esset? Quid, quod ne oculos quidem meos, quib. vnus eram felix, exaturare nunquam videndo potui: aut si vidēdi ocium fuit, ipse tum exatiatus nunquam fui, meaq; voluptas omnis in somnio similis effecta est. ô me miserum, quoties obiisti mea Leucippe? nunquam ne mihi à fletu cessandum erit? minimè, opinor. vt enim video, alia alii mors in dies succedit. verum aliis antehac mortibus fortuna mecum lusit, hæc autem ludus nequaquam est.

Cæte

Cæterum quo nunc pacto Leucippe mihi erepta fuisti? antea quidem falsis illis ex mortibus aliquantum mihi solatii relictum fuit: primum enim cadauer tuum integrum, dein capite ablato sepulturæ dandum recepi, nunc vero duplicem, animi scilicet atque corporis mortem subisti. nam quid duo latronum receptacula effugisse profuit, Si Melites iste receptus te mihi erepturus erat? quid, quod sceleratus & improbus ipse necis tuæ auctorem pluries osculatus sum, detestabili amplexu fovi, Veneris fructum prius illi quàm tibi, impartitus sum? Hæc dū mecum solus quereretur, Clinia se ad me contulit: quem tota de re certiores feci, mihi-que omnino mori decretum esse affirmavi. Tum ille, bono, inquit, animo esto, qui scis, an denuo reuiuiscat: non ne aliquoties iam mortua est, semperque reuixit? quid temerè te enecas? id profectò tibi per ocium licebit cum verè illam obiisse compereris. Nugaris, inquam tum ego, nam qui tibi exploratius id esse possit? Morti vero quàm optimā sane viam nactum esse me arbitror: atque eiusmodi quidem, ut nec diis inuisa Melite impunè omnino abitura sit. Decreueram (ut scis) siquidem ita sors ferret obiectum adulterii crimen in iudicio diluere, sed diuersam penitus rationem inire mihi nunc

in animo est, culpam videlicet agnoscere, meque atque Melitem, tanquam mutuo amore flagrantem ad Lencippenè medio tollendam mercede conductum hominem adhibuisse, confiteri, sic illa meritas pœnas dederit, ego inuisam vitam reliquero. Dii meliora, inquit tum Clinia, an tu igitur tam turpem ob causam paratam scilicet, ac tuæ præsertim Leucippes necem mori audebis? tum ego: NIHIL, inquam turpe est, quod inimico detrimentum afferat: & nos in hoc sumus. Cæterum haud ita multo post hominem illum falsæ cædis nuncium è vinculis quidam exemit Archoneè iussisse inquiens, ipsum adduci ut eorum, quæ ei obiiciebantur rationem redderet. Interea me Clinia, Satyrusque consolabantur, suadebantque ut nequicquam in iudicio, sicuti decreueram, fateor: sed frustra. Porro illi eo ipso, quo hæc acta sunt die, domunculam conduxerant, in eamque ne apud Melites, quæ dixi collectaneum, deprehenderentur, migrauerant. Postridie ad forum ductus sum: ibique magno contra me apparatu affuit Therfander, aduocatosque non sanè pauciores, quàm decem adduxerat. neque vero pro sui defensione Melite minus sollicita erat. Posteaquam igitur illi sermoni suo finem imposuerunt, petentique mihi dicendi

di

di potestas facta est. Hi quidem omnes, inquam ego, qui & pro Thersandro, & pro Melite causam dixerunt, non nisi meras nugas in medium protulerunt: à me verò vos rem omnem ut se habet, fideliter & diligenter exponi audietis. Erat mihi olim amica genere Byzantia, Leucippe nomine: quam decessisse ratus (in Aegypto enim rapta mihi à piratis fuit) in Melitem incidi: qua cum inita consuetudine huc vnà profectus sum, Leucippenque Sostheni cuidam agrorum Thersandri procuratori seruientem comperi. Sed quo modo liberam mulierem Sosthenes in seruitutem receperit, quæne illi cum piratis necessitudo intercedat, considerandum vobis relinquo. Melite posteaquam priorem amicam reperisse me cognouit, verita ne ad illam rursus animum applicarem, eius perdendæ consilium init, quod mihi quoq; comprobatum est: quid enim verum negare oportet? Cumque me hæc rerum omnium suarum dominum cōstituere pollicita esset, hominem ad illam necandam conduxit, nūmos aureos centum pollicēs. atque ita quidē sicarius re confecta solum vertit, nec ex eo tempore vsquam gentium amplius est cōspectus. me verò amor statim vltus est: nā puelle cæde cognita, maleficii cōsciētia stimulatus ex illo flere nūquam desii, sed eius desi-

derio æstuans peremptam nunc quoque amo : neque aliam vllam ob causam memet ipōte accuso, quā vt meam ad amicam me mittatis, quandoquidem in præsentia & parricida, & eius, quam perdidī, amore flagrās, viuere amplius non sustineo. hæc cum à me dicerentur, inexpectato rei exitu omnes, in primisque Melite, obstupuerunt. Qui Thersandro aduocati erant, summa cum voluptate acclamauerunt : Melites autem patroni cuiusmodi essent quæ dixeram, ex ea ipsa quærebant. At illa vchementè perturbata, alia quidem scire se negauit, alia verò de industria subobscurè admodum confessa est. quanquam quæ de Leucippe narraueram, omnia morte excepta verè à me dicta fuisse affirmavit. quam ob rem cum orationi meæ pleraque conuenirent, eis ipsis Melite in suspicionem venit, vt quibus ad eam defendendam verbis vterentur, incerti essent. At Clinia, cum magnus in foro clamor exortus fuisset, in medium progressus, Potestatē mihi quoque, inquit, pauca quædam dicendi facite, capitis enim iudicium constitutum est. quod cum impetrasset, collachrymans, Viri, inquit, Ephesi moriendi cupidum adolescentem morti temerè damnare nolite. quæ vna est infelicibus viris malorum allevatio. improborum enim hominum crimen
in

in se transtulit, vt pœnam sustinens infelicitatis suæ perfugium aliquod habere posset. cuiusmodi autē illius infelicitas fuerit, quàm breuissimè potero, paucis exponam. Amicam adolescens is, vti dixit, habuit. neque enim id nec quæ de piratis, ac Solsthene recensuit, mentitus est. Nam quæcunque sibi ante illius cædem euenisse narrauit, reuera, sicuti ab eo audiuiſtis, gesta fuere. Hæc è mortalium cōspectu dudum, atq; improuiso quidem, subtracta est. Quo verò id pacto factum fuerit, aut interfecta ne sit, an rapta viuat adhuc, mihi nondum satis liquet: illud vnum didici, à Solsthene piratarum familiari amatam illā, multisque modis, quibus tamen nihil profecit, excruciatam. Is igitur puellam decessisse ratus, viuere amplius velle negat: seque iccirco cædis reum e mentitur. sibi autem in animo esse è vita migrare, ipse met fassus est: ac potissimum ob mœrorem ex mulieris amissione conceptum. Vos verò etiam atque etiam cogitate, num verisimile vobis videatur eum, qui verè alium interfecerit, vnà cum eo ipso, quem interemit, mori velle? aut num aliquis reperiatur tã familiariter inimicitias exercens, vt necati à se viri misericordia motus, è vita descendere aueat? quòdnam odium, quæso, tam facile deponatur? Ne per Deos, ne credite: nèue hominem misericordia po-

tius, quàm supplicio dignū, perditē. Quod si, vti dixit, cædis auctor ipse fuit, agite dum mercenarium istum homicidam in medium proferat, occisæ puellæ cadauer indicet. Sin verò neque interfectorem nominat, neque interemptum commonstrat, quid est, quam ob rem cædem hanc quispiam appellet? Amabam, inquit, Meliten, iccirco Leucippen sustuli. At cur eius, quam tantopere amat, nomen defert? cur Leucippes, quam morte affici mandauit, causa mori cupit? quid? an putatis aliquem ita sibi ipsi parum constantem, vt quod amat, oderit: & contrà quod oderit, amet? Annon potius credendum est amantem hominem, tametsi conuictum, crimen tamen, vt amicam seruet, pernegaturum, ne illius amissæ dolore discruciatum, ipse quoque frustra vitam amittat? sed & considerandum illud est quam ob causam Melitem accusauerit, si nihil ab ea tale patratum fuit. Ego verò iterum atque iterum à vobis peto, obsecroque, vt ne me huiusmodi oratione vti existimetis, quò mulierem hanc in inuidiam rapiam, sed qui rem ipsam ordine recenseam. Melite adolescentis huiusce amore flagrabat: de nuptiisque antequam marinus iste vir reuixisset, habitus fuerat sermo. Hic verò non modò impotenti mulieris amori non respondebat, sed etiam
à nuptiis

à nuptiis quàm longissimè abhorrebat. Quin etiam amica, quàm luce priuatam, vti dixit, credebat, viua apud Sosthenem reperta, multo magis etiam Meliten auersatus est. Quæ cum puellam apud Sosthenem inuētam huius amicā esse nōdum sciret, illius vicē miserata è vinculis, quibus à Sosthene confrieta fuerat solui iussit, hospitio accepit, ac tanquā liberam in calamitate alioqui constitutam in honore habuit: demum recognita rus misit, vt in agrorum curam incūberet: post quæ nullo amplius in loco visam fuisse, aiunt. Me autē vera loqui, & Melite ipsa, & ancillæ duæ quibus cum illa rus missa fuit, testabuntur. Sed illud hominem in suspicionem adduxit: veritus enim est, ne obtrectationis furore deuicta mulier, Leucippen de medio tolli iusserit. Deinde aliud quiddam sibi, dū in carcere esset, eueniens suspiciōē adauxit: hominemque & contra semetipsum, & cōtra Meliten irritauit: quidam enim ex iis qui in custodiam dati fuerant, suam per sese vicem dolens, narrauit se inter eundem in sicarium nescio quē incidisse, qui precio accepto puellā necasse fassus est, & quæ eadem mandauerat, Meliten, quæ necata fuerat, Leucippē nominari dixit. quod postremū an ita se habeat, equidē nōdū habeo cōpertū: sed illud vos inquirere par est. Nā non admodū difficile

cile factu erit, cum præsertim eum habeatis, qui de mercenario interfectore mentionem in carcere fecit : quem ea de re interrogandum censeo. adsit præterea Sosthenes, adsint ancillæ, quorum ex altero quæri ius est, unde sibi Leucippe in servitutē data sit, ex alteris quonā è mortaliū cōspectu sit erepta. Prius verò, quàm harum rerum omnium inuestigatio à vobis facta sit, neque ius, neque fas est, lucis huius vsuram misero adolescenti eripere, insanis eius dictis fidem adhibentes : mœror enim hominem ad insaniam compulit. Melite ancillas protulit, ac Sosthenem, qui fortè Leucippem interfecerat, à Thersandro produci petiit: eam enim conditionē qui Melites causam agebant, tulerant. Veritus autem Thersander, ne res in apertum proferretur, quendam è suis rus ad Sosthenem ire clām imperavit, iussum ut quamprimum aliquò profugeret antè, quàm qui ad eum comprehendendum mittendi erant, illò se contulissent. Ille viam equo ingressus quàm ocyssimè periculum nunciat, quæstionemque de eo, si se comprehendi sinat, habitum iri affirmat. Erat tum fortè Sosthenes apud Leucippen, ut exulceratum eius animum deliniret. multo itaque cum clamore ac strepitu vocatus exiit : reque cognita pauoris plenus, atque apparitores adesse
iam

iam putans, equo accepto Smyrnam statim contendit. nuncius ad Thersandrum reuertitur. Verissimum autem, ut mihi quidem videtur, illud est, PAVORE memoriam obrui solere: nam dum sibi Sosthenes metuit, eorum omnium quæ præ manibus habebat, repente oblitus est, ut ne domunculæ quidem, in qua Leucippe custodiebatur, fores occluserit: nimirum quia seruorum genus, ubi periculi aliquid immineat, quàm timidissimum est. Interea Thersander primam à Melites patronis conditionem silentio inuoluens, Abundè quidem, inquit, iste, quicumque tandem sit, nugatus est: ego verò stupiditatem vestram non potui non mirari: qui cum sicarium in manifesto scelere deprehensum teneatis, tametsi maius est seipsum accusare, quàm deprehendi, non tandem lictori eum tradatis: sed præstigiatori huic æquè ad cōminiscendum atque ad lugendum facto aures sedendo præbeatis: quem utpote cædis participem sibi ipsi quoque timere arbitror. quare autem quæstionibus opus sit in re præfertim tam aperta, non video. Sed & illud ut credam, adducor, aliam eum etiam cædem patrasse. Nam Sosthenes is, quem tantopere efflagitant, iam triduum apud me nusquā conspicitur. Neque admodum à vero abhorret, eorum consilio negotium confectum esse

esse, propterea quòd vxoris probrum ab eo mihi renunciatum fuerat. Vnde mihi etiam verisimilins fit, eos illum neci tradidisse, scientesque non habere me, qui hominem producam, conditionem istam de eo perastutè tulisse. Viueret verò vtinam Sosthenes, mihi-que illum dareliceret. Sed hominem adesse fingamus. quidnam, obsecro, aliud ex eo suscitari oporteret, quàm puellamne emerit, & illamne Melite ab ipso vindicauerit? esto sanè, emerit ille, Melite autem vindicauerit, per me enim id fateatur, licet. nunquid aliud, si ille adesset, rogari deberet? minimè hercule. iis igitur confessis, absolutus quidem iam Sosthenes est. Verùm hinc nunc iam ad Melitem, Clitophontemque mea conuertatur oratio. Nam quid de mea mihi à vobis subtracta ancilla factum est? verè enim mea erat ancilla. Id autem non aliam ob causam callidus Therfander dictitabat, quàm vt Leucippen, si fortè viua iterum reperiretur, in seruitutem redigeret. Addebat præterea etiam illud, Clitophon quidem puellam se interemisse fassus est, ac cædis reum se fecit: Melite verò negat. Sed eam ancillarum indicia redarguunt. Nam si eas Leucippen à Melite accepisse, nec dum postea reddidisse, constiterit, quid de illa factum credamus? quid, inquit, rogas? omnino emissæ est. Verùm,

rùm,inquam,ad quem? neminem certè proferunt:tacent.Annon igitur manifestum est, vnum aliquem qui ei mortem afferret, ab ipsis conductum? id quod clam ancillis factum fuisse credi par est, vt ne vulgatum inter plures testes facinus maiore cum eorum periculo facilius innotesceret. Nam eam quoque reliquerunt vbi latronum multitudo delitescibat: vt verisimile sit, quid isti molirentur, eas minimè vidisse. Atqui de quodam etiam in custodiam dato, & à quo cedis huiusce mentio facta fuerit, nescio quid commentus est. Sed quisnam hic est, qui præfecto quidem verbum nullum, isti verò cedis arcana omnia, nisi si eum de quo audiuerat, cognouisse negauit, palàm fecit? num quādo tam vanis nugis aures præbere negotiūq; huiusmodi ludicram rē putare desinetis? quid vos? cēsetisne hūc absq; diuino nutu seipsum accusare? Hic cum dicendi Therfander finē fecisset, ac de solsthene quid actū fuisset, nescire se iureiurando etiā affirmasset, iudicū principi visum est (eratis regii generis, penes quē capitalium causarum diiudicandarum potestas erat, tamen si è senioribus vti legibus cauebatur, consiliarios haberet, quos quid sibi faciendum putarent, consulebat) visum est, inquam, cōmunicato cum collegis negotio, morte me secūdum legē mulctare: qua cautū aiebat,

aiebat, ut qui se ipse cædis accusaret, morti addiceretur. de Melite verò iudicium aliud, habita de ancillis quæstione, fieri: Thersandrumque scripto iusiurandum mandare debere, se omnino quid de Sosthene actum est, ignorare: ex me autem, uti iam peracto, per tormenta quæri oportere, an Melite cædis conscia extitisset, decretum fuit. Iamque deductis indumentis, in sublime raptus pendebam, aliis lora, nonnullis ignem atque rotam afferentibus. Cliniaque interim collachrymante, cum repenti Dianæ sacerdos laureatus ad forum aduentare visus est. id verò signum est venientium ad sacra Deæ facienda peregrinorum. Quæ res cum accidit, abstinere à supplicio tantisper oportet, dum rei diuinæ finis impositus sit: itaque tunc solutus sum. Porro sacrorum auctor erat Leucippes pater Sostratus. Nam cum Byzantii ex bello, quod aduersum Thracas gesserant, victoriam apparente coram Diana reportassent: æquum censuerunt, ei Deæ sacrificium facere, pro auxilio præbito gratiā tanquam referētes. Priuatim verò Sostrato etiam ipsi noctu Dea in somnis apparuerat, filiamque ac nepotem Ephesi eum reperturum prædixerat. Per idem tempus Leucippe domunculæ fores patentes nacta, veritaque ne Sosthene, quem exiuisse viderat, ante ianuam
forte

fortè adhuc constitisset, posteaquam eū nusquam conspexit, firmiore animo esse cœpit. cum enim sæpe antea, & ex insperato quidem maximis ex periculis ereptam se fuisse in memoria haberet, tum quoque spem concepit, ac fortunæ beneficio uti decreuit. nam cum Dianæ ab agris illis templum non longè abesset, domo egressa in illud se recepit. Delubrum verò istud liberis mulieribus quondā inaccessum erat: viris autem & virginibus patebat: cum capitale alioqui haberetur, mulieres ingredi, præterquam seruas in ius ab hero vocatas: iis enim ad Deam confugere licebat, ac tum quidem Archontes inter ancillam, herumque sententiam ferebāt. Si enim seruam iniuria dominus non affecisset, eam rursus in seruitutem recipiebat, fugæque illius memoriam se non amplius habiturum iureiurando affirmabat: sin autem ancillam iustè queri compertum fuisset, tūc ea Deæ ministeriis addicta illic remanebat. Soltrato igitur sacerdotem, qui quæstionem differri iuberet, ad forum ducente, Leucippe templum ingressa est: parumq; absuit, quin patri obuiā fieret. Me verò, simul ac dimissa concione solutus sum, ingens multitudo circumsepsit: atque alii quidem vicem meam dolebant, nonnulli Deos inuocabant, quidam me interrogabant: inter quos astans ipse

ipse quoque Sostratus, ut vidit, me protinus agnouit. Nā ut initio dictū est, Tyri etiā ipse quondā erat, cum Herculis festus dies ageretur: illicq; diu admodū ante fugā nostrā cōmoratus est: quapropter facile hominī fuit me cognouisse, præsertim cū in somnis quoque se nos reperturum admonitus fuisset. Itaque propius me accedens, hic me hercule, inquit, Clitophon est, Leucippe verò vbinā? Tū ego illo agnito, vultū humi defixi. quī aderant, quæcūq; cōtra me ipsum perorauerā, recensuerūt. at ille perquā grauer ingemiscens, caputq; percutiens, in oculos mihi inuolauit, ac propemodum effodit, nec enim resistere hominī audebā, quinimmo faciē iniuriæ præbebat. Sed eius impetū progressus in medium Clinia cōpressit, illumq; redarguens, Quid inquit, agis? cur tam temerē in eum sæuis, qui maiore quā tu amore Leucippen prosequitur? qui lætho spōte se obiecit, propterea quòd eam diem obiisse crediderat? atque alia præterea multa, quo furorem illius placaret, addidit. ille autem Dianam identidem inuocans, ita ferē conquerebatur: An tu hac de causa me huc Dea venire voluisti? sunt ne hæc mihi à te in somnis prædicta? Ego quidem certē somniis fidem tuis habui, filiamq; me apud te reperturū credidi: ac sanē peregregium munus accepi, eius scilicet

licet interfectorem. Tum Clinia somnii mentione audita, mihi, mirum in modum gavisus, Bono, inquit, animo pater esto, mendax dea non erit. Salua utique tibi est (vaticiniis meis crede) Leucippe, nonne vides ut hunc etiam è tortorum manib. eripuerit? interea ædituorum vnus concitato admodum gressu ad sacerdotem veniens, puellam quandam peregrinam ad Dianā confugisse cūctis audientibus nunciauit. Quare cognita ego spem concepi, oculos sustuli, ac pene reuiuiscere visus sum. Clinia vero ad Sostratū conuersus, Vera, inquit, vaticinia mea sunt. atque, an forinosa illa esset, ædituum rogauit. cui ædituus, Non aliam, inquit, Diana excepta, formosiores vidi. Tum ego lætitia exultans, Leucippē ne, inquam, dicis? maximè, ait ille: hoc enim nomine se vocari, patriamque sibi esse Byzantium, patrem vero Sostratum dixit. Clinia igitur lætabundus plausum edere cœpit, cū Sostratus interim præ gaudio exanimatus concidisset. Ego saltu me ad sidera e uinculis dedi, mox ad templum tanquā tormento aliquo impulsus cōvolauī. Custodes fugam me arripuisse putantes insequiebantur, ac obuios quosque ad me comprehendendum clamore aduocabant. Sed pedibus meis alas additas fuisse dixisses. tandem insanientis more curren-

te me nescio qui apprehenderunt, nec manus à me continuerunt. verum ego audetior iam factus contra niti: illi me ad carcerem ducere pergebant. interea sacerdos, & Clinia præstò fuerunt: Cliniâq; prior, Quò hominē, inquit, ducitis? hic certè cædem, cuius damnatus est, nūquam fecit. Sostratus quoq; eadem ferè singillatim repetebat, eiusq; quam peremptam putabāt, patrem se esse affirmabat. qui aderant, cognita re, Dianæ numen laudibus extollebant: meq; circumstātes ad carcerem duci verabant: custodes autem cū sibi hominis iam peracti dimittendi ius non esse causarentur, sacerdos Sostrato orante maximè, sistendi, cum opus esset, mei vas est factus. Itaq; vinculis solutus ad Dianæ quàm ocysimè contendì, meaq; vestigia Sostratus persecutus est, sed nescio an pari mecum læticia. Verissimum autē illud esse tum cognoui, nullum reperiri tam celerē cursorē, quem fama nō anteuertat. ea enim vehemēter, properantes festinantesq; nos antegressa, Leucippē cū de aliis omnibus tū de Sostrati aduentu certiorē fecerat. itaq; cum primū nos vidit, è fano exiens patrem quidem cōplexa est, oculos verò in me conuertit: qui licet ob Sostrati præsentiam verecundans, me, quominus ad illam amplectendam excurrerem, continerem, non tamē ab eius vultu oculos defigere

defigere vsquam valebam. ita mutuis nos obtutibus inter nos salutabamus.

LIBER OCTAVVS.

AT Therfander, dum nos iam fessuri, atq; iis ipsis de rebus inter nos collo-
cuturi essemus, concitato admodum gressu, adductisque secum testibus aliquot, fanū ingressus est: & voce quàm maximè cō-
tenta ad sacerdotē cōuersus, illud, inquit, his audientibus tibi denuncio, iniquè à te factū esse, qui hominem legibus capite dānatum è vinculis exemeris. atqui ancillam etiam meā impudicam illam quidē, & in appetēdis viris ad insaniam vsque effusam, domi tuæ abscondisti: quam quo iure à me liberali causa manu asserturus sis, peruelim scire. Tum ego & seruum & impudicā Leucippē vocari audiēs, animo vehementissimè cōmotus, orationēq; tam contumeliosam non ferens, ipso nondū tacente, Tu quidem, inquam, triseruus es, & insanus, & impudicus: Leucippe libera est, & virgo & Dea digna. quibus ille auditis, Tui-
gitur, vinctus, inquit, & damnatus cōuiciari audes? & quāta maxima vi potuit, os mihi semel atq; iterū ita contudit, vt sanguinis quasi riui quidam è naribus manarint. cū verò etiā tertio me percussisset, dexteram labris im-

prudenter impactam dentibus illicit, ac vulneratis digitis ingemiscēs manum illico retraxit, ita dentes fauciata dextera narium iniuriam vlti sunt : & quæ vulnera manus intulerat accepit . Atque ille quidem præ vulneris dolore effœminatè admodum lugens, manu ad se revocata, deinceps vim inferre destitit: ego vero d'igitorum vulnus animadvertisse dissimulans, vimque mihi illatam conquerens, templum clamore compleui. Quonam tandem grassatorum violentiam fugiemus? quos post Dianæ numen deos adibimus? ipsis in templis vapulamus: ante religiosissimas deorum aras plagæ nobis imponuntur. Atqui desertis tantum in locis, vbi nulli adsint testes, facinora huiusmodi committi solent: tu vero coram diis ipsis regiampotestatem exerces : cumq; augustæ deorum ædes fontibus præsidio esse consueverint, ipse innocens ac supplex (me miserum) ante aras, ipsa vidente dea vulnus accepi. Iam vero quis percussiones istas Dianæ illatas fuisse neget? quanquam nō iis quidem contenta fuit huius ebrietas: sed etiam vulnera, qualia in bello atque pugna inferuntur, intulit, humanoque pavimentum sanguine fœdavit. At vero quis Ephesæ vnquam Dianæ hoc pacto sacrificavit? Barbarorum ac Taurorum huiusmodi quidem
certè

certè institutum est. apud Scythas Dianæ tē-
plum est apud quos solos deæ huius altaria
humano cruore conspergi receptum est. Tu
autem Ionia ut Scythia esset, Ephesique idem
qui in Taurica insula cruor manaret, effe-
cisti. quin igitur gladium etiam in me strin-
gis? quanquam quid ferro opus est, cum
gladii munere manus fungatur? cruenta e-
nim & cædibus assueta dextera tua id nunc
patrauit, quod in occisionibus fieri consue-
uit. Hæc dum ego lamentarer, ab iis qui in
templo erant, concursus ad me factus est: ac
nonnulli ex iis hominem increpare cœpe-
runt: quin etiam sacerdos ipse, Nunc te, in-
quit, tam apertè hæc in templo præsertim,
facere pudet? quam ob causam ego iam cō-
firmato animo, hoc equidem, inquam, pacto
viri Ephesii acceptus sum homo liber, & non
obscuræ urbis ciuis: ab isto enim vitæ sum-
mum in discrimen adductus perieram pla-
nè, nisi patefactis tandem facinorosi homi-
nis calumniis me prælēti suo numine atque
auxilio de manibus eius Diana eripuisset.
nunc mihi ē templo exire, faciemque ablu-
re opus est: neque enim id ego hic unquam
facere ausim, ne videlicet sacri latices cruore
per contumeliam effuso polluantur. interea
Thersāder, cum vix ē delubro nonnulli cum
protruderent, huiusmodi quiddam inter a-

beundū solus secum locutus est: Tu quidem quod ad causam tuā attinet, iā dānatus es: nec multo post de te supplicium sumetur. de scorto autem isto virginitatem emittente fistula iudicium faciet. Posteaquā ille abiit, egressus ipse faciem abluī: cunque accumbendi iam tempus esset, à sacerdote peramanter accepti sumus. Ego vero eorum quem in Sostratum admiseram, conscius oculos in illum palam coniicere non audebā: quod & ipse præsentiens me contueri pariter verecundabatur: Leucippe quoque nihil aliud, quam terrā intuebatur: ita ut conuiuium prorsus iniucundum esset. Tandem procedente potu, Bacchoque pudorē sensim amouente, is enim libertatis auctor est, primus ad Sostratum conversus sacerdos, Quia tu igitur, inquit, ō hostes rerum vestrarum, cuiusmodi tandem cæ sint, seriem narras? mihi sanè non insuaves quasdam ambages continere in se videtur: præterea vino sermones huiusmodi maximè conueniunt. Tum Sostratus loquendi occasione illinc sumpta, Quòd quidem, inquit, ad me attinet, leue admodū est. Sostrato mihi est nomen, patria Byzantium, atque adolescentis quidē istius patruus, puellæ autē pater sum. Cætera, ut ut sunt, tu Clitophon metu omni prorsus abiecto effare. nā si quid mihi acerbi euenit, non tibi

tibi sed fortunæ tribuendum est. ad hæc, præteritorum malorum cōmemoratio tantum abest vt qui euasit, mœrore afficiat, vt etiam vehementer oblectet. Tum ego quæ mihi postea, quàm Tyro profugi, euenerunt, singula ordinatim recensui, nauigationem scilicet, naufragiū, Aegyptū, pastores, Leucippes raptū, fictū apud arā vterū, Menelai calliditatem, amorē ductoris militū, Chærecē medicinam, piratarū rapinā, vulnus femoris, cuius tum quoq; cicatricē ostendi. Vbi vero ad Melitē ventū est, quæcūq; mihi agere cōtigit, quantamaxima potui modestia, mēdacioq; nullo penitus intermisto, narraui. ac primū quidē Melites amorē, continētiā meā, deinde quādiu me illa orauerit, quandiu illā ipse lactauerim, tū quecūq; locuta, quæcūq; conquesta est omnia, præterea quæ in naui, dū Alexandria Ephesū proficisceremur, acta sunt, nēpe vt simul ambo cubuerāmus, à meque illa tanquam à muliere mulier, surrexerat: postremò meā omnem erga illam obseruantiam, cœnam item, falsamque mei accusationem, & cætera omnia ad Solstrati vsque aduentum perspicuē ac diligenter, vnico tantum factō meo prætermisso executus sum. atque hæc quidem, inquam, de me quæ dicerem habui. Leucippes autem facta meis multò maiora sunt: seruiuit enim, terram

fodit, capitis decus, id quod confusa ipsa declarat, amisit. Vnum quodque deinde, sicuti actum fuerat, ita verbis extuli, vt cum de Soithene, Therfandroque facienda esset mentio, accuratius longè, quàm de me, omnia recensuerim: illud etiam alioqui spectàs, vt puellæ ipsi, patre præsertim audiente, ré gratam facerem. Aerumnas enim contumeliasque omnes, inquam, vna duntaxat excepta, perpesa est. intactaque, vt Byzantio disceslerat, in hanc vsque, diem permansit. neque verò istud laudi mihi dari velim: qui fuga arrepta nihil eorum, ob quæ fugiebam molitus sum: sed ipsi potius, quæ inter piratas etiam integram se castamque seruauit, & pirataram omnium maximi Therfandri scilicet inuerecundi, atque audacis violentiæ restitit. Nos vero, & consulto quidè, navigationem suscepimus pater. verum ad id amoris nimia vi compulsi fuimus, vt merito illa mutuò amantinum fuga dici possit. quinimo fratres abo vnà in itinere facti sumus: virginitatemque ipse meam, si qua viris virginitas inest, impollutam adhuc, quemadmodum Leucippe, seruo, quandoquidem ipsam quoque Dianæ cultui iam pridem addictam esse perdidiceram. At tu. ô hera Venus ne nobis tanquam neglecta succenseas absente patre nuptias facere volumus. ille

nunc

nunc hic adest: quare ad sis tu quoque nobis iam tandem propitia. Quæ cum illi audiuis-
sent, sacerdos quidē præ admiratione obstu-
pefactus est. Soltratus vero tauidi lachrymas
profudit, quandiu de Leucippes incommo-
dis actum fuit. Posteaquam dicendi à me fi-
nis est factus, Casus equidem, inquam ego,
nostros recensui omnes. nunc vnum ipse
quoque, ô sacerdos, audire per velim: nempe
quid illud sit, quòd postremò abiens Ther-
sander Leucippæ interminatus est, fistulæ
mètionem facta. Tum ille, Rectè sanè, inquit,
rogas: æquum enim est vt qui rem hanc, vt
se habet, scimus, vos edoceamus. Cumque
parem illi me gratiam relaturum esse pro-
misisssem, Vides ne igitur, inquit ille, nemo
post templum? in eo spelunea est mulieribus
quidem inaccessa, virginibus autem nequa-
quam. paulo intra eius ostium fistula suspē-
sa est. quod instrumenti genus si apud vos
Byzantios in vsu est, iam quid dicam, intelli-
gitis: si autem è vobis aliquis est in hisce
musicis minus veritatus, ei ego quale id sit,
Panisque omnem etiam fabulam, quatenus
ad id pertinet, enarrabo. Fistula pluribus è
tibiis compacta est: quæ singulæ singulis ex
harundinibus constāt. Atque harundines ip-
sæ omnes perinde ac tibia vna sonum edunt
inter seque ita collocatæ sunt, vt altera alte-

ri ordinatim adhæreat. facies anterior posteriori similis habetur. quoniam autem harundinum aliam alia excedit, illud scire oportet altero ex capite quanto primam secunda superat, tanto secundam à tertio superari, cæterasque deinceps proportionem eandem sequi. ex altero verò capite æquales illas inter se omnes esse: quæ omnium media est, ea longiore dimidio minor est. eo autem ordine dispositæ harundines fuerunt, ut æqualis effici concentus posset. nam cum acutissimus sonus in sublime admodum feratur, grauiissimus autem contra deprimatur, atque utroque extremas harundines, alter alteram scilicet, sortiti sint, interiacentes alias, quæ vocum intervallo moderarentur, constitui necesse fuit. illæ enim sonos impares, sed tamen prorata portione distinctos nascæ, acutaque cum grauib. temperantes, in causa sunt ut extremæ inter se congruât, sic ut æqualis demum concentus efficiatur. Porro fistula hæc si ori eam quis admoueat, eadē prorsus quæ Palladis tibia, refert: verum hic digiti modus temperant, illic os manum imitatur: hic tibi cæ foramina omnia vno duntaxat excepto, per quod spiritus exeat, obturat. illic fistulicem harundines alias omnes liberas dimittens, vni tantum, quam quidem sonum edere velit, os admouet: qua deinde ommissa
ad

ad aliam atque aliam pro vt ad suauiore
cantum edendum fieri par est, transilit. eoq;
pacto circum arundines labra illis iden-
tidem feruntur ac fuit quidem tempus, cum
fistula hæc neque tibia, neque harundo erat
sed virgo supra quàm quis iudicare possit,
formosa: quæ cum sui amore captum Panem
deum fugeret, densissimam in sylvam sese
recepit. Pan verò vestigiis consecutus, puel-
læ manum tandem iniecit: cumque capillis
comprehensam illam tenere se arbitraretur,
harundinum pro coma frondeis appren-
disse cōperit, quas absorptæ terræ disces-
su puellæ loco enatas aiunt. Has igitur, vtpote
quæ amicam sibi suam eripuissent, iræ impo-
tentia deuictus, succedit. Verum puella, quā
sub arundinibus latere putabat, minimè in-
uenta, facti conscientia commotus, quod a-
micam leto se dedisse crederet, ingemuit,
dissectasque harundines, tanquam virginis
membra essent, colligens, atque in vnum
componens manibus continere, ac dis-
suari perrexit. ita dum amatoriè lamētatur,
ipsisque arundinum sectionibus, quasi puel-
læ vulneribus suspirans oscula infert, spiritus
calamos intrauit, perque angustias eorum
means sonum edidit: atque hoc pacto fistula
vocē nacta est: quā deinceps à Pane in spe-
lunca illa collocatā, conclusāq; fuisse, Deum
autem

autem ipsum illó frequenter venire, ac de more canere solitum, constans fama est. Per tempora vero posteriora gratiam à Diana se inituros arbitrati regionis huiusce incolæ fistulam ei consecraverunt, pactione facta, non nisi virgines ad eam descendere se passuros. Quamobrem cum in violati pudoris suspicionem virgo aliqua venit, cum populus ad speluncæ usque fores committatur, ut fistulæ iudicium subeat. quod quidem huiusmodi est. nam quæ stupri suspecta est, stolam ad id ritè comparatam induta in antrum descendit, cuius postes ab vno aliquo statim obserantur: ac tum quidem, si ea virgo adhuc sit, dulcis quidem ac penè diuinus sonus exauditur. siue quòd canorum spiritum inter calamos reconditum locus ille habeat, siue quòd Pan fortè ipse canat. nec multo post antri valvæ sponte recluduntur, virgoque pineis frondibus redimita conspicitur. sin autem virginem se mentita fuerit, pro fistulæ cantu fletum quendam spelunca emittit. populus itaque relicta inibi muliere confestim abit: virgo autem loci eius antistita tertia demum die speluncam ingressa, fistulam quidem humi delapsam, mulierem verò nusquam reperit. id vobis discriminis subeundum erit: cuius qui exitus futurus sit, etiam atque etiam cogitate, ac

si viri adhuc expers Leucippe est (id quod ipse sanè peruelim) alacres periculum facite, propitiam vobis fistulam habituri: cuius iudicium nemini vnquam fraudi fuit. Sin minus, vos enim scire debetis quàm multa verisimile est eam vel inuitam pertulisse, cui toties in insidiatorum manus deuenire contigit: tum Leucippe antequam coeptum sermonem sacerdos finiret, Atqui quod ad me, inquit, attinet, ne sollicitus sis, ego enim fistulae antrum promptè ingrediar, atque illud nullo adiutore concludetur. Est id mihi, inquit, sacerdos, periucundum: tuamque tibi continentiam & felicitatem gratulor. Sed cū iam advesperasset, nostrum vnusquisque, vbi sacerdos præscripserat, cubitum abit. Clinia nobiscum haud quaquam coenauerat, hospiti enim oneri esse nolebamus, sed eò se receperat, vbi pridie quoque fuerat diuersatus. Cæterum Sostratus iis auditis quæ de fistula narrata fuerant, subvereri nobis visus est, ne verecundia erga se nostra ad mentendam virginitem adduceremur. Quamobrem ego puellæ clàm nutu indicaui, vt illum patri timorē eximeret: quo enim maximè modo id ei persuaderet, didicerat, idēque & ipsa suspicari mihi visa fuerat. quid enim meus ille nutus sibi vellet, statim percepit: ac iam etiam antè, quàm ei annuerem, non-

nonnulla excogitauerat ad persuadendum
quàm appositissima. Cubitum enim itura,
patre salutato, bonoque animo esse iusso,
Verbis, inquit, pater nostris fidem habe: ne-
mo enim nostrum, ita me Diana seruet, vlla
in re mentitus est. postridie illius diei, cum
victimæ in promptu essent, Sostratus & sa-
cerdos sacris peragendis operam impêde-
runt. Conuevit autem etiam diuinæ rei par-
ticeps futura concio. Deæque magno cum
plausu acclamatum est. Thersander autem
(aderat enim & ipse) in præsidis conspectum
progressus, Vadimonium, inquit, nobis in
crastinum differ: quem enim tu heri damna-
sti, nonnulli missum fecerunt. Solthenesque
nusquam inuenitur. Itaque factum fuit nos
que interea, vt vadimonium longè paratio-
res obiremus, operam dedimus. Cuius cum
dies tandem aduenisset, Thersander hunc in
modum verba fecit: Quibus vtar verbis, vn-
deve initium dicendi sumam, quos prius, &
quos posterius accusem, non satis scio: mul-
ta enim, & à multis audacter facta, mihi di-
cenda sese offerunt magnitudine inter se
paria, & manifestiora, quam vt hac in accu-
satione referri à me debeant: quanquam ea
quæ animus concepit, vereor vt explicare o-
ratione possim, aliarum præsertim rerum me-
moriam linguam ad se trahente. quippe dum
ad illa quæ nondum dicta sunt, oratio festi-

nat, facultatem eripi mihi sentio, quo minus res iam sulceptas absoluam. etenim cum aliorum seruos adulteri necent, alienas coniuges sicarii violent, damnatos à suppliciis lenones eripiant, sanctissima Deorum templa meretrices profanent, sint etiam qui ancillis herisq; diè dicāt, quæ adulteria, quæ sacrilegia, quas cædes, quæ denique ūagitia non sibi licere quiuis existimet? Vnum quæso, aliquem vos quauis de causa (nihil enim refert) capitis damnate, atque in custodiam supplicio seruatum dari iubete, vt is demum candida pro vinculis stola circumdatus, vestrum in conspectum veniat, & inter liberorum hominum ordines reus sedeat. quid? quod vocem forsan etiam emittere, ac verba contra me, aut potius contra vos, sationesque vestras facere audebit? **RECITA PRAESIDVM, CONSILIARIORVMQ. DECRETVM.** auditisne quam de isto sententiam, me accusatore, tulistis? Decretum quidē certe semel à vobis est, Clitophontem morte mulctandum esse. Vbinam igitur lictor es, quin hunc sublimen raptum abducis? quin ei venenum præbes? iam enim quod ad leges attinet, mortuus est, suppliciiq; abiit dies. Quid verò ais tu religiosissime atq; ornatissime ātistes? quanā, obsecro te, lege cautū est, vt qui à cōcione, sūmisq; magistratib. vinculis & morti addicti sūt, à iudicū feneritate

vindicari & catenis exolui debeant? aut maior ut tua sit, quam præsidum, atque magistratuum potestas? age iam tuo è solio Præses descende, huicque imperium, ac iudiciorum auctoritatem omnem permitte: nihil enim iuris tibi amplius in quempiam est: nec in scelestos ac nefarios homines tibi animadvertere amplius licet. iste enim hodie quæ vult, absoluit. Quid vero tu tanquam priuatus aliquis inter nos itas? quin potius ascēdis, atque præsidis solio sedes, ius nobis posthac dicturus, aut si mauis tyrannicè, legum omnium atque iudiciorum auctoritate neglecta, imperaturus. nec vero te hominem tantum puta, sed cum Diana ipsa, cuius tibi honorem turpiter arrogasti, æquè coli iube: ea enim sola est ad quam confugientes ad se, illos scilicet quorum cæsa nondum à iudicibus cognita est, seruare pertinet. ac quāuis neminem illa vnquam in custodiam datum soluerit, neminem unquam morti addictum è lictorum manibus eripuerit (infelicibus enim, non impiis deorum aræ præsidio esse consueuerunt) unus tamen tu inuentus, qui reos è carceribus emitteres, damnatos absolueres. quod quid aliud sit, quàm Dianæ auctoritate antecedere velle, non video. At vero quis vnquam delubrum carceris loco inhabitauit quod nunc planè fieri

ri constat: ficarius enim atque adulter inta-
tam apud Deam moratur. O indignum fa-
cinus, adulterum apud virginem diuersari,
vnaque impudicam ac fugitiuam mulierem
adesse. tu enim, vti vidimus, illam hospitio
conuiuioque accepisti: fortè verò etiam in
templo, tanquam meretricia aliqua in cel-
la, cum ea simul cubuisti: Dianæque fanum
in adulterorum & scorti contubernium cō-
mutasti: in quo non minus inhonestè, quàm
scortatores lenonia aliqua in domo, cuncti
versati estis. Hæc mihi, quæ primo loco in
hosce ambos dicerem, occurrerunt. quorum
alterum audaciæ ac temeritatis suæ poenas
daturum arbitror: alterum vos iam tandem
supplicio affici iubete. Nunc vt de adulterii
rea Melite verba faciam, locus postulat. quæ
in re nequaquam mihi oratione opus est:
quandoquidē ex ancillis habita de eis quæ-
stione veritatem inquiri debere, sancitum
est. Eas igitur adduci postulo quæ in tor-
mentis adhibitis in hoc manserint, vt di-
cant nescire se damnatum istum multo cum
ea tempore consueuisse, domique meæ ma-
riti. nedum adulteri, loco diuersatum esse,
nulla causa est quin ego nunc ab omni
eam accusatione liberam dimittam: sin
minus, dote illam mihi adiudicanda, vti
lege cautum est, priuari: hunc verò morte,

debita scilicet adulteris poena, mulctari oportere, aio: qui siue pereat ut adulter, siue ut parricida, utriusq; criminis reus cum sit, non sane magni refert. tametsi enim poenas dederit, non tamen dedisse videbitur, nimirum quia morte semel affectus, alterius etiam mortis reus futurus est. Reliquum nunc est, ut de hac serua mea, venerandoq; sene isto, eius patrem se mentiente, sermonem faciam: verum eo usque differre mihi animus est, dum de hisce aliis decernatis, atque hic ille dicendi finem fecit. Tum vero in medium progressus sacerdos, homo ad dicendum impiger, & in Aristophanis lectione haud oscitanter versatus, sane quam urbanè atque comicè in flagitiosam Thersandri adolescentiam inuectus: Probos, hercule, inquit, viros coram dea tam petulanter maledictis insectari, oris est omnino impuri. is autem non hoc modo, sed alibi etiam passim effundendis contumeliis paratam linguam semper habuit: quippe adhuc impuber cum impudicissimis quibusque versatus, omnem in hoc ætatem consumpsit. Cumque à pudore quam longissimè abesset, disciplinarum tamen studiosum se simulans continentiam præse ferebat, iis interim obnoxius atque obsequens, pro libidine se abutebantur: paterna enim domo relicta, conductum à se tugurium incoluit,

ac

ac partim quidem in foro cantitans, partim vero neminem vitans eorum quos ad ea quæ cupiebat idoneos cognosceret, quæstum fecit. atque his artibus cum animum suum excoleret, pravitatem tamē dissimulabat. Vidi mus verò ipsi, ut in gymnasiis membra inungeret, stadiumque circuiret, ut adolescentes quibus cum luctabatur (ad fortiores autem sese in primis applicabat) corpore illius abuterentur. atque hæc quidem adolescens. Nam postea quā virilem ætatem attigit, quæcunque clām ab eo antea gesta fuerant, palām fecit, iamque natu grandior, cum ad ea patiēda quæ alteri facere collibuerat, exoleuisset, nihil pensi habuit, nisi vnam ad petulantiam linguam exacuere: qua semper ad turpitudinem ita usus est, ut in omnes cōvicia euomerit, vultu eam, quam animo ceperat, procacitatem præ se ferens, eousq; ut quem vos sacerdotio dignum iudicauistis coram vobis tam petulāter exagitare veritus non sit. Quod si mihi alibi, quā in vestro omnium conspectu vixisse contigisset, copiosius utique de me, deque iis quorum cōsuetudine usus sum verba facere me, sat scio, oporteret: sed quando vos mecum ipsi scitis, quā procul semper vitam duxerim ab iis quorum iste me in simulat, ea tantum refellā quæ mihi nunc ab eo crimini dantur. Solui-

sti, inquit, morti addictum: atque hic quidē
vehementer indignatus est, tyrannum me
appellitans, aliaque permulta maxima cum
acerbitate in me iactans, quasi demum ty-
rannus ille sit, qui infantes atque indemna-
ros, non autem qui calumniatores, seruat.
Verum agē obsecro, quibus nam legibus
peregrinum tu adolescentem hunc in carce-
rem primum intrulisti? quis Præsidum id cē-
suit? quibus iudiciis homo vinciri iussus est?
Sed ut omnium quæ alferis reum esse fatea-
mur: nonne legis officium est, inquirere, ar-
gumentisque convincere? nonne legis, quæ
in re aliosq; omnes imperium habet, munus
est, vinciri iubere? neque enim cuiquam in a-
lium sine iudicio ius est. quod si tu hoc tibi
arrogas, cur non igitur forum, claudis, curi-
am demoliris, magistratus eiicis? nam quæ
tu mihi ante Præsidem obiecisti, iustius in te
veriusque dici possunt: Assurge Therfandro
Præses, Verbo enim tenuis tantum dignitatē
hanc obtines: re autem vera hic, quæ te fa-
cere decet, immo etiam quæ tu nullo mo-
do facere auderes, omnia vnus facit. Tu cō-
siliarios habes: sine quib. nihil tibi decerne-
re licet. Sed neq; quicquā est, quod tu pro
tua auctoritate statuere prius audeas, quā
hoc in folio confidas: nec enim quempiam
domi tuæ in vincula coniici iuberēs. At ge-
nero-

nerosus homo iste populus, concio, præses, præfectus, omnia denique vnus factus est. domi punit, ius dicit, vinciri iubet: ac iudicii quidem tempus vespera est. O iudicem nocturnum, egregium fanè, & lepidum: qui nunc quoque identidem exclamat, Reum, necique seruatum soluisti. At quem reum, quam necem? rogote, damnationis causam eloquere. Cædis, inquires, condemnatus est: interfecit igitur? atquæ nam ea est quam interfecit? potesne ostendere? minimè hercule: quam enim necatam asseris, coram astâtem vides: neque te tamen adhuc cædis hominem accusare pudet. haud enim id puellæ simulachrû est: neq; aduersum te mortuam Pluto ad nos misit. Tu potius cædis, ac duplicis quidem, damnandus es, qui puellam prædicatione occidisti, adolescentē vero re occidere tentasti. Quinimo eam ipsam quoque re necaturus fuisti. eorû enim quæ ruri conatus es, cōsci facti sumus. verùm magnum Dianæ numen vtriq; auxilio fuit: alteram è Sosthenis, alterum è tuis manibus eripiendo. Atqui Sosthenem etiam tute procul amandasti. An non te pudet, qui nō hosce peregrinos accusas, sed, quod summum in te est calumniandi studium, demonstras? Hec habui, quibus obiecta mihi ab isto crimina diluerē. nā quod ad peregrinos istos attinet,

eorum ego defendendorum locum hisce relinquo. Itaque cum nominis haud sanè obscuri patronus pro me, ac pro Melite verba facturus esset, alius quidam è Thersāndri aduocatis, cui Sopatro nomen erat, orationem eius anteuertens: Atqui meus hic, inquit, optime Nicostrāte, sic enim patronus meus vocabatur, contra istos adulteros dicendi locus est: alter vero tuus. Thersandri enim oratio in accusando sacerdote omnis versata est, nec nisi parvam admodū partem attigit eorum quæ ad reum istum pertinent. Quamobrem cum vna, itemque altera morte dignum eum probauero, tum erit tibi quoque diluendorum criminum tempus. quæ cum dixisset, perfricta atque ad mētiendam parata fronte, Sacerdotis equidē, inquit, fabulam omnem petulantem sanè ac turpē audiui: qua non, nisi falsa in Thersandrum crimina commentus est, sumpto potissimum ab iis sermonis in illum exordio quæ de eo Thersāder dixerat. Verū Thersander iis quæ in ipsum dixit, falsi nihil admiscuit: nam & reum ē vinculis exemit, & scortum hospitio accepit, & cum adultero diuersatus est. is autem dum Thersandrum in inuidiam trahere studet, vitam eius culpādo, omnia per summam calumniam egit. Sacerdotem autem, si quid aliud, illud certē in-
primis

primis decet, linguam à calumniis habere
quàm alienissimam: vt eius in eum dicta re-
torqueam. Cæterum, vt ad ea veniamus ali-
quando, qua post actam fabulam omis-
sis à-
bagibus palam elocutus est, conquerens
manifestò deprehensum adulterum à nobis
in vincula coniectum fuisse, non potui non
vehementer admirari quid causæ sit quam-
obrem in exoletis istis defendendis tanto-
pere sacerdos elaborare voluerit: tamen si
me id diuinasse puto. Nempe adulteri huius
& scorti faciem contemplatus est: quorum
altera formosa planè, ac tenerioris ætatu-
læ, alter non modo non deformis, sed aspectu
etiam blandus, ad suas ipsius voluptates i-
doneus iudicatus est. horum igitur vter te ma-
gis delectat? Simul enim omnes perpotatis,
simul discumbitis: neque vllus est noctium
vestrarum spectator. quàm vereor, ne Dianæ
quod fuit, Veneris vt sit, templum effeceri-
tis. verum de sacerdotio, an scilicet honorẽ
istum habere te oporteat, post decernetur.
nam quod ad Thersandri mores attinet, ne-
mo est qui nesciat quàm modestè ac tempe-
anter à teneris vsque vnguiculis vitam ege-
rit: qui cum primum per ætatem licuit, vxorẽ
secundum leges duxit: quàmuis in faciendo
de ea iudicio se ipse fefellerit: aliam enim
atque putarat, generi & fortunis credens,

inuenit. verisimile quippe est illam antea quoque cum aliis consueuisse: quos optimum virum celauerit, tandem vero pudicitiam in propatulo habuit, atque in omni libidine sese effudit: viro enim peregre profecto, tempus illud ad cupiditates suas explendas opportunum rata, impudicum istum adolescentem ad eam rem misera cepit (quæ enim miseria maior esse potest, quam cum habere amatorem, qui inter fœminas viri, inter viros fœminæ munus obeat?) quem non sat habuit in aliena ciuitate in stuprum illexisse, nisi tanto maris spacio peragrato hac perduxisset, vna cum illo interim semper cubans, atque in nauicementibus cunctis voluptatem capiens. ô libidinem terræ, marique communem. ô adulterum Aegyptum Ioniæque occupans, adulterium quidem sunt quæ committant, sed semel tantum: quod si eandem in turpitudinem rursus delabantur, certè factum huiusmodi mortales omnes celant. mulier autem ista non modo tuba, verumetiam præcone adhibito, obscenè se oblectauit. adulterum Ephesii omnes cognouerunt, nec tamen eam vel tantulum quidem puduit vnquam, hæc orna-

ornamenta formosum scilicet adulterum istum , ne sine corollario à peregrina terra domum reuerteretur , egregia sibi mulier comparauit , ac tanquam preciosas aliquas merces secum aduexit . Atqui virum , inquit illa , perisse putabam . rectè id quidem : nam si ille obiit , cui dubium sit quin absolui debeatur . viro enim è viuis sublato , adulterii nomen tolli necesse est , cum labefactari matrimonium nequeat , nisi superstitè marito pudicitiam vxor inhonestè habeat : quæ alioqui , viro defuncto adulterii argui non potest , sicut viuo potest . Tum verò Therfander Sopatri sermone interrupto , Atqui quod antea proposueram , quæstionibus , inquit , amplius opus non est . ego , quod ad Meliten attinet , atque eam quæ peregrini huiusce sacrorum auctoris filia perhibetur , verè autem serua mea est , has conditiones fero. **RECITA CON-
DITIONES** . Therfander de Melite ac Leucippe (sic enim prostitutam hanc vocari aiunt) conditiones hæc proponit , vt illa , quandoquidem nullam sibi , me absente , cum peregrino isto stupri consuetudinem fuisse ait , id iureiurando affirmet ,
atque

atque in sacræ Stygis fontem descēdat: indeque, si peierasse non comperiatur, absoluta dimittatur: altera verò hæc, si mulier facta est, hero suo seruitutem seruiat: neque enim mulieribus nisi si quæ seruæ sint, Dianę templum ingredi fas est: sin virginem sese affirmat, in fistulæ antrum concludatur. Tū nos conditionem statim accepimus: non enim dubitabamus, quin Leucippe virgo adhuc esset. Melite quoque confisa nihil id tēporis, quo Thersander abfuit, sibi mecum, exceptis colloctionibus, commune fuisse, Atqui ego quoque, inquit, conditionem non respuo: illudq; etiam, quod maximum est, addo, neminem prorsus aut ciuē, aut peregrinum fuisse, qui cum eiusmodi mihi consuetudo fuerit, cuiusmodi ipse ais. verum si meum falso detulisse nomen deprehendaris quas de te pœnas sumemus? Quas iudices, inquit Thersander, censuerint. iis peractis concio dimissa, decretumque factum est, vt postri die de cōditionibus experiremur. Porro autem de Stygis fonte res ita fermè se habet. Virgo fuit olim formosā, Rhodopis nomine, venatu gaudens, pedum velocitate, iaculandique peritia insignis admodum, & cingulum, & mitram veste genu tenus succincta, capilloque detonso gestare cōsuea. eam cum vidisset, probassetque Diana, vocatam

catam venatum secum duxit : prædaque vt plurimum inter eas communis erat: quamobrem illa virginitatem seruare, virorumque consuetudinem vsquequaque vitare, ac Veneris cōtumelias nunquam perpeti iurauit. quod simulatque Venus perlensit, ira commota puellæ statuit superbiam vlcisci. Fortè accidit, vt adolescens esset Ephesius inter viros æquè formosus, atque inter virgines Rhodopis: quem Euthynicum appellabant. is & venandi studio, quemadmodum Rhodopis, tenebatur, & à Veneris pariter illecebris abhorrebat. igitur cum venatum ambo exissent, eò se clam Venus contulit, ferasque ab eis agitatae alium atq; alium cursum tenentes in vnum compulit: mox Diana absente filium conueniens mater, Nonnè hos, inquit, filii arcanorum nostrorum expertes, nobisque inimicos vides? quid, quòd puella etiam conceptis verbis audacissimum fanè contra me iusiurandum iurauit. tu nunc illos ceruam sequentes cernis: qua propter venari tu quoque incipe, atq; ab audaci puella vindictæ initium fac. telum tuum certius omnino fuerit. ita tunc ambo, in ceruam virgo, in virginem Cupido, arcus intēderūt. nec vani fuere iētus: nam venatrix etiam ipsa præda fuit, ac cerua quidem in armo, puella verò in corde vulnus accepit, cuius ea

vis

vis fuit, vt Euthynici amore statim flagraret, qui non ita multo post pari & ipse vulnere percussus est: ac tum quidem mutuó sese cōtueri, atque alter in alterum obtutus defigere cœperunt, atque adeo vt neuter in diuersam aciem vellet inclinare. Cæterum vtriusque vulnera paulo post cicatricem obduxerunt, amorque illos in antrum, vbi nunc fons est deduxit, vbi iurisiurandi fides abrogata est. Postea cum ridentem Diana Venerem conspicata, rem cognouisset, puellā in fontem illic, vbi pudorem amisérat, commutauit. Hinc factum est, vt cum violatæ aliqua pudicitie arguitur, eum in fontē descendere compellatur, cuius vnda vix medias tibias attingit. Iudicium autem fieri hoc pacto consuevit. quæ delata est, falso se insimulari iurati iusiurandumq; in tabella descriptum collo suo alligatum sustinens, in fontem descendit. ac si verum iusiurandum iurauerit, aqua omnino inmota manet: sin minus, intumescit, atque ad collum vsque se attollens, tabellam contegit. hæc dum loqueremur, tempusq; ad vesperam inclinaret, seorsum dormiturus quisque discessit. Postridie multitudo vniuersa conuenit: cui vultu hilari Thersander præibat, nosq; idētidē intuebatur. At Leucippe sacrā atque ad pedes vsq; demissā, ac tenuissimam filis in-

textam,

textam, zonaq; succinctam stolam induta,
& purpureis vittis redimitta, nudis pedibus
perquā decēter spelūcā ingressa est. quæ dū
ipse spectare, tremore correptus sum: mecū-
que solus: mihi quidem certē, inquā, dubiū
non est, quin virgo adhuc sis Leucippe. sed
tamē cū mente agito qui sit Deus iste, timere
cogor, ne videlicet fistula etiā tu illic fias. illa
quidē Panē per aperta loca insequentē faci-
le effugit: nos vero te, quasi ob fidem, hasce
intra valuas inclusimus, vt ne si sequatur, fu-
giendi tibi sit potestas. Vērū tu ō here. Pā
propitius nobis sis, neq; loci leges, quas nos
quoq; obseruauimus, trāsgrediaris: quinimo
intactam nobis Leucippē reddas: eiusmodi
enim cum Diana tibi fœdera ista sunt: neq;
virginem fallas. Hæc dum mecum loquerer,
suauis exaudiri sonus cœptus est. Ac fuerunt
qui dicerent, suauiore nunquam auditum
fuisse. Antri quoque valuæ spōte sua statim
patuerunt. ita Leucippe prodiit: multitudo-
que vniuersa præ voluptate acclamare, ac
Thersandrum conuiciis consecrari cœpit.
ego verò quantum læticiæ animo concepe-
rim, nulla vnquam oratione satis explicare
posse. Hac vna, & ea quidē præclarissima vi-
ctoria nobis parta, inde digressi ad stygisfōtē
peruenimus, vt cōditionis alterius periculū
face-

vis fuit, vt Euthynici amore statim flagraret, qui non ita multo post pari & ipse vulnere percussus est: ac tum quidem mutuó sese cōtueri, atque alter in alterum obtutus defigere cœperunt, atque adeo vt neuter in diuersam aciem vellet inclinare. Cæterum vtriusque vulnera paulo post cicatricem obduxerunt, amorque illos in antrum, vbi nunc fons est deduxit, vbi iurisiurandi fides abrogata est. Postea cum ridentem Diana Venerem conspicata, rem cognouisset, puellā in fontem illic, vbi pudorem amisérat, commutauit. Hinc factum est, vt cum violatæ aliqua pudicitie arguitur, eum in fontē descendere compellatur, cuius vnda vix medias tibias attingit. Iudicium autem fieri hoc pacto consuevit. quæ delata est, falso se insimulari iurat, iusiurandumq; in tabella descriptum collo suo alligatum sustinens, in fontem descendit. ac si verum iusiurandum iurauerit, aqua omnino inmota manet: sin minus, intumescit, atque ad collum vsque se attollens, tabellam contegit. hæc dum loqueremur, tempusq; ad vesperam inclinaret, seorsum dormiturus quisque discessit. Postridie multitudo vniuersa conuenit: cui vultu hilari Thersander præibat, nosq; idētidē intuebatur. At Leucippe sacrā atque ad pedes vsq; demissam, ac tenuissimus filis in-

textam,

textam, zonaq; succinctam stolam induta,
& purpureis vittis redimitta, nudis pedibus
perquā decēter spelūcā ingressa est. quæ dū
ipse spectarē, tremore correptus sum: mecū-
que solus: mihi quidem certē, inquā, dubiū
non est, quin virgo adhuc sis Leucippe. sed
tamē cū mente agito qui sit Deus iste, timere
cogor, ne videlicet fistula etiā tu illic fias. illa
quidē Panē per aperta loca insequentē faci-
le effugit: nos vero te, quasi ob fidem, hasce
intra valuas inclusimus, vt ne si sequatur, fu-
giendi tibi sit potestas. Vērū tu ō here. Pā
propitiū nobis sis, neq; loci leges, quas nos
quoq; obseruauimus, trāsgrediaris: quinimo
intactam nobis Leucippē reddas: eiusmodi
enim cum Diana tibi fœdera ista sunt: neq;
virginem fallas. Hæc dum mecum loquerer,
suauis exaudiri sonus cœptus est. Ac fuerunt
qui dicerent, suauiore nunquam auditum
fuisse. Antri quoque valuæ spōte sua statim
patuerunt. ita Leucippe prodiit: multitudo-
que vniuersa præ voluptate acclamare, ac
Thersandrum conuiciis consecrari cœpit.
ego verò quantum læticiæ animo concepe-
rim, nulla vnquam oratione satis explicare
posse. Hac vna, & ea quidē præclarissima vi-
ctoria nobis parta, inde digressi ad stygisfōtē
peruenimus, vt cōditionis alterius periculū
face-

faceremus. Populus ad videndum iam se cō-
parauerat, reliquaque omnia in promptu e-
rant. itaque tabellam collo Melite alligauit,
intrepidoque vultu in fontem descēdit: Vn-
da, vt erat, humilis remansit, nec tantulum
quidem consuetum excessit modum. Quā-
obrem, vbi tempus manendi in fonte prae-
teriit, Praeses mulierem dextra prehensam ex
aqua eduxit, duobus iam certaminibus de-
uicto Thersandro: qui cum tertio quoque se
victum iri animaduerneret, cursu domum se
recepit, veritus nē à populo lapidibus obruz-
eretur. nam cum iam Sosthenem adducerēt
adolescentes duo Melites cognati, duo itē
famuli ad illum quærendum ab ea missi, atq;
id Thersander procul agnouisset, factum in-
dicatum iri videns, si de Sosthene quaestio
haberetur, arrepta fuga vrbe noctu excessit.
Interea Sosthenem in custodiam dari Archō-
tes iusserūt. nos modis omnib. excussi mag-
na cum omnium commendatione absoluti
fuimus. Postridie Sosthenes ab iis qui ei rei
præerant, ad Archontes ductus, simulatque
parata sibi esse tormenta intellexit, cōtinuō
& quæ Thersander aggressus fuerat, & quæ
ipse illi suggessisset, vna etiam cum iis omni-
bus quæ antē Leucippes ostium priuatim
de illa secum ambo disseruerant, palam con-
fessus est: ideoque pœnas daturus in carcerē
denuō

denuò coniectus. Thersander autem (iam enim absens erat) exilio mulctatus fuit. Nos ab Antistite, ut antea quoque, accepti, quæ priore in cœna dicenda supersuerant, & præsertim si quid ærumnarum nostrarum prætermiseramus, recēdere perreximus. Leucippe quoque patrem non amplius verita, utpote quæ verè virgo inuenta fuisset, casus non sine voluptate suos commemorabat. Cui ego, posteaquam ad Pharus & Piratas ventum est, Quin tu igitur, inquam, Phariorum prædonum commentum, abscissisque illic capitis ænigma nobis explicas, ut id etiam patri tuo innotescat? hoc vnum enim ad rem omnem intelligendam desideratur. Tum illa, Mulierem, inquit, ex iis quæ præcio prostant cum allexissent, nautarum vni eam in uxorem duros se esse pollicentes, in naui posuerunt, quam obrem quidem adesset, verè nescientem, sed piratarum vni, qui eius amator esse ferebatur, occultè adiūctam. Postea vero cum me rapuissent, remisque ac velis fugæ incumbentes nauem insequentem viderent, detracto miseræ illi vestitu omni, eo me adornauerunt, meoque deinceps ornatu indutam illam summa in puppi collocarunt ita, ut à persequentibus cerni posset, ac capite priuarunt: cadauereque, ut vidisti, in mari proiecto, caput aliquantisper intra navim,

vum, vti ceciderat, tum retinuerunt. quod nō
ita multo post cum iam qui se sequerentur,
nullos amplius haberent, pariter est deiectū.
mihi vero incertum est, eane de causa, an po-
tius vt quod de me postea factum est, venun-
daretur, mulierculam illam comparassent.
illud certē constat, eam mei loco, vt inse-
quentes eluderent, iugulatam, existimanti-
bus illis maius ex mei quam illius venditio-
ne lucrum se facturos. atque hinc etiam fa-
ctum est, vt Chæream, qui eius necandæ ab-
iiciendæque sua sor & auctor fuerat, meritas
dantem poenas viderim. Nam cum reliqua
piratarum multitudo ei me soli dimittere
negaret, propterea quod paulo antea mulierē
aliam, quæ vendita magno eis lucto futura
erat, habuisset, meque mortuæ loco vendi, ac
pecuniam in commune conferri oporteret
diceret, ille autem causam suam defendēdo
repugnaret, pactumque se cum iis esse affir-
maret, vt non publicæ omnium vtilitatis, sed
privatæ sui ipsius gratia me raperent, aliis e-
tiam grauioribus additis, confidenter ad-
modum asseueraret, eorum vnus qui fortē
post eum constiterat, meritō quidem caput
illi abscidit, atque ita non iniustas rapinæ
ipse quoque poenas luens, in mare deiectus
fuit. Piratæ biduo post nescio quo delati,
mercatori cuidam, familiari suo, mercator.
Sosthene

Soltheni accepta pecunia me concessit.
Tum Soltratus: Posteaquam vestros, inquit,
filii casus commemorastis, agite dum quæ
de Calligone Clitophontis sorore domi acta
sint, ex me quoque audite, ne solus ipse nar-
randi omnino immunis abeam, ego verò so-
roris nomine audito attentior factus, Vt lu-
bet, inquam, pater, siquidem de viuento di-
cturus es. Tum ille, quæ antea ipse narraui,
omnia recensuit, Callisthenem scilicet, ora-
culum, sacrificium, nauiculam, raptum: illud
etiam addens, Callisthenem cum inter na-
uigandum rescuisset Calligonem filiam su-
am non esse, tametsi rem contrà, quàm pu-
tarat, euenisse cognouisset, nunquam tamen
amarè illam destitisse, sed ad genua eius pro-
stratum, huiusmodi ferè locutum esse: Ne
me ô hera prædonem, flagitiosumue aliquem
esse putes: qui nobili loco natus Byzantio-
rum, nemini genere cedam. has insidias tibi
me latronum more parare amor coegit. Ve-
rùm tuum me posthac mancipium puta: tibi
enim memet in primis, deinde fortunas,
quantas nunquam tibi pater dedisset, vo-
lens lubensque trado: quin etiam à virgini-
tate tua violanda quandiu voles, abstinebo.
his ille atque aliis etiam ad persuadendum
aptioribus (erat enim cum aspectu decorus,

Q I

tum

tum in dicendo & argutus & vehemens nimio plus (puellam suam in sententiam pertraxit. ac posteaquam Byzantium reuersus est, dote ingenti pacta, multisque aliis, veste scilicet, auro, cæterisque rebus ad beatarum mulierum ornatum spectantibus magnificè præparatis, puellam sanè quam splendidi-
dissimè adornauit, qualemque illam rapuit, virginem, vti antea promiserat, manere passus est. / ipse verò plerisque in rebus tractandis elegantem, moderatumque ac mansuetum se præstitit. adolescentisque noua quædam mutatio repentè facta est: nam & senioribus assurgebat, & obuiis quibusque salutè prius reddere studebat, quàm accepisset. cumque antea immodicè sui profusus esset, priorè luxuria in prudentia mutata liberalitate, deinceps erga eos qui egerent, vti cœpit, vt mirarentur omnes tam subito ex tam prauo tam frugi euasisse. Me verò præ cæteris obseuabat: ipse que cōtra illum deamabam, & priorem luxum admirabilem quandam naturæ largitatem potius, quàm intemperantiam fuisse animadverti. ac mihi tum venit in mentem illud quod de Themistocle olim dictitatum fuit: qui cum in adolescentia per quàm dissolutus esset, omnes tamen deinceps Athenienses prudentia & fortitudine

dine superauit. Me itaque poenitebat hominem, cum filiam dari sibi peteret, repudiasse: nam & maximum mihi honorem tribuebat, & patrem appellabat. armatusque per forum comitabatur. Sed nec à bellicis studiis animus eius abhorrebat: quippe in equestribus certaminibus perquam strenuè se gerebat, utpote qui prima illa etiam intemperanti ætate equis, quanquam temerè, & ad luxum paratis, gauderet. Cæterum, cum virili eius robore aucto sensim rerum quoque usu, præcipuum in eo studium fuit, bellicas res fortiter militariamque tractare. multo quinetiam ære suo priuato Rempublicam iuuit, necumque vnà militum ductor creatus est: vnde maiorem quoque mihi honorem habuit, obsequentem sese in omnibus præstans. Postea verò quàm de hostibus, Diis ipsis nobis coràm astantibus, victoriam reportauimus, Byzantium reuersi, ego huc Dianæ, ille Tyrum Herculi, ad grâcias referendas missi sumus. Sed prius tamen dexteraprehendens me Callisthenes, quæ sibi Calligones causa facta fuissent, commemorauit, eorum inquit, pater, quæ antea fecimus, iuuentus natura audacior causa fuit: quæ verò post, iudicio adhibito commissa fuerunt, virginem enim puellam hætenus

seruavi, belli præsertim tempore, quo nemo
sibi oblatas perfruendarum voluptatum oc-
casiones abire pati vult. nunc eam Tyrum ad
patrem ducere, & ab eo sicuti leges iubent,
in vxorem accipere, omnino constitui. quod
si impetrauero, id optimè: sin autem difficilis
ille atque morosus spondere negauerit, vir-
ginem etiam filiam suam sibi habeat, quàm
tamen ego Hercule non contemnenda dote
confecta in vxorem lubens duxerim. Tabel-
las verò etiam quas antequam ad bellum
exirem, puellam Callistheni nubere optans
conscripseram, tibi recitabo: in iis enim ge-
nus illius, dignitatem, rei militaris vsum re-
censui. quæ autem inter nos pacti eramus,
hæc sunt. Mihi verò, si etiam post Thersan-
dri prouocationem secundum nos iudica-
tum fuerit, Byzantium primum, deinde Ty-
rum nauigare in animo est. Hic cum ille di-
cendi finem fecisset, cubitum se quisque no-
strum ubi pridie quoque somnum cæperat,
contulit. Postridie reuersus ad nos Clinia,
Thersandrum noctu solum vertisse, ab eoq;
non quòd se quicquam assecuturum spera-
ret, prouocatum fuisse: sed id causa iump-
tum, ut iudicio eorum quæ ausus fuerat, fa-
ciendo moram mitteret, narravit. Nos tri-
dum adhuc morati, (ad tantum enim tem-
poris

poris vadimonium durabat.) Præsidem rursum conuenimus : recitatisque legibus , ex quibus nullam Thersandro nos accusandi causam fuisse apparebat, naui conscensa, leuissimoq; flante vento, Byzantium, vbi peroptatas confecimus nuptias, deinde Tyrum nauigauimus. Quo in loco, cum biduo post illuc aduentasset Callisthenes, patrem ob sororis nuptias postera die sacra facturum comperimus. Affuimus itaque, vt vna operaremur: Deosque vt nostras omnium nuptias felices fortunatasque esse vellent, precaremur, eo consilio, vt hieme illic acta, Byzantium rediremus.

FINIS.

portis vadimonium daret. Itebatur
ex, audiret: et tunc legibus, ex
ibitibus nos accendit. Errata.

Pag. 5. l. 12. Sostran. p. 9. l. 17. ipse. p. 10. l. 1. exsuscitantur. p. 10. l. 25. quousque. p. 39. l. 8. voluptate. 21. 21. sustinet. 24. Omnia. p. 51. l. 7. Quamobrem. p. 51. 13. Conops & sic ubiq; p. 54. l. 21. post illucescat. l. forte mālere. p. 56. l. 6. male dilungitur illabens. p. 58. l. 46. Venirent. p. 59. l. 11. Aegyptiis. p. 67. l. 8. Flaret. 25. Improvisō. p. 83. l. 8. Construxerant. p. 86. l. 6. Infortunio. 24. grassato. ribus. p. 68. l. 4. tertio. 10. Curreremus. p. 70. l. 5. Funem. p. 71. 9. Collabentem. p. 215. l. 1. Communem. p. 213. l. 8. rogato. 10. pro enim. l. enim. 21. consili. p. 206. l. 16. nunc. 21. quæ. p. 223. l. 18. oportere. p. 215. l. 1. penult. interponē qui. p. 215. l. 2. abscisci. p. 215. l. 4. quæ. p. 205. l. 23. adduceremur. p. 197. l. 14. Non. p. 198. l. 18. hospes. p. 203. l. 16. succidit. p. 201. l. 3. tamdiu. 17. spelunca. p. 207. l. 8. flagitia. p. 106. l. 1. virum. p. 104. l. 2. amatorie. p. 122. l. 13. promissum. p. 123. l. 13. fortunæ. 27. præstet. p. 126. tantummodo. p. 121. l. 23. Naue. 124. l. 24. interpunge non post hominem sed consumpsit. p. 180. l. 14. Archontem. 9. faterer. p. 192. l. 16. præbebam. p. 177. l. 13. mercenarius. 19. inquit. p. 178. mæroris. p. 139. l. 6. ne. p. 139. l. 29. desiderio. p. 138. l. 11. capto. p. 143. l. 1. quam. p. 130. l. 15. per quam. p. 144. l. 6. alicuius. 20. immaniolem. p. 141. l. 7. Animi curam. p. 139. l. 26. simul. p. 137. l. 10. eademq; p. 133. l. 9. commendauit.

